

## Notulen

### Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

|                        |   |                                                                                                    |
|------------------------|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Datum                  | : | 30 september 2019                                                                                  |
| Voorzitter             | : | dhr. A.Th.H. van Dijk                                                                              |
| Griffier               | : | mw. K. Bolt                                                                                        |
| Contactpersoon griffie | : | mw. V. Mulder – <a href="mailto:statengriffie@noord-holland.nl">statengriffie@noord-holland.nl</a> |

5

10

15

20

**Aanwezig:** Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. D.J. van den Berg (FvD), dhr. M.N. Bolkestein (VVD), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), dhr. J. Gringhuis (GL), dhr. G.J.W. Hartog (VVD), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (FvD), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Kohler (FvD), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Ines Kostić (PvdD), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), mw. C.R. Larson (VVD), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (FvD), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), mw. A. Nanninga (FvD), mw. Z. Pels (GL), dhr. E.M.A. Smaling (SP), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhouw (FvD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), mw. T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), mw. I. Zaal (D66), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

**Afwezig:** dhr. J. Bond (CDA), dhr. G.E.E. Everduim (DENK), mw. N.M. van der Waart (GL)

#### Agenda

#### Paginanummer

|    |      |                                                                                           |    |
|----|------|-------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 25 | 1.   | Opening en mededelingen                                                                   | 03 |
|    | 2.   | Vaststellen agenda en regeling van werkzaamheden                                          | 04 |
|    | 2.a. | Installatie en beëdiging duo-commissieleden FvD, PVV en PvdD                              | 14 |
|    | 2.b. | Actualiteiten                                                                             | 15 |
|    | 3.a. | Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding                  | 32 |
| 30 | 3.b. | Lijst geheimhouding PS                                                                    | 32 |
|    | 4.   | Vaststelling notulen van de vergadering van 8 juli 2019                                   | 32 |
|    | 5.   | Vaststelling strategische Statenagenda                                                    | 33 |
|    | 6.   | Vaststelling lijst ingekomen stukken                                                      | 33 |
|    | 7.   | Voortgangslijst van moties                                                                | 33 |
| 35 | 8.   | Hamerstukken                                                                              | 33 |
|    | 8.a. | Statenvoordracht 66 Tijdelijke benoeming plaatsvervangend griffier voor Statenvergadering | 33 |
|    | 8.b. | Statenvoordracht 72 Vergaderschema PS en commissies 2020                                  | 33 |
|    | 8.c. | Statenvoordracht 69 Tweede Actualisering Provinciaal Meerjarenprogramma                   |    |
| 40 |      | Infrastructuur (PMI) 2019–2025                                                            | 33 |

|    |      |                                                                                                                                        |    |    |
|----|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
|    | 8.d. | Statenvoordracht 68 Derde begrotingswijziging 2019                                                                                     | 33 |    |
|    | 8.e. | Statenvoordracht 71 Wijziging Verordening nazorgheffing stortplaats Provincie Noord-Holland 1999                                       |    | 33 |
|    | 9.   | Statenvoordracht 65 Startnotities Regionale Energiestrategieën                                                                         | 34 |    |
| 45 | 10.  | Statenvoordracht 70 Uitbreiding fondsvermogen, voorstel tot scope wijziging, Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) | 55 |    |
|    | 11.  | Statenvoordracht 67 Benoemen nieuw jurylid Ribbius Peletier Penning                                                                    | 65 |    |
|    | 12.  | Vragenuur                                                                                                                              | 65 |    |
|    | 13.  | Indien aan de orde, stemming moties Vreemd aan de orde van de dag                                                                      | 69 |    |
| 50 | 14.  | Sluiting                                                                                                                               | 74 |    |

## 1. Opening en mededelingen

- De **VOORZITTER**: Dames en heren, van harte welkom. Ik verzoek u uw mobiele telefoons op stil te zetten. Bericht van verhindering is ontvangen van de heer J. Bond (CDA), de heer G.E.E. Everduim (DENK) en mevrouw N.M. van der Waart (GL). Gedeputeerde Van der Hoek heeft verplichtingen elders en is vandaag niet aanwezig. Hij zal worden vervangen door gedeputeerde Rommel en/of Tekin. Ik moet de vergadering om 15.45 uur verlaten omdat ik het koningspaar zal vergezellen bij een afspraak in Amsterdam. Mevrouw Kocken zal mij als vicevoorzitter vervangen, waarvoor mijn dank. U ziet een camera, de afdeling Communicatie is bezig met het maken van een zogenaamde corporate video, wat doet de provincie. Het is ook een beetje een wervingsvideo en vandaag worden opnamen gemaakt van de Statenvergadering. Sinds enige tijd kennen wij het principe van Gasten van de Staten en vandaag zijn het college en de gemeenteraad van Uithoorn aanwezig in het kader van Gasten van de Staten, omdat op 1 oktober 2019 de gemeente 200 jaar bestaat en daarom is het een feestjaar. Ik heet de gasten van harte welkom. Op 1 oktober 1819 werden De Kwakel en Uithoorn bij de grensbepaling tussen de provincies Holland en Utrecht aan de provincie Holland overgedragen. Het is ook 200 jaar geleden dat zij onderdeel zijn gaan uitmaken van onze mooie provincie, die in 1840 Noord-Holland is gaan heten. Op 10 februari 1820 werden de gemeenten Thamen en Uithoorn samengevoegd tot de gemeente die wij nu kennen en dat zijn de dorpen De Kwakel, Thamen en Uithoorn, vanaf 10 februari 1820 een gemeente. Dat wordt gevierd, de gemeenteraad en het college hebben een mooie rondleiding gekregen en het wordt een mooi feestjaar. Ik geef burgemeester Heilieggers van Uithoorn de gelegenheid om u toe te spreken en volgens mij wil hij u ook nog wat aanbieden.
- De heer **HEILIEGERS**: Voorzitter, laat ik formeel beginnen met geachte Statenleden, geachte Commissaris en gedeputeerden, dames en heren, een volle zaal hier en dat is mooi want de provincie doet ertoe. U hoort het, ik begin niet met: "Edelgrootachtbare heren" want in het midden van de 19<sup>e</sup> eeuw sprak men op deze toon, ook in deze zaal. Ik dank u voor de gelegenheid en gastvrijheid die u mij biedt. De gemeenteraad en het college van Uithoorn feliciteren u en ik kom daar zo meteen nog op terug, maar eerst toch even een correctie. Voor onze gemeente start een heel belangrijk jubileumjaar, want op 10 februari 1820 – volgend jaar dus – is het 200 jaar geleden dat Thamen en Uithoorn werden samengevoegd. De dorpen Uithoorn, Thamen en De Kwakel zijn dan een gemeente zoals wij die nu kennen. Dat is een belangrijk feit en dat willen wij graag vieren met inwoners en ondernemers. Op 12 oktober a.s. gaan wij vast starten met het feestjaar, de gemeente Uithoorn 200 jaar. Waarom zijn wij ook hier? Zo'n 200 jaar geleden is er een andere belangrijke bestuurlijke verschuiving geweest. Ik neem u even mee terug in de tijd. Toen Nederland deel uitmaakte van het eerste Franse keizerrijk waren de dorpen Thamen, Uithoorn en De Kwakel in 1812 samengevoegd tot een gemeente. Ten tijde van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden werd Thamen in 1818 weer afgesplitst van Uithoorn. En per 19 september werd Uithoorn bij de provincie Utrecht gevoegd. Deze situatie duurde kort. 1 oktober 1819, morgen dus precies 200 jaar geleden, ging Uithoorn weer deel uitmaken van de provincie Holland – na 1840 provincie Noord-Holland – en wij zijn er trots op om aan de zuidflank van onze provincie dan ook de grens te zijn. Als je op deze manier jubileert,

dan vier je dat meestal met cadeaus en als dank krijgt u als Statenlid allemaal een pentekening,  
100 ingelijst dorps- en landschapsgezicht uit ons gebied en een roos uit het kassengebied van De Kwakel. Dank u wel. (*applaus*) Symbolisch overhandig ik de eerste set aan de Commissaris.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, burgemeester. Het is een mooi jubileum. Ik wil de Statenleden eraan herinneren dat als u tussentijds vertrekt, u dat even meldt bij de griffie ten behoeve van  
105 het elektronisch stemmen wat wij straks zullen gaan doen. Het systeem is weer getest, want bij de laatste stemming in de laatste vergadering ging het even fout. Als het nu fout mocht gaan, als het knopje blijft hangen, dan komt een van de bodes bij u langs en die zal kijken of het opgelost kan worden. Maar als het goed is, moet het goed functioneren vandaag. In het presidium van 9 september is ook afgesproken dat wij voortaan twee exemplaren van de uitgedeelde moties en  
110 amendementen krijgen, zodat de fractievoorzitter een exemplaar aan de woordvoerder kan geven, dat is ook op verzoek van de fractievoorzitters dat wij dat gedaan hebben. Ik ga even staan, want tot slot nog een mededeling namens de Statenleden aan iemand die voor ons heel bijzonder is en die hier vandaag voor de laatste keer zal acteren. Dat is onze bode en huismeester Frans Bergman. Zoals u weet, dit is de laatste Statenvergadering waar Frans zal  
115 assisteren, want morgen op 1 oktober gaat hij genieten van een welverdiend pensioen, om in jouw termen te blijven, je hebt een homerun gelopen met 40 jaar en dat is echt een enorme prestatie. Als je 40 jaar lang bij de provincie hebt gewerkt en sinds 2013 als bode ondersteuning hebt geboden bij Staten- en commissievergaderingen, maar eigenlijk – en dat geldt ook voor  
120 jouw collega's – zien wij jullie overal waar iets te doen is om ons te ondersteunen en soms is dat onzichtbaar, maar wij weten als geen ander hoe belangrijk het is dat jullie je werk op een goede manier vervullen. Dit is de laatste dag en het zou niet goed geweest zijn als we dat zo voorbij hadden laten gaan. Namens iedereen hier aanwezig ontzettend bedankt. Je hebt op 3 oktober nog je eigen afscheid en dan zal er zeker gespeecht worden en zul je persoonlijk van mensen afscheid nemen. Maar dat je dat 40 jaar met volle inzet hebt gedaan, namens iedereen dank je  
125 wel. Ik heb een bosje bloemen en een mooi cadeau.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Misschien wat ongebruikelijk, maar voordat u de agenda vaststelt, zou ik graag even een schorsing willen. Er is iets niet goed afgehecht en als wij dat nu niet doen, dan is straks iemand of boos of verdrietig en dat zou ik vervelend vinden.

130

De **VOORZITTER**: Ik schors de vergadering voor vijf minuten. Ik heropen de vergadering.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Hartelijk dank, probleem verholpen.

## 135 2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden

De **VOORZITTER**: Het vaststellen van de primus. Conform artikel 18 van ons reglement van orde wordt voor aanvang van de vergadering bepaald indien wij overgaan tot hoofdelijke stemming, waar de stemming zal gaan plaatsvinden, bij welk Statenlid. Dat is nr. 20, de heer Kaptheijns  
140 (PVV). Er zijn twee verzoeken tot het houden van een actualiteit ingediend conform artikel 48 van ons reglement van orde. Door het CDA over de aanpak stikstofproblematiek en de SP over de

Formule I. Het presidium adviseert positief over de actualiteit aanpak stikstof, negatief over de actualiteit Formule I, maar het is aan PS om daarover te beslissen. Verlangt iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan open ik nu de elektronische stemming. Op de schermen ziet u  
145 stemming nummer 1, de actualiteit van het CDA over aanpak stikstofproblematiek. Door plus of min in te drukken stemt u voor of tegen. De stemming is gesloten. Alle fracties hebben voor gestemd en daarmee is het verzoek voor deze actualiteit aangenomen. De volgende actualiteit betreft het verzoek van de SP over de Formule I. Op het scherm ziet u stemming 2. De stemming is geopend, ik sluit de stemming. Het verzoek is afgewezen met 27 stemmen tegen en 25 voor,  
150 maar wij hebben een vijfde van de stemmen van PS nodig om een actualiteit aan te nemen en dat betekent dat ook de actualiteit Formule I is aangenomen. De PvdD heeft mondelinge vragen gesteld over het circuit Zandvoort en de Formule I en de fractie zal deze aanvullend bij de behandeling van de actualiteit aan de orde stellen. Dan zijn er mondelinge vragen ingediend door de PvdD over Tata Steel en de rivierkreeften. De vragen over Formule I gaan naar de actualiteiten  
155 toe. Dan de moties Vreemd aan de orde van de dag. Als u een motie Vreemd heeft, dan moet u hem nu indienen, want later in de vergadering kan dat niet meer. GL heeft een motie Vreemd aangekondigd over het klimaat.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Dat was waar de schorsing net voor nodig was. Wij zullen hem indienen  
160 bij het agendapunt RES, omdat die daar thematisch goed bij past.

De **VOORZITTER**: Dan de PvdD die een motie Vreemd heeft over krabben en kreeften.

**INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Ongeacht onze verschillen, weet ik zeker dat iedereen hier pijn  
165 en lijden van andere dieren wil voorkomen. Dit is geen discussie over wel of niet eten van dieren of over ons exotenbeleid. Dat is voor een ander moment. Met deze motie doen we slechts een dringend appèl op het gevoel van mededogen van elk Statenlid hier. In de zomer bleek dat de provincie een event had gesteund waarvoor mogelijk dieren (in dit geval Amerikaanse rivierkreeften) levend zijn gekookt. We kunnen niet uitsluiten dat de provincie ook in de toekomst  
170 activiteiten en events zal ondersteunen waarvoor dieren zoals kreeften en krabben, levend worden gekookt. Daarom eerst vier voorbeelden uit de wetenschap over kreeften en krabben. 1. Wist u dat ze soms hun eigen klauw amputeren als ze zichzelf zo kunnen redden uit een pan met kokend water? 2. Wist u dat kreeften meer complexe gevoelens zoals angst kunnen ervaren, zelfs als de directe aanleiding voor die angst al weg is? Een kreeft die angstig is, gaat zich  
175 terugtrekken op een rustige plek. Lang dachten we dat alleen zoogdieren die complexere emoties konden ervaren. Sommige mensen krijgen antidepressiva om angstige gevoelens weg te nemen. Precies diezelfde antidepressiva blijken ook angstgevoelens van kreeften weg te nemen. Zo bleek uit Frans onderzoek gepubliceerd in Science. 3. Wanneer andere dieren, waaronder mensen, extreme pijn ervaren, kan hun zenuwstelsel ermee stoppen. Als een soort coping-mechanisme.  
180 Zoölogen hebben ontdekt dat kreeften en andere schaaldieren door hun zenuwstelsel niet in staat zijn om in zo'n 'shock' te raken, dus wanneer ze worden blootgesteld aan wrede procedures (zoals levend worden gekookt) wordt hun lijden alleen maar verlengd. 4. Kreeften hebben een erg goed ontwikkelde tastzin en zijn gevoelig voor temperatuurveranderingen. Ze detecteren temperatuurverschuivingen van elke graad. Dit plaatst

185 een dood in een pot kokend water wat meer in perspectief. Etholoog Frans de Waal laat zien dat we dieren jarenlang hebben onderschat en dat emoties en intelligentie niet voorbehouden zijn aan de mens. En dat geldt volgens hem ook voor kreeften die we levend koken. De Waal laat zien: als we vermoeden dat kreeften en krabben angst, pijn, verdriet en empathie kennen, wordt het des te gruwelijker wat we ze aandoen. Hij noemt het een 'woordeloze pijn'. In het Verenigd Koninkrijk hebben o.a. de grootste dierenwelzijnsorganisatie van het land (RSPCA), 190 neurowetenschappers en dierenartsen in een brief gevraagd om een verbod op het levend koken van schaal- en schelpdieren. In Zwitserland en Nieuw Zeeland is het al verboden. Volgens wetenschappelijk onderzoek voldoen kreeften en krabben aan belangrijke criteria voor pijnbeleving, het is alleen nog niet te zeggen hoe ze de pijn beleven. En aangezien we zelf geen 195 kreeften en krabben zijn, zullen we dat ook nooit 100% weten. Maar dat hoeft ook niet. We hoeven het volgens de Wet dieren alleen redelijkerwijs te vermoeden. Die zegt immers dat "een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor dieren worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten". Dit is cruciaal: als er steeds meer aanwijzingen zijn dat een dier lijdt, is het absurd om dan te zeggen: "Ah! Maar 200 we weten het nog niet 100% zeker, dus laten we doorgaan met de kwelmethoden." Nee, dan geldt het omgekeerde: we hebben aanwijzingen dat het dier pijn lijdt, angst en stress ervaart. Laten we stoppen met de kwelmethode, een simpel voorzorgsbeginsel. Ons alleen beroepen op achterhaalde nationale lijnen rond dit onderwerp, is het weigeren van het nemen van eigen morele verantwoordelijkheid. De provincie kan bij het besteden van haar middelen eigen keuzes 205 maken. Ik rond af. Met het levend koken van kreeften en krabben wordt een morele ondergrens overschreden. De huidige informatie over de pijn- en stresservaring van deze dieren geeft meer dan genoeg reden om "redelijkerwijs te vermoeden" dat de dieren kunnen lijden. Laten we vandaag in ieder geval als provincie het goede voorbeeld geven en het dictum van onze motie steunen. Laten we niet dezelfde fout maken die we eeuwenlang hebben gemaakt, door dieren 210 alleen barmhartigheid te gunnen als ze op ons lijken. Of zoals de bioloog Midas Dekkers het zo eloquent verwoordt: "Dit is de eerste stap richting beschaving. We moeten stoppen met levende beesten in heet water te flikkeren."

#### **Motie Vreemd aan de orde van de dag 36/30-09-2019**

215

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Constateernde dat:*

- De provincie in mei een 'exclusieve Masterclass Rivierkreeften' heeft ondersteund, 220 waarvoor mogelijk rode Amerikaanse rivierkreeften levend werden gekookt;
- De projectleider en adviseur van de provincie Noord-Holland toen aangaf dat deze masterclass een opmaat zou zijn naar een groot festival aan het einde van het seizoen, waaraan de provincie gaat bijdragen;
- De provincie overweegt in te zetten op vermarkten van de Amerikaanse rivierkreeft, 225 waarbij de mogelijkheid bestaat dat ook in de toekomst mede met hulp van de provincie deze dieren levend gekookt worden;

- *Nu niet uitgesloten is dat er provinciaal geld kan gaan naar andere activiteiten waarbij kreeften en krabben levend worden gekookt.*

230 *Overwegende dat:*

- *In Zwitserland het vanaf 1 maart 2018 verboden is om kreeften nog langer levend te koken. Daarnaast is het niet langer toegestaan levende kreeften te vervoeren op ijs of in ijswater en dienen de kreeften in een natuurlijke omgeving gehouden te worden. Dit met als reden dat dierenwelzijn bij zulke praktijken in het geding is. Ook in Nieuw-Zeeland*  
235 *geldt een vergelijkbaar verbod;*
- *In Nederland kreeften vaak nog wel levend in een pan kokend water worden gegoooid, maar daar steeds meer weerstand tegen is. 58 procent van de Nederlanders vindt dat er een verbod moet komen op het levend koken van de schaaldieren;*
- *Het levend koken van schaal- en schelpdieren volstrekt onnodig is en het dier blootstelt*  
240 *aan grote en langdurige stress. De doodsstrijd kan drie minuten duren waarbij het dier probeert te ontsnappen. Kreeften gaan spartelen en al hun spieren aanspannen als ze in een bak kokend water terechtkomen;*
- *Volgens wetenschappelijk onderzoek kreeften en krabben aan belangrijke criteria voor pijnbeleving voldoen, maar is niet te zeggen hoe ze de pijn beleven. Zo is bijvoorbeeld*  
245 *aangetoond dat kreeften en krabben een morfine-achtige stof aanmaken als een van hun poten wordt afgeknipt en vermijden krabben en heremietkreeften een hokje waar ze een schok krijgen;*
- *In het Verenigd Koninkrijk hebben o.a. de RSPCA, de grootste dierenwelzijnsorganisatie van het land, neurowetenschappers en de belangenvereniging voor dierenartsen een brief*  
250 *ondertekend waarin ze vragen om een verbod op het levend koken van schaal- en schelpdieren;*
- *Steeds meer koks aangeven dat het levend koken van dieren zoals kreeften volstrekt onnodig is;*
- *Ook de minder aaibare dieren respectvolle behandeling verdienen;*
- *Zelfs als nog niet zeker is dat dieren lijden, mogelijke pijn moet worden voorkomen*  
255 *(voorzorgsbeginsel).*

*Verzoeken het college:*

260 *Geen middelen meer te steken in evenementen waarbij niet uitgesloten kan worden dat kreeften en krabben levend worden gekookt*

*en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie PvdD, CU, FvD, DENK, GL*

265 De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik verzoek u de volgende keer graag ietsje korter, ik zal niet zo streng zijn vandaag, maar in het vervolg moeten wij in acht nemen dat wij een toelichting op een motie Vreemd aan de orde van de dag kort doen. De volgende motie zal ingediend worden door FvD over monumenten.

270 De heer **KOHLER** (FvD): Voorzitter. Ik sta hier voor het eerst, dus het is mijn maidenspeech, maar u mag mij gerust onderbreken en vragen stellen, wat niet gebruikelijk is bij een maidenspeech, want het is een onderwerp wat mij nogal aan het hart gaat en tijdens het Statenweekend vorige week heb ik gemerkt dat het meerdere mensen aan het hart gaat, eigenlijk ons allemaal, dus niet alleen Forum en mijn persoon. Suzanne en Mariëtte ben ik dankbaar want zij hebben het  
275 Statenweekend georganiseerd en zij hebben mij geïnspireerd om hier vandaag te gaan staan over dit onderwerp. Ik heb van u begrepen dat u vandaag coulant bent wat betreft de tijd en voor de maidenspeech.

De **VOORZITTER**: U bent met uw maidenspeech bezig, iedereen is vandaag coulant, maar alleen  
280 vandaag kan ik u verzekeren.

De heer **KOHLER** (FvD): Mijn collega heeft ook al gezegd dat ik alle leuke dingen eruit moet houden, maar er staat nog het een en ander in. In 2011 heeft de provincie besloten om zich vooral te richten op het behoud en ontwikkelen van monumenten die bepalend zijn voor de  
285 identiteit van Noord-Holland. Als gevolg van dit besluit is de lijst met provinciale monumenten van 620 naar 500 teruggebracht. In de toelichting wordt vermeld dat de laatste gemeente Hollands Kroon betrof waar 21 van de 56 provinciale monumenten uit het provinciale Erfgoedregister werden geschrapt. Hollands Kroon heeft momenteel nog geen gemeentelijk erfgoedregister, vooralsnog blijft Hollands Kroon steken op een vissershuisje aan de Afsluitdijk.  
290 Hollands Kroon is niet de enige, want Koggenland, Beemster, Medemblik hebben ook geen register. In die gemeenten liggen oude walvisplaatsjes als Kolhorn, maar ook de in Noord-Holland zeer zeldzame kop-rompboerderijen, zoals de Maria en Jacobahoeve aan de Middenweg 433 in Heerhugowaard. Deze trots van Heerhugowaard is in particuliere handen, maar de gemeente leidt er graag gasten rond. De oude bewoonster is niet in staat om de boerderij te  
295 onderhouden. Via de loodsbestemmingsregeling wordt met externe financiering geprobeerd de boerderij te redden. Dan komt de provincie zich ermee bemoeien, het is een moeizaam proces. Dit in tegenstelling tot het naastgelegen stukje kennelijk waardeloze akkergrond waar in een recordtempo – roept uitbater Ecorus kortgeleden – de gigantische ongeveer 12 voetbalvelden grote gezichtsbepalende zonneweide De Vaandel verrees. Met het steunpunt Monumenten en  
300 Archeologie ondersteunt de provincie een prima organisatie. Ook hulde aan de duidelijke wegwijzers op de website van de provincie. Dat hebben wij beter voor elkaar dan elke andere provincie, maar wij hebben dan ook veruit de meeste monumenten binnen onze provincie, zelfs twee UNESCO monumenten waarvan wij de Stelling van Amsterdam zelfs fors willen gaan uitbreiden tot de hele Hollandse Waterlinie. Daar voorzie ik nog wel wat problemen met de  
305 uitbreiding A8/A9. Dan past het niet om te bezuinigen zoals in de begroting. Nou ja, de Rijksmonumenten en UNESCO kunnen onder voorwaarden een beroep doen op een provinciale pot van ongeveer 5 miljoen euro. Dat is vreemd, voor gemeenten is een dergelijke pot er niet. Die moeten het zelf regelen of kunnen eventueel een beroep doen op een ander potje, een uitvoeringsregeling voor het toekennen van een andere bestemming. En ze zijn inmiddels ook  
310 verantwoordelijk voor het toezicht op alle monumenten. Lees hiervoor de beantwoorde vragen van de commissie CFB bij de derde begrotingswijziging. Echter, zonder regiefunctie en zonder dat er extra geld voor beschikbaar wordt gesteld. U woont in de buurt, dus hou het maar een

beetje in de gaten. UNESCO bezuinigt steeds meer op het World Heritage Fund en wij zien het Rijk steeds meer taken afstoten naar gemeenten. Tegelijk gaat de provincie het Rijk steunen en dat getuigt niet van goed rentmeesterschap, laat het Rijk zelf zijn broek ophouden. Onze  
315 provincie heeft dus nog maar 500 monumenten in Noord-Holland, het Rijk 14.000 en gemeenten 10.000 waarvan 6.600 in Amsterdam. Nu sla ik een stukje over, want dat is een stukje Amsterdam bashing en dat ga ik niet doen, maar dat kunt u allemaal in de kranten lezen en misschien dat mijn collega Nanninga daar zo direct nog wat over vertelt. Ik noem AEB,  
320 metrolijnen, maar historische bruggen worden verboden voor vrachtverkeer in Amsterdam en kades storten in. Waar liggen de prioriteiten? Zorgelijker is de situatie in andere gemeenten in de provincie, die krijgen er de laatste jaren steeds meer taken bij. Het gevolg is gemeentelijke fusies om zo meer geld te krijgen uit Den Haag, er ontstaan gemeenten met rare a-historische namen, waar bewoners zich helemaal niet in thuis voelen. Wij raken zelf ook de draad kwijt gezien enkele  
325 vragen in de recente quiz voor Statenleden waarin om gedateerde antwoorden werd gevraagd. Er is inmiddels dikke ruzie tussen Alkmaar en Heerhugowaard over wie fuseert met Langendijk? Wij komen een half miljard tekort, zucht de VNG. Buurthuizen verdwenen al uit de kernen, de bibliotheken werden vervangen door bussen, onderhoudsgevoelige plantsoenen worden bestraat. Een ander kind van de rekening is het eigen erfgoed. In mijn rondleiding door Bergen tijdens het  
330 Statenweekend liet ik een paar bijzondere objecten zien. Een daarvan was het prachtig gerestaureerde Meerhoek, het pareltje van de Amsterdamse School in park Meerwijk te Bergen. De betrokken liefhebber heeft blijkbaar genoeg vermogen om het bij te houden, maar andere bewoners – zou je bijna zeggen – die de pech hebben in een monument te wonen, hebben het geld niet voor onderhoud, laat staan voor verfraaiing. De gezichtsbepalende ruinekerk in Bergen,  
335 ook in dezelfde rondleiding, moet elk jaar een bedelronde starten, tragisch en uitzichtloos, vooral als je bedenkt dat Bergen na Amsterdam de meeste gemeentelijke monumenten heeft, maar Bergen heeft geen geldboompjes zoals Amsterdam die wel heeft. Als je beseft dat de werkelijke gezichtsbepalende monumenten in Noord-Holland juist een woonfunctie of een gecombineerde functie hebben en je houdt de huidige erfgoedregeling ertegen aan, dan staat  
340 onze provincie een ramp te wachten, vooral omdat uit een recente rapportage blijkt dat wij flink achterstallig onderhoud hebben. Daarmee staan wij op de laatste plaats in Nederland. Nu de moties.

**Motie Vreemd aan de orde van de dag 37/30-09-2019**

345 Terugdraaien bezuinigingen Cultureel Erfgoed Noord-Holland

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Kennis genomen hebbende van:*

350 *Het voornemen van GS om verder te bezuinigen op Noord-Hollands cultureel erfgoed – meer specifiek monumentenzorg – zoals neergelegd in de begroting 2020, in het bijzonder onder het punt ‘investeren in behoud en herbestemming monumenten’ van de begroting.*

*Constaterende dat:*

- 355       – *Van de Noord-Hollandse monumenten slechts 28% in goede conditie verkeert, 48% in redelijke conditie, 19% in matige conditie en 5% in slechte conditie, en dit staat tegenover een landelijk gemiddelde van 41% dat in goede conditie verkeert; 42% in redelijke conditie, 14% in matige conditie en 4% in slechte conditie;*
- 360       – *In de begroting extra gelden zijn uitgetrokken voor het financieren van vergaande, controversiële klimaattransitieprojecten en ‘inclusiviteitsbeleid’.*

*Overwegende dat:*

- 365       – *Monumenten, cultuurhistorische schatten en archeologische bezittingen van een land en in dit geval de provincie, van onschatbare waarde zijn;*
- 370       – *De Noord-Hollandse monumenten in slechtere staat verkeren dan het landelijk gemiddelde, hetgeen zorgelijk is en juist meer gelden voor monumentenzorg zou rechtvaardigen;*
- 375       – *Monumentenzorg prioriteit verdient boven controversiële klimaatpolitiek, zeker in de provincie Noord-Holland, het Nederlandse visitekaartje voor toerisme.*

*Van mening zijnde dat:*

*Het niet verantwoord is dat in de begroting gelden worden uitgetrokken voor controversieel, voorbarig beleid dat ten koste gaat van monumentenzorg;*

- 375       *Dat er niet bezuinigd moet worden maar juist meer geld beschikbaar moet worden gesteld voor behoud van Noord-Hollandse monumenten, te meer nu de staat hiervan onder het landelijk gemiddelde ligt.*

*Verzoeken GS:*

- 380       – *De bezuinigingen zoals aangekondigd in de begroting 2020 op monumentenzorg en cultureel erfgoed, terug te draaien en deze te handhaven op het niveau 2018;*
- 385       – *Deze te financieren vanuit de extra uitgave (€19 mln) binnen het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland*

*en gaan over tot de orde van de dag.*

385       *Fractie FvD*

#### **Motie Vreemd aan de orde van de dag 38/30-09-2019**

Ontwerp Uitvoeringsregeling Ondersteuning Onderhoud Gemeentelijk Erfgoed (“URGE”)

390       *Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Kennis genomen hebbende van:*

*De problematische staat van Noord-Hollandse monumenten, de onduidelijkheid ten aanzien van het monumentenbeleid binnen de provincie en de urgentie van de huidige situatie.*

395

*Constaterende dat:*

- Noord-Hollands monumentenbeleid voor gemeenten op het moment op punten onduidelijk is en dikwijls vragen oproept;
- Het gemeenten ook niet altijd duidelijk is wat hun financiële positie is, en wat de (financiële) mogelijkheden zijn die voortvloeien uit de wet WABO en het provinciale monumenten-beleidskader.

Overwegende dat:

- Het de Noord-Hollandse gemeenten — en de provincie in algemene zin — ten goede zou komen als er op de bovenstaande twee punten helderheid wordt verschaft door het implementeren van een uitvoeringsregeling 'ondersteuning onderhoud gemeentelijk erfgoed';
- Deze regeling provinciebreed bestaande onduidelijkheden in het monumentenbeleidskader weg kan nemen evenals het verbeteren van efficiënt monumentenbeleid en zo ook het versoepelen van provinciaal bestuur

Van mening zijnde dat:

Noord-Hollandse gemeenten en de provincie in brede zin aldus gebaat zijn bij een dergelijke regeling.

Verzoeken GS:

Een ontwerp voor een 'uitvoeringsregeling ondersteuning onderhoud gemeentelijk erfgoed' te maken die helderheid schept in het monumenten-beleidskader

en gaan over tot de orde van de dag.

Fractie FvD

#### **Motie Vreemd aan de orde van de dag 39/30-09-2019**

Aanleggen Erfgoedregisters Noord-Hollandse gemeenten

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019

Kennis genomen hebbende van:

Het Noord-Hollandse monumentenbeleid dat op verscheidene punten te wensen overlaat, zoals ook beschreven in andere aanhangige moties van Forum voor Democratie.

Constaterende dat:

Verschillende Noord-Hollandse gemeenten momenteel geen erfgoedregister hebben, waaronder de gemeenten Hollands Kroon, Koggenland, Beemster en Medemblik.

Overwegende dat:

- Gemeenten zonder erfgoedregister het risico lopen om gebrekkig(er) erfgoedbeleid te voeren, onvoldoende overzicht hebben en mogelijk financiën mislopen, althans het risico lopen deze niet goed te kunnen beheren;

- 440       – *Het aanleggen van erfgoedregisters in Noord-Hollandse gemeenten bovenstaande problematiek weg kan nemen.*

*Van mening zijnde dat:*

- 445       *Er simpelweg geen gedegen erfgoedbeleid gevoerd of monumentenzorg verleend kan worden zonder het aanleggen van erfgoedregisters.*

*Verzoeken GS:*

- 450       *De Noord-Hollandse gemeenten zonder erfgoedregister op te roepen om een erfgoedregister aan te leggen*

*en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie FvD*

- 455       De **VOORZITTER**: De moties maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

- Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Voorzitter. De vorige maand stond ik hier ook al en toen hebben wij een jeugdwerkgroep ingesteld voor jeugdparticipatie. Toen bleek doordat wij plannen gaan maken voor de periode 2020 – 2023 dat er een gat valt bij de jeugdparticipatie dit jaar. Wij hebben de afgelopen periode succesvol programma's gedraaid met NJR over de provinciestrijd, 460 waarin door middel van de provinciestrijd onze Noord-Hollandse jongeren werden geselecteerd voor het nationale jeugddebate in de Tweede Kamer. Dat dreigde bijna te mislukken, ware het niet dat intern Communicatie zo vriendelijk was om het deze keer eenmalig vanuit het eigen budget te doen. Daarom een motie.

- 465       **Motie Vreemd aan de orde van de dag 40/30-09-2019**

Uitvoering 'Provinciestrijd' 2019

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

- 470       *Constaterende dat:*

- *Er in de vorige periode een succesvolle pilot gedraaid is ten behoeve van jeugdparticipatie in Noord-Holland;*
- *De 'Provinciestrijd' van de NJR erg succesvol was en bijdroeg aan het informeren, raadplegen en mee laten beslissen van Noord-Hollandse jongeren aangaande provinciale uitdagingen;*
- 475       – *Tijdens de 'Provinciestrijd' Noord-Hollandse jongeren worden geselecteerd voor de nationale jeugddebatten in de Tweede Kamer;*
- *De ingestelde werkgroep jeugdparticipatie samen met de communicatieafdeling een activiteiten- en communicatieplan opstelt over de periode 2020-2023;*
- 480       – *De 'Provinciestrijd' dreigt in 2019 niet uitgevoerd te worden en daarmee de kans dat Noord-Holland geen deelnemers bijdraagt aan de nationale jeugddebatten.*

*Overwegende dat:*

485 *De provincie Noord-Holland staat voor het motiveren, informeren, adviseren, raadplegen en waar mogelijk mee laten beslissen van de Noord-Hollandse jeugd.*

*Verzoeken GS om:*

490 *Namens de provincie Noord-Holland steun uit te spreken dat er vanuit de communicatieafdeling eenmalig financiën worden vrijgemaakt zodat de 'Provinciestrijd' in november 2019 georganiseerd kan worden en er Noord-Hollandse jongeren geselecteerd kunnen worden voor de nationale jeugddebatten in de Tweede Kamer*

*en gaan over tot de orde van de dag.*

495 *Fracties PvdA, CDA, GL, D66, PvdD, CU*

Mevrouw **NANNINGA** (FvD): Voorzitter. Ik hou het kort, ik ben niet zo goed bij stem, vast tot plezier van jullie allen, maar wat mij betreft wordt het een rustige middag. Ik wil wel een motie indienen die gaat over AEB en de brief van gedeputeerde Tekin van 6 augustus en de vraag eerder gesteld door de heer Deen (PVV). Dit is een heel hoog risicodossier. As we speak is het 500 afvalenergiebedrijf vooral een geldverbrandingsoven, er gaat een half miljoen per dag doorheen en met iedere dag tikt de klok verder naar een faillissement. Wij zijn er in Amsterdam ook al een wethouder op verloren. De gevolgen van het falen en het eventueel faillissement van AEB voor de provincie is ons niet geheel duidelijk. Met deze motie willen wij verzoeken de financiële positie van AEB te onderzoeken in relatie tot een kostenraming. Wij hebben in de begroting ook geen 505 reservering of what if-plan hiervoor gezien.

#### **Motie Vreemd aan de orde van de dag 41/30-09-2019**

Breng kosten faillissement AEB voor provincie Noord-Holland in kaart

510 *Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Constaterende dat:*

- *AEB in grote financiële problemen verkeert;*
- *Er tot op heden geen vooruitzicht is op verbetering van de financiële situatie bij het AEB door het afketsen van verschillende overnamepogingen;*
- *Uit de brief van gedeputeerde Tekin van 6 augustus 2019 blijkt dat betrokken overheden verantwoordelijk worden voor de kosten die gemoeid zijn met het verwijderen van het achterblijvende afval en saneren van eventuele verontreinigingen van de grond;*
- *In welke mate of in welke omvang deze gevolgen ook de provincie Noord-Holland raken*
- 520 *afhankelijk is van wat op het terrein van AEB aanwezig is en achterblijft;*
- *De provincie Noord-Holland in alle gevallen als bevoegd gezag te maken kan krijgen met de kosten die zij en/of de OD NZKG maken voor intensivering van toezicht en handhaving en mogelijke juridische procedures.*

525 *Overwegende dat:*

- *De financiële positie van AEB dagelijks met 500.000 euro verslechtert en daarmee de kans op een faillissement iedere dag groter wordt;*
- *Het daarom wenselijk is de financiële risico's voor de provincie Noord – Holland in kaart te brengen.*

530

*Verzoeken GS:*

*Om een grove kostenraming te maken voor de provincie Noord-Holland bij een faillissement van AEB*

535

*en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie FvD*

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Over de moties wordt gestemd aan het einde van de vergadering nadat GS een advies hebben gegeven.

540

## **2.a. Installatie en beëdiging duo-commissieleden fracties PvdA, CDA, PvdD**

De **VOORZITTER**: De fractievoorzitters van FvD, PVV en PvdD hebben als duo-commissielid voorgedragen de heer Kerklingh namens FvD, de heer Van den Born namens PVV en de heer Mosmuller namens de PvdD. Op grond van het bepaalde in artikel 61 lid 4 van ons reglement van

545 orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van PS en Statencommissies dient een commissielid dat geen lid van PS is, in de vergadering van PS in handen van de voorzitter de eed en de verklaring en/of belofte af te leggen. Ik vraag de duo-commissieleden hier vooraan te komen staan en ik verzoek de overige Statenleden te gaan staan. Ik zal de formule van de eed of

550 verklaring en belofte voorlezen. Vervolgens noem ik uw naam en het commissielid wiens naam wordt genoemd, wordt verzocht om indien hij of zij de eed wenst af te leggen, onder het opsteken van de voorste twee vingers van de rechterhand uit te spreken de woorden: Zo waarlijk

555 helpe mij God almachtig of indien hij of zij de verklaring/belofte wenst af te leggen: Dat verklaar en belooft ik. De voorgeschreven eed of verklaring/belofte luidt als volgt: "Ik zweer of verklaar dat ik om tot lid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer of verklaar en

560 belooft dat ik om iets in deze functie te doen of te laten, rechtstreeks nog middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen, ik zweer of belooft dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als adviseur van het provinciale bestuur naar eer en geweten zal vervullen."

De heer **KERKLINGH** (FvD): Dat verklaar en belooft ik.

De heer **VAN DEN BORN** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

565

De heer **MOSMULLER** (PvdD): Dat verklaar en belooft ik.

De **VOORZITTER**: Ik wens u allen veel geluk en succes met het duo-lidmaatschap. Ik schors de vergadering voor de felicitaties. De vergadering is heropend.

570

## 2.b. Actualiteiten

De **VOORZITTER**: Ik geef mevrouw Koning (CDA) het woord om de actualiteit van de aanpak van de stikstofproblematiek aan de orde te stellen.

575

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Dank dat wij deze actualiteit aan de orde kunnen stellen. De aanpak van de stikstofproblematiek houdt velen in de samenleving bezig. Er leven grote zorgen. Hoe bouwen wij de huizen die wij zo hard nodig hebben? Hoe beschermen wij onze natuur en hoe houden wij Nederland bereikbaar en hoe leggen wij dijken aan om ons te beschermen tegen het water? Afgelopen woensdag kwam de commissie Remkes met de eerste aanbevelingen en volgend jaar mei komt de commissie met aanbevelingen voor de lange termijn. Het Rijk moet zich er nog over buigen, maar het is duidelijk dat de provincie een belangrijke rol gaat spelen bij de aanpak van de stikstofproblematiek. Er leven ontzettend veel vragen en er zijn veel belangen mee gemoeid. Wij vinden het belangrijk dat er zo snel mogelijk meer duidelijkheid komt en dat de informatievoorziening helder is. Wij zien de woningnood en begrijpen de zorgen van gemeenten en bouwondernemingen die aan de slag willen met hun projecten. Wij verbazen ons over dijkversterkingen die stilliggen. Infrastructurele projecten die oplossingen moeten bieden voor de doorstroming en verkeersveiligheid en leefbaarheid liggen stil. Wij zien ondernemers die zich het hoofd breken over de toekomst van hun bedrijf doordat ruimte die er eerst binnen de PAS wel was, nu opeens is ingeperkt. Dat is economisch niet lang vol te houden. Wij zien verontruste agrariërs/ondernemers/familiebedrijven die soms onder zware druk staan, die zorgen voor voedsel voor de samenleving en nu geconfronteerd worden met nieuwe eisen en inperkingen voor hun bedrijven. Zij lijken weer te moeten inleveren, terwijl ze voor de fosfaatreductie al veel dieren hebben ingeleverd en inmiddels ook al 67% stikstofreductie hebben gerealiseerd. Daarnaast zijn er vele andere bedrijven die in de problemen komen zoals de bouwsector, weg- en waterbouw omdat geplande projecten on hold zijn gezet. De complexiteit van het geheel vraagt om een goed en gedegen plan van aanpak. Balans tussen daadkracht en voorkomen dat een sector de dupe wordt. Voorkomen dat er te snel onomkeerbare stappen worden gezet die achteraf misschien niet nodig blijken te zijn geweest.

595  
600

De heer **ZOON** (PvdD): Ik hoor u zeggen dat de voedselproductie in gevaar komt. Klopt dat?

Mevrouw **KONING** (CDA): Ik zeg dat wij bedrijven zien die zorgen voor voedsel, die nu bedreigd worden met nieuwe inperkingen.

605

De heer **ZOON** (PvdD): Weet u welk percentage – want wij praten over het algemeen over de melkveehouderij – van de melkveehouderij voor Nederland produceert? Ik zal meteen antwoord geven, dat is 65% van wat wij in Nederland produceren aan melk, is niet voor de Nederlandse consumptie. Wat vindt u daarvan?

610

Mevrouw **KONING** (CDA): Mijn betoog gaat niet over percentages en over een sector, ik had het over de hele agrarische sector, dus dat betekent ook andere bedrijven. Ik heb die percentages op dit moment niet voorradig. Er moet nu gekeken worden waar ruimte zit en hoe die op korte termijn uitgedeeld kan worden. In onze tweede termijn zal ik ingaan op de brief die GS ons  
615 vrijdag hebben doen toekomen over de stikstofaanpak, maar nu vinden wij het eerst belangrijk om onze vragen te stellen die wij bij de actualiteit hebben ingediend. Dat zijn 10 vragen en die zijn al gedeeld met iedereen. Daarom denk ik niet dat het nodig is om ze voor te lezen, tenzij daar behoefte aan bestaat. Anders kunnen GS dat in de beantwoording meenemen. De laatste vraag over communicatie heeft voor ons zeker prioriteit en afhankelijk van het antwoord van GS,  
620 zullen wij in tweede termijn een motie indienen.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Leerink en die houdt zijn maidenspeech.

De heer **LEERINK** (PvdA): Voorzitter. Uiteraard hebben wij het rapport van de commissie Remkes met grote belangstelling gelezen. Zelden zal een rapport door zoveel mensen zo snel zijn  
625 gedownload en bekeken, denk ik. Het CDA heeft een aantal vragen gesteld over het vervolg, voor een belangrijk deel procesvragen en voor een deel zijn die beantwoord in het antwoord van het college. Voor een deel wachten wij de antwoorden met belangstelling af. Hoewel het logisch is dat het college even tijd nodig heeft om op een adequate manier aan te kunnen geven wat dit  
630 rapport in haar ogen gaat betekenen voor de provincie, geven wij het college graag een aantal van onze overwegingen mee. Voor ons is het belangrijk dat er nu echt wordt doorgepakt. Wij willen zonder mitsen en maren recht doen aan dat wat wij hebben afgesproken over de bescherming van onze natuur en leefgebieden. Niet nog meer stikstof en andere schadelijke stoffen in de lucht. Wij zijn blij dat de commissie Remkes niet op zoek gegaan is naar een nieuwe  
635 truc, list of uitzondering maar voor reële oplossingen pleit. Waar schade is opgetreden, zal die moeten worden hersteld, als er extra stikstof wordt uitgestoten in de buurt van Natura2000-gebieden zal dat direct en aantoonbaar moeten worden gecompenseerd. Dit betekent wat ons betreft niet dat de provincie op slot gaat. Wel dat er scherpe keuzes zullen moeten worden gemaakt. Als wij het dan hebben over de scherpe keuze, wij zullen naast natuurherstel en  
640 bescherming bovenal zo snel mogelijk doorgaan met het bouwen van duurzame woningen in de provincie. Te veel mensen wachten al te lang op een fatsoenlijk huis. Wij beseffen dat deze nadrukkelijke keuze voor natuur en wonen consequenties kan hebben voor andere beleidsterreinen, ook als het gaat om de prioritering van het door de provincie ingestelde PAS-team. Niet alles kan en niet alles kan tegelijk. Wij horen graag binnenkort van het college of zij  
645 onze prioriteitstelling deelt en zo ja, hoe zij denken deze handen en voeten te geven. Afgelopen zaterdag vond de eerste Roel de Wittezing plaats en die werd uitgesproken door Berno Strootman, landschapsarchitect en Rijksadviseur voor de Leefomgeving, u was daarbij. Hij merkte op dat wij geneigd zijn al onze grote opgaven te formuleren in 'moeten', wij moeten nog een miljoen huizen bouwen, wij moeten Parijs halen, wij moeten ons van de Raad van State aan  
650 Europese afspraken houden. Hij merkte vervolgens op dat er al een wereld gewonnen zou zijn als wij die toch wat negatieve agenda van moeten, moeten, moeten zouden weten om te zetten in een positieve agenda van willen en kunnen. Het zou mij een lief ding waard zijn als wij die omslag van moeten naar willen en kunnen ook in het stikstofdossier zouden weten te maken.

655 De **VOORZITTER**: Mijnheer Leerink, gefeliciteerd met uw maidenspeech. Voor alle duidelijkheid, u ziet een klok lopen. Wij hebben ongeveer een half uur per actualiteit.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter. Wij kunnen het vandaag heel kort houden. Wij hebben op 18 september 2019 in het kader van de begroting 2020 een tweeledige technische vraag ingediend  
660 en wij wachten het antwoord rustig af. Wel zijn wij van mening dat er momenteel een heksenjacht gaande is op stikstof en hopen dat er geen uitruil gaat plaatsvinden tussen allerlei projecten. Immers, uit cijfers van het CBS en RIVM blijkt dat de afgelopen decennia de uitstoot van stikstofoxiden een dalende trend vertoont.

665 De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter. Afgelopen woensdag heeft de commissie Remkes in haar tussenadvies verteld wat we eigenlijk allemaal al wisten: we moeten daadwerkelijk de stikstofuitstoot terugdringen en extra inspanning plegen om de Natura 2000-gebieden te versterken. Als dat gebeurt, kunnen we duidelijkheid bieden over de ruimte voor nieuwe activiteiten. Op die duidelijkheid zitten velen met smart te wachten. Agrariërs met activiteiten die  
670 onder de drempelwaarde zaten en nu plotseling in onzekerheid verkeren, ondernemers die willen weten of ze hun bedrijf uit kunnen breiden op de plek waar ze nu zitten of inwoners die hopen op een woning in een gepland bouwproject. De commissie adviseert een gebiedsgerichte aanpak en de provincie heeft daarin logischerwijs een grote rol. Onze beleidskeuzes zijn daarom heel belangrijk. Wij willen daarom het college van GS alvast het volgende meegeven dat relevant is  
675 voor de uitwerking van het beleid. 1. Als u bij PS komt met een verzoek om extra geld, omdat de oplossingen geld kosten, dan zijn wij bereid daarover na te denken. 2. Wij willen u vragen om naast de agrariërs te gaan staan. In deze discussie is een enorme polarisatie aan het optreden en dat is niet goed. Laten wij samen gaan werken aan een manier om de landbouw circulair te maken en te laten passen bij de draagkracht van het gebied. 3. In aansluiting op het rapport van  
680 Remkes willen wij u vragen om als eerste de kleine knelpunten op te lossen. De situaties waar vroeger een melding voldoende was. 4. Wij willen u vragen, kijk waar het echt schrijnt. Maak een inventarisatie van schrijnende gevallen, bijvoorbeeld ondernemers die door de uitspraak van de Raad van State in financiële problemen zijn gekomen en geef prioriteit aan het oplossen van deze situaties. 5. Benader de oplossing integraal, kijk naar de totale effecten, denk ook na over wat het  
685 betekent voor het klimaat en voor onze economische transitie. 6. Geef projecten voorrang die mede bijdragen aan de oplossing van het stikstofprobleem. Denk bijvoorbeeld aan OV-verbindingen die ervoor zorgen dat er minder auto gereden gaat worden. 7. Wees heel terughoudend met extern salderen. Het moet niet zo zijn dat wij straks overal in de provincie situaties krijgen waar boerderijen worden opgekocht omdat er ergens verderop een weg wordt  
690 aangelegd of waar bos gekapt wordt omdat er elders stallen worden aangelegd. Laten wij zoveel mogelijk proberen dat ieder nieuw project intern oplossingen probeert te vinden voor de stikstofuitstoot die dat zou veroorzaken. Wij hopen dat u deze input wilt meenemen bij de uitwerking van het beleid en wij danken u vast voor de toezegging in uw brief om op 14 oktober om met ons in gesprek te gaan over het verdere proces.

695

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter, de adviescommissie vermeldt dat bij intern salderen er de mogelijkheid is dat een depositietoename gaat plaatsvinden. Denkt u echt dat een interne saldering de oplossing is voor dit probleem?

700 De heer **KLEIN** (CU): Die zin heb ik niet gelezen, dus daar mag u mij straks even over bevragen. Ik heb juist gelezen dat de commissie zegt, laten wij zorgen dat alle latente vergunningsruimte wordt ingetrokken en laten wij zorgen dat de afoming plaatsvindt van alles wat wij intrekken. Ik zie niet in hoe dat samen kan gaan met een toename, maar wellicht heeft u meer informatie.

705 Mevrouw **STRENS** (D66): Voorzitter. Ook wij hebben afgelopen woensdag kennis genomen van het rapport van de commissie Remkes en dank voor de brief van GS, waarin zij aangeven dat zij langs drie lijnen willen kijken hoe wij met dit complexe dossier verder gaan. Als eerste de reductie van de stikstofdepositie, als tweede herstelmaatregelen voor de natuur en als derde het verantwoord opstarten van de vergunningverlening. Bij punt 1 willen wij het college met name meegeven dat  
710 wij het van belang vinden dat goed gekeken wordt naar de Natura2000-gebieden in onze provincie, dat er een gedegen analyse wordt gemaakt per gebied van de kritische depositiewaarden en welke bronnen er in de omgeving zijn om de reductie te beperken, zodat wij als wij in de commissie op 14 oktober in gesprek gaan, weten welke maatregelen welk effect sorteren en dat wij niet in een keer zeggen, wij gaan allemaal massaal voor het een of het ander  
715 kiezen, het is een complex dossier dat nauwkeurige afwegingen vraagt. Als het gaat over ontwikkelingen, welke ontwikkelingen geef je voorrang of niet? De heer Klein heeft het ook al gezegd, er zijn veel ontwikkelingen die wachten op een uitspraak of het nou gaat over woningbouw, dijkherstel en zelfs soms natuurontwikkelingsprojecten die nu stilliggen vanwege de PAS. Laten wij goed kijken hoe wij met name met die ontwikkelingen verder gaan die in de  
720 toekomst zorgen voor een afname van stikstofreductie en die laten prevaleren boven andere ontwikkelingen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Voorzitter. Dat rapport van de commissie Remkes 'Niet alles kan' is niet door iedereen unaniem omarmd. Sommigen vonden dat de conclusies te ver gingen, bijvoorbeeld  
725 de veestapel terugdringen of de snelheid op wegen verlagen, anderen vonden de conclusies juist vaag en vonden ze niet ver genoeg gaan, dus er is nogal wat discussie over het rapport, maar feit is dat er een gigantische opdracht ligt. Naast de vragen die het CDA stelde, wil ik er namens de SP de volgende aan toevoegen. Zijn GS het met de SP eens dat door de invoering van PAS ruimte is gegeven die ons in de huidige situatie heeft gebracht? Delen GS de mening dat een dergelijk  
730 programma PAS niet in een soort van aangepaste vorm weer moet worden doorgezet? Kunnen GS alvast een doorkijkje geven van hoe zij in deze wedstrijd zitten: gaat u de grenzen opzoeken van wat nog kan of zegt u nou juist, de grenzen, nee, wij moeten nu echt meters maken en zorgen dat de stikstofreductie toeneemt, want er zou bijvoorbeeld een versoepeling van de ADC-toets kunnen komen die ons misschien niet eens verder gaat helpen, of wel verder, maar in de  
735 problematiek waar wij mee zitten.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Ik denk dat wij hier even de tijd voor moeten nemen, want het is een groot probleem. Afgelopen jaren zijn alle signalen en adviezen ter zijde geschoven. In

2010 heeft de PvdD al melding gemaakt van de stikstofproblemen en de oplossingsrichting  
740 daarvan. Dat was nog voordat de heer Remkes hier Commissaris van de Koningin werd. Maar we  
hebben het in de jaren die volgden, herhaald en herhaald. Dit adviesrapport kan dus voor  
niemand een verrassing zijn. De adviescommissie Remkes focust echter op de impact voor  
industrie, mkb, agrarische sector en overheden, maar het echte probleem is de aantasting van de  
745 natuur. Natuur is niet de oorzaak, maar het kind van de rekening van de ongeremde  
economische groei. De huidige stop komt omdat de ecologische grenzen niet gerespecteerd  
worden. De huidige situatie wordt als complex beschreven, maar het is zo simpel. Heel Noord-  
Holland ligt onder een deken van stikstof. Alle natuurgebieden hebben daar last van en vrijwel  
overal wordt de Kritische Depositie Waarde overschreden. Dat is het maximum dat een  
natuurgebied kan hebben zonder verder achteruit te gaan. Dus eerst moet die depositie van  
750 stikstof omlaag en daarmee de uitstoot. De grootste oorzaak van stikstof is de veeindustrie. De  
tijd van foefjes is voorbij. We zullen politieke keuzes moeten maken en die is of de veeindustrie  
laten doorrommelen ten koste van mens, dier en natuur of we vinden al het andere belangrijker  
en we gaan de grens van deze veeindustrie herbepalen en kiezen voor natuurherstel, schone  
lucht en woningbouw. De PvdD kiest al jaren voor dat laatste.

755 De heer **DE WIT** (VVD): Voorzitter, u praat over eenvoud. Kunt u zich eens verplaatsen in de  
mensen die een boerenbedrijf hebben, aan de keukentafel zitten en krantenkoppen lezen waarin  
staat dat de veestapel zou moeten worden gehalveerd? Kunt u ook eens kijken naar mensen die  
al een aantal jaren een woning zoeken en nu ingeschreven zijn voor een woningproject dat  
760 stilstaat. Hoe complex denkt u dat dat is voor die mensen hetgeen u hier allemaal vertelt?

De heer **ZOON** (PvdD): Dat is ongelooflijk complex en ik zie die zorgen heus wel qua woningbouw  
en ik zie heus wel de zorgen van de veeindustrie. Je ziet heel duidelijk dat bij het loskoppelen van  
het melkquotum er weer een stijging is gekomen in de ammoniakuitstoot van de veeindustrie.  
765 Dus je ziet dat als wij geen paal en perk stellen aan de groei van de veeindustrie en die  
verkleinen en weer gezond maken, zij het probleem gaan zijn en ook gaan worden, juist ook voor  
andere projecten of woningbouw.

De heer **DE WIT** (VVD): Dat is precies wat ik bedoel met dat het toch allemaal niet zo eenvoudig  
770 is. Ik hoor u een aantal analyses maken die tamelijk complex zijn, niet alleen voor mij, maar ook  
voor de mensen aan de keukentafel. Het zou mij een lief ding waard zijn als u afstand zou nemen  
van de woorden dat het een eenvoudige oplossing vergt om het probleem op te lossen. Ik vind  
het een zeer complex probleem met een zeer complexe oplossing. Ik zou u willen vragen daar  
ook recht aan te doen.

775 De heer **ZOON** (PvdD): Ik neem er geen afstand van, want het rapport van Remkes is vrij duidelijk.  
Daarin staat dat 46% afkomstig is van de landbouw en een groot deel van het buitenland. Ik weet  
niet wat wij hier in de provincie kunnen doen aan het buitenland, daar kunnen wij niet veel aan  
doen en als je dat wegstreept, dan heeft de provincie maar een knop waar wij aan kunnen draaien  
780 en dat is de veeindustrie.

Mevrouw **KONING** (CDA): Hoor ik u nu zeggen dat u van het buitenland niks vraagt, maar wel van de agrarische sector in Noord-Holland? Vindt u dat reëel of vindt u dat er ook in het buitenland wat moet gebeuren?

785

De heer **ZOON** (PvdD): Ik vind zeker dat er wat in het buitenland moet gebeuren, maar ik zie ook in dat wij als provincie daar niet veel invloed op hebben.

790

Mevrouw **KONING** (CDA): Vindt u dan niet dat wij via het IPO en het Rijk wel een oproep moeten kunnen doen dat het buitenland ook moet leveren?

795

De heer **ZOON** (PvdD): Wij hebben nu een crisis, wij moeten nu echt iets gaan doen, dat zegt het rapport ook. Wij kunnen niet door blijven discussiëren en praten en verder overleggen om te kijken of wij ergens anders de problemen kunnen oplossen. Nee, de problemen moeten wij hier nu in de provincie gaan oplossen. Daar hebben wij maar een mogelijkheid voor en dat is reductie van de veestapel. Het RIVM rapporteert zelfs een stijging van de ammoniakemissie in de afgelopen jaren, met name veroorzaakt door de rundveehouderijen. Rundvee, dát onderdeel waar we in Noord-Holland zo veel van hebben. Dat onderdeel dat ligt nabij Veenmosrietland, daar waar wij ook last hebben van bodemdaling met CO<sub>2</sub>-uitstoot. Daar waar we ook problemen hebben met de Kaderrichtlijn Water door uitspoeling van stikstof en fosfor. Tevens zoeken we nog uitbreiding van natuur. Wij zien heel veel mogelijkheden in hetzelfde gebied. Radicale keuzes betekenen niet doormodderen met potdichte stallen, koeien uit de wei en luchtwassers. Dit zijn technische foefjes die de randen van de veehouderij opzoeken. Einde aan de foefjes. In de brief van GS wordt ingegaan op salderen en de ADC-toets, maar geen van deze maatregelen lost het onderliggende probleem op en het gebruiken van foefjes ligt ook hier weer op de loer. Bij de spreadsheetbenadering worden vervuiling en herstel onder de streep verrekend. Het is zelfs ook maar de vraag in hoeverre het "afromen van reductie" voor nieuwe vervuiling juridisch houdbaar is. Zolang de Kritische Depositie Waarde van een gebied overschreden wordt, zal eerst de neerslag naar beneden moeten tot onder de grens van het toelaatbare. De substantiële verkleining van bestaande emissies door bronmaatregelen zal pijn doen. Die pijn kan de overheid verzachten door hulp te bieden bij de omschakeling. En als de motie van het CDA daarover gaat, zullen wij die motie steunen. De overheid mag niemand in de kou laten staan. Ook ontvangen we signalen dat gemeenten hulp zoeken en nu aanvragen loskoppelen van de Wet natuurbeschermingsvergunningen om door te kunnen gaan. Dat lijkt ons een verkeerde aanpak. We adviseren GS om ook deze gemeenten te betrekken bij de omschakeling.

800

805

810

815

De **VOORZITTER**: De heer De Wit houdt zijn maidenspeech.

820

De heer **DE WIT** (VVD): Voorzitter. Ik zal ervan genieten dat ik niet onderbroken word en ik hoop u ook, als ademloos toehoorder. Opgegroeid in een ondernemersfamilie heb ik geleerd dat alles kan, als je er je best voor doet en duidelijke keuzes maakt over wat je wel en niet doet. Dat betekent voor mij bijvoorbeeld dat ik mijn werk thuis voor het bedrijf en mijn studie goed kon combineren met mijn vrijwilligerswerk bij de voetbalvereniging en mijn activiteiten in de politiek. Aan de andere kant zat een zorgeloze studententijd en een onvergetelijke vakantie er voor mij

825 niet in. Toch was dit voor mij de manier om mezelf te ontdekken en bij te dragen aan zaken die ik belangrijk vind en samen met mij nog velen. Een optimistische levensovertuiging die mij veel heeft gebracht. Vorige week hebben wij echter moeten lezen dat niet alles meer kan in Nederland. Het land raakt vol. Hoe komt dat eigenlijk, was de vraag die ik mij stelde. Ik denk omdat wij in het mooiste land ter wereld leven, een land dat wij samen veroverden op de natuur

830 in onze eeuwige strijd tegen het water, een land waarin slimme en hardwerkende mensen hun ideeën en ambities omzetten in wereldwijde toegevoegde waarde en een land waarin wij altijd met elkaar de balans weten te vinden tussen diverse belangen. Toen was daar opeens het einde van de PAS. Wij troffen een land aan in rep en roer. Bouwprojecten staan stil, ondernemers leven in onzekerheid en lange wachtlijsten op de woningmarkt blijven bestaan. Met een flinke dosis

835 overmoed polariseren sommigen dat nog verder door hun persoonlijke hobbyprojecten in de discussie te brengen, maar wat ons betreft laten wij deze hobbyprojecten links liggen en focussen wij op het oplossen van de crisis op de woningmarkt, het verbeteren van de bereikbaarheid in Noord-Holland en behoud van het goede ondernemersklimaat. In onze dichtbevolkte provincie zal dat balanceren zijn met de natuurbelangen. Wij accepteren deze

840 uitdaging en geloven dat wij met onze typisch Hollandse ondernemerschap en innovatiekracht dat tot een goed einde kunnen brengen. Voor ons is de eerste prioriteit om het vergunningsaanvraagproces weer hervat te krijgen. Dat vraagt een 'can do'-mentaliteit, ook bij de overheid. Wij vragen het college dan ook hoeveel capaciteit er is om het vergunningsproces weer aan de praat te krijgen, wanneer wij mogen verwachten dat dat het geval is en wat daar

845 verder nog voor nodig is. Ook vragen wij aandacht voor de relatief kleine projecten, beperkt uitstoot genererend met de oproep, geef aanvragers duidelijkheid. Daarnaast vinden wij dat wij meer inzicht moeten hebben in de specifieke problemen in de Noord-Hollandse Natura2000-gebieden. In welke gebieden spelen de problemen en welke factoren dragen daaraan bij? Zijn er concrete metingen beschikbaar of komen deze beschikbaar? Zijn er andere factoren die de

850 natuurkwaliteit beïnvloeden naast de stikstofuitstoot en hoe moeten wij dit probleem zien in internationaal perspectief? Met de antwoorden op deze vragen op zak willen wij inzetten op een gebiedsgerichte aanpak, want wij onderschrijven het advies van Remkes dat generieke maatregelen geen oplossing kunnen zijn. Wij willen inzicht in de oplossingsmogelijkheden per gebied, kijkend naar de effectiviteit en doelmatigheid van de maatregelen. Hoe kunnen GS ons dit

855 inzicht geven, zodat wij goed geïnformeerd soms moeilijke besluiten kunnen nemen? Laat een ding helder zijn, wij zullen geen permanente besluiten nemen met verstreckende gevolgen voor onze inwoners en ondernemers zonder deze informatie. Bovendien willen wij deze besluiten niet alleen nemen in het kader van de PAS-discussie, maar juist in samenhang met andere uitdagingen, ik denk aan de grote klimaatopgave waar wij voor staan, samenhangend

860 bijvoorbeeld met de toename van de wereldbevolking en de voedselvoorziening voor dezelfde bevolking. Kijk dus integraal en zie ook dat de Nederlandse industrie en agrarische sector juist bij deze vraagstukken een grote rol spelen, wellicht zelfs een voortrekkersrol. Het is een kwestie van kiezen en wij kiezen voor de mensen, hun vrijheid, veiligheid en welvaart, want het zijn juist die mensen geweest die alles waar wij hier in dit land trots op zijn, hebben opgebouwd, van

865 ondernemerschap, natuur tot ons poldermodel. Wij zijn dan misschien een land waarin niet alles meer kan, wij hebben wel mensen die alles kunnen.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Van Wijnen, die haar maidenspeech uitspreekt vandaag.

870

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Voorzitter. Na de vorige maidenspeech is die van mij buitengewoon kort en bondig. Ik denk dat die daarom niet aan duidelijkheid verliest. Het houdt ons al maanden bezig, dus goed dat wij hier als eerste stap er kort met elkaar over spreken, hoewel wij inmiddels bijna bij de tijd van de actualiteit zitten. Vorige week is het langverwachte rapport van Remkes c.s. uitgekomen, dat is de reden van deze actualiteit, dus daar wil ik kort op focussen, hoewel het rapport en het onderwerp zeker om een bredere bespreking roepen. Wij zijn blij dat er in het rapport nadrukkelijk gevraagd wordt om een integrale afweging van de stikstofproblematiek, natuurontwikkeling, energietransitie, verduurzaming in brede zin. Dat is een aanpak die wij al jaren voorstaan en die wat ons betreft noodzakelijk is om alle uitdagingen die voor ons liggen, op te kunnen lossen. De heer Leerink zal blij zijn dat ik het woord 'moeten' hierin heb vermeden. Wij willen betaalbaar en goed wonen hier zeker bij betrekken. Wij erkennen de ingewikkelde spanning die uit het rapport blijkt om zowel snel als zorgvuldig te zijn, snel omdat belangrijke projecten niet verder vertraging mogen oplopen en zorgvuldig, omdat wij al een te groot voorschot genomen hebben op de toekomst van natuurontwikkeling. Ook wordt duidelijk dat de politieke betrokkenheid onmisbaar is, welke keuzes moeten wij gaan maken, waar zijn die op gebaseerd, hoe gaan wij toezicht houden op versnelde toepassing van innovatieve technieken, de inzet op natuurbeheer of de uitvoering van landelijke systematiek. GS hebben in hun brief als reactie op deze actualiteit een tijdpad geschetst voor de komende week. Wij als GL en als Staten willen nauwkeurig geïnformeerd en nadrukkelijk betrokken zijn bij hoe dit verder loopt. De bespreking van GS in het IPO volgende week kan mooi als basis dienen voor een uitgebreidere commissiebespreking op 14 oktober a.s.

880  
885  
890

Gedeputeerde **ROMMEL**: Voorzitter. Ik ben wel blij met deze actualiteit, want het laat uw betrokkenheid goed zien en dat u hierover nadenkt, want dat doen wij ook in GS, in IPO-verband en landelijk en daar zijn wij hard mee bezig. U krijgt vandaag nog stukken over de beleidslijn waar de regering aan gaat denken. Daar is overleg over met IPO, want wij zijn heel hard bezig om als provincie aan de lijn te staan om mee te denken met het Rijk. Morgen hebben wij een overleg in GS waar wij een concept gaan bespreken. Morgen is er een IPO-overleg en morgenmiddag is er een overleg met alle gedeputeerden uit Nederland met dit onderwerp in hun portefeuille. Ik zit zelf in de kopploeg en dat zijn drie gedeputeerden die op 3 oktober met de minister gaan praten. Geloof mij, er zijn nog veel dingen die wij nog gaan bespreken. Op 8 oktober willen wij het dan weer in GS hebben. Op 4 oktober is er een ministerberaad, vanavond coalitieoverleg, dus u ziet dat wij er allemaal heel hard mee bezig zijn. Het voorstel om u in de commissievergadering van 14 oktober mee te nemen, ik hoop en denk dat dat wel overgenomen wordt, want dan kunnen wij weer een stap verder gaan bespreken. Vergunningverlening en natuurherstel staan voorop en daar moet een goede balans zijn. Eerst de vragen van het CDA. U vraagt, moet daarvoor op korte termijn een budget beschikbaar worden gesteld? De begroting houdt rekening met herstelmaatregelen die wij snel willen oppakken. Wij kunnen niet precies overzien wat er nog meer van ons gevraagd wordt. Het werd al genoemd, de gebiedsgerichte aanpak, het lijkt dat de provincie een hele grote rol krijgt bij de gebiedsgerichte aanpak. Wij moeten nog een eigen

900  
905  
910

inventarisatie gaan maken nadat wij de interbestuurlijke afspraken hebben gemaakt. Ook kennen wij nog niet de bijdragen van het Rijk voor de verschillende maatregelen die uiteindelijk genomen moeten worden. Dan zegt mevrouw Koning, PS informeren, zeker, wij blijven u informeren en wij willen het thema regelmatig agenderen en naar u luisteren. Daarom het voorstel van 14 oktober.

915 Vraag 5, de gebiedsgerichte benadering en het in kaart brengen van de Natura2000-gebieden. Diverse partijen hebben daarom gevraagd. Dat is een heel belangrijk punt en ik wil toezeggen dat wij komen met een overzicht van de kwetsbare gebieden, waarbij wij bijvoorbeeld de uitstoot, de depositie en hoeveel een gebied aan stikstof kan hebben in kaart brengen. Wij hebben dat nog

920 niet direct op orde omdat AERIUS vorige week is losgekomen en daar moeten wij ook mee werken, maar dat gaan wij zeker doen. Wanneer kunnen wij een eerste plan van aanpak rond alle aanbevelingen uit het rapport "Niet alles kan" verwachten? Wij zijn dit nog aan het bestuderen maar wij kennen allemaal de urgentie en wij nemen de maatregelen heel serieus. Wij overleggen ook met het Rijk over hoe het Rijk dit ziet en wat wij als provincie als standpunten innemen. Dat werd ook gevraagd in de commissie van 14 oktober, ik hoop al wel een richting te kunnen

925 aangeven, maar omdat de Tweede Kamer op 17 oktober vergadert, is het niet echt mogelijk om precies aan te geven welke maatregelen wij gaan nemen en daar wil ik u als Staten graag in meenemen. De vergunningverlening, daar praten wij nu over met het IPO, over hoe wij zo snel mogelijk de vergunningverlening weer kunnen hervatten. In ieder geval is dit het eerste stukje, dat je kleine zaken wel kunt opstarten, het grote geheel komt nadat Remkes in mei met zijn

930 verdere rapport komt met de langere termijnregeling. Er is nog veel onzekerheid bij ons en bij u en bij alle partijen Nederland-breed, maar wij werken er hard aan. Vraag 10, de helpdesk. Er zijn al veel informatievoorzieningen, maar ik kan mij goed voorstellen dat u vraagt, hoe neemt u dan Noord-Holland mee? Nederland, wij hebben BIJ12.nl en de omgevingsdiensten die informatie moeten geven maar hoe nemen wij dan Noord-Holland mee. Ik heb zelf even gekeken naar

935 aanleiding van uw vragen, hoe staat het op onze site vermeld? Ik wil daar goed naar kijken, dat wij dat heel helder vindbaar hebben op onze website. Ik heb begrepen dat er vandaag al een aanpassing is gedaan, zodat het makkelijker vindbaar is, maar ik moet u wel meegeven dat veel vragen bij de omgevingsdienst liggen en als wij als tussenportaal naar de omgevingsdienst vragen en antwoorden moeten doorgeven, het moet wel praktisch uitvoerbaar zijn. Ik wil u

940 aanbieden dat wij gaan kijken hoe wij de informatievoorziening zo goed mogelijk kunnen verstrekken en doorgeven en dat het gemakkelijk vindbaar is voor iedereen in Noord-Holland. De CU sprak over kleine projecten, net zoals de VVD, of die misschien snel kunnen komen. Wij nemen deze mee in onze overleggen, want wij vinden het ook belangrijk ook met de projecten die uiteindelijk een stikstofreductie geven en nu in eerste instantie een deductie geven, dus dat

945 we ook kijken naar projecten die goed zijn voor de stikstofreductie, of we daar iets mee kunnen doen. Ik begrijp heel goed, het moet allemaal juridisch haalbaar en uitvoerbaar zijn, daarop worden al onze plannen getoetst. Dan kom ik meteen bij de SP, die zei, wordt het een aangepaste vorm van PAS? Daar wordt niet aan gewerkt, wij zijn juist bezig om te kijken hoe wij de reductie kunnen bewerkstelligen en op welke wijze met behoud van de natuur. De andere vraag van de SP

950 of GS het ermee eens zijn dat bij de invoering van PAS ruimte is gegeven. De Raad van State heeft juist aangegeven dat de onderbouwing van het systeem onvoldoende was. Een doorkijkje van wat wij gaan doen, dat is helaas nog niet mogelijk, dat heb ik net ook al gezegd en ik hoop dat u daar begrip voor heeft, want het is een heel complexe zaak en daar hebben wij nog tijd voor

nodig. Ik kijk ernaar uit om op 14 oktober met u in overleg te gaan. De heer De Wit, hoeveel  
955 capaciteit is er? Er is al extra capaciteit geregeld en wij houden de vinger aan de pols voor de  
vergunningen die komen. Wanneer is het mogelijk om weer vergunningen te gaan verlenen? Wij  
verwachten nadat het beleid is voorgesteld, dat de vergunningverlening weer op gang kan  
komen. De gebieden waar het speelt, ik heb al toegezegd dat wij met een kaart van de gebieden  
waar het speelt, zullen komen. Er zijn ook veel vragen gesteld over internationaal perspectief en  
960 ook in het land zijn hier vragen over gesteld. De commissie Remkes heeft aangegeven hier in het  
vervolgadvies naar te zullen kijken.

De **VOORZITTER**: Dank voor deze uitgebreide beantwoording, wij zijn aardig door de tijd heen. Ik  
kijk nog even naar mevrouw Koning die aan had gegeven wellicht in tweede termijn nog iets te  
965 willen doen. Op 14 oktober is er een belangrijke commissievergadering, dan is er volgens de  
gedeputeerde meer bekend. Op veel vragen is nog niet een duidelijk antwoord gegeven, dat heeft  
ook te maken met landelijk beleid.

Mevrouw **KONING** (CDA): Mogen wij een korte schorsing?  
970

De **VOORZITTER**: Ik schors de vergadering voor drie minuten. De vergadering is heropend.

#### *Tweede termijn*

975 Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de antwoorden en blij dat  
bijna alle partijen inbreng hebben geleverd voor deze actualiteit. Dat geeft wel aan dat het een  
heel belangrijk onderwerp is. Onze vraag of het PAS-team nu groot genoeg is, is nog niet  
beantwoord volgens mij, die leeft nog. Wij hadden gezegd, afhankelijk van het antwoord zullen  
wij een motie indienen. Bij onze vraag 10 hebben wij gevraagd om een centraal provinciaal  
980 informatiepunt in te stellen, een soort helpdesk en die toezegging heb ik niet gehoord van de  
gedeputeerde. Zij geeft wel aan dat de website nu is aangepast en dat men ermee bezig is om de  
informatievoorziening goed te hebben, maar nog steeds wordt verwezen naar BLJ12.nl en naar de  
OD. Wij vinden dit zo'n belangrijk onderwerp dat de provincie het zelf in de hand moet houden.  
Natuurlijk kunnen bij de helpdesk de mensen van de OD ook een rol spelen, maar wij vinden dat  
985 het een eigen provinciale helpdesk moet zijn. Je kunt ook nog zeggen, nu is nog helemaal niet  
bekend wat de opdracht is van de provincie, dat wordt nu uitgewerkt, maar wij vinden het  
principe dat zo'n informatiepunt wordt ingesteld, dat willen wij nu duidelijk hebben dat het ook  
echt gebeurt. Daarom dienen wij toch de motie in en dan kan er op 14 oktober in de commissie  
verder inhoudelijk over gesproken worden. Dan kunnen wij ook verder spreken over de motie.

990

#### **Motie 42/30-09-2019**

Verzoek tot instellen provinciaal informatiepunt Aanpak Stikstofproblematiek

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

995

*Concluderende dat:*

1000 *Rondom de aanpak van de stikstofproblematiek en de gevolgen voor de woningbouw, wegen, dijkversterking, landbouw en andere dossiers in Noord-Holland veel zaken onduidelijk zijn. De provincies volgens het Adviescollege Stikstofproblematiek een regierol hebben in de te treffen maatregelen en toekomstige vergunningverleningen.*

*Overwegende dat*

- 1005
  - *De provincie in beleid en uitvoering van de aanpak stikstofproblematiek een cruciale rol gaat spelen en gebiedsgericht aan het werk moet gaan en daarover ook zelf zal moeten communiceren naar inwoners, bedrijven en gemeenten;*
  - *De provincie mede gezien haar regierol de informatieverstrekking over dit dossier zelf in de hand moet houden omdat het zo'n verstrekkend item is;*
  - *Gemeenten en Rijksoverheid ook informatie kunnen verstrekken, maar op een ander niveau;*
- 1010
  - *De provincie een lijst van stilliggende projecten heeft waar veel vragen over leven;*
  - *Belanghebbenden adequaat door de provincie moeten worden geïnformeerd en ondersteund aangaande de vragen die zij hebben over de aanpak stikstofproblematiek;*
  - *Er voorlopig nog veel vragen zullen zijn omdat de aanpak stikstofproblematiek in diverse fasen gaat gebeuren en er landelijke wetgeving in aankomst is die ook weer zijn*
- 1015
  - uitwerking zal krijgen in de provincie.*

*Verzoeken het college van GS*

*Een centraal informatiepunt/helpdesk, specifiek voor Noord-Holland, in te stellen voor vragen met betrekking tot de aanpak Stikstofproblematiek*

1020 *en gaan over tot de orde van de dag.*  
*Fracties CDA, 50plus/PvdO*

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

1025 Mevrouw **KONING** (CDA): Die vragen leven nu, dus er moet gewoon op korte termijn een informatiepunt zijn. Dan wil ik nog wat punten meegeven, omdat er morgen al overleggen zijn.

1030 De heer **DESSING** (FVD): Ik heb een vraag voor het steunen van deze motie. Hebben jullie nagedacht over de dekking voor het inrichten van het loket?

1035 Mevrouw **KONING** (CDA): Wij hebben er geen specifiek voorstel voor, maar in onze vragen hebben wij gevraagd naar de kosten van de gehele aanpak stikstofproblematiek en ik neem aan dat het daarin wordt meegenomen. Dat is dan het voorstel. De gedeputeerde gaf aan dat het nog niet helemaal duidelijk is en dat daar verder naar gekeken moet worden, dus de kosten van een informatiepunt moeten daarin meegenomen worden. Dat hoort daar nadrukkelijk bij. Wat wij mee willen geven is, probeer de belangrijkste vergunningen op korte termijn vlot te trekken. Onze kinderen moeten ook kunnen wonen. Kijk door de aanpassing van de AERIUS welke woonprojecten door kunnen gaan en breng dat in beeld, zodat wij daar inzicht in hebben. De

- 1040 prioriteiten die de commissie Remkes in de aanbevelingen meegeeft, zijn een goede start, vul die aan met maatwerk voor specifieke gevallen en knelpunten. Laat de lasten niet alleen bij ondernemers terechtkomen. Het kan ook niet zo zijn dat buitenlandse emissie ongehinderd doorgaat, terwijl de Nederlandse bedrijven en bevolking in moeten leveren. Kijk ook wat daar mogelijk is. Kijk naar de mogelijkheid van drempelwaarden die ecologisch en juridisch goed
- 1045 onderbouwd zijn, die worden ook in de naburige landen gehanteerd. Kijk of dat ook in Nederland mogelijk is en in Noord-Holland. Neem in de eerste fase geen rigoureuze drastische maatregelen die onomkeerbaar zijn en waarvan misschien in de tweede fase blijkt dat ze niet nodig waren. Houd er rekening mee dat de agrarische sector al veel heeft ingeleverd. Verplicht opkopen van bedrijven is zeer ingrijpend en heeft niet onze voorkeur. Doe dat op basis van vrijwilligheid.
- 1050 Weeg alle belangen zorgvuldig tegen elkaar af en zorg er met de helpdesk voor dat inwoners en bedrijven en alle belanghebbenden goed geïnformeerd en ondersteund worden.

- De heer **LEERINK** (PvdA): Voorzitter. Wij vinden het idee van de motie sympathiek, maar het idee moet nog verder vorm krijgen en is het nu net iets te vroeg om er op dit moment iets over te
- 1055 zeggen. U zei net zelf dat het nuttig zou zijn om daar in de commissievergadering over door te spreken. Daarom het verzoek om de motie aan te houden – nog voor u hem heeft ingediend – zodat wij over het idee wat wij sympathiek vinden, kunnen doorspreken in de commissievergadering. Dat zou mijn suggestie zijn.

- 1060 Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Voorzitter. Ik sluit mij hierbij aan.

De **VOORZITTER**: U kunt straks ook een stemverklaring afleggen bij de stemming.

- Gedeputeerde **ROMMEL**: Voorzitter. Ik heb de motie nog niet helemaal kunnen lezen, dus daarom
- 1065 graag even een schorsing. Ik zal de vraag over het PAS-team wel beantwoorden. In het PAS-team van de provincie zitten voldoende mensen en wij zien er echt op toe dat er voldoende mensen blijven.

- De **VOORZITTER**: De vergadering is kort geschorst voor overleg door GS over de ingediende
- 1070 motie. Ik heropen de vergadering.

- Gedeputeerde **ROMMEL**: Voorzitter. Wij hebben kort even overleg gehad. GS willen u graag vragen de motie aan te houden, zodat wij op 14 oktober met een voorstel kunnen komen over hoe wij de helpdesk vorm kunnen geven, hoe dit eruit zou kunnen zien.

- 1075 Mevrouw **KONING** (CDA): Ik beluister uit uw woorden dat u toezegt dat u een helpdesk wilt inrichten en dat wij op de 14<sup>e</sup> over de inhoud gaan praten.

- De **VOORZITTER**: Dat heb ik niet helemaal gehoord. Volgens mij heeft de gedeputeerde
- 1080 aangegeven dat zij graag met u en de Staten verder wil praten op 14 oktober over wellicht de mogelijkheid om tot de instelling van een dergelijke helpdesk te komen. Gaat u de motie aanhouden of breng ik hem in stemming?

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Wij brengen hem in stemming .

1085

De **VOORZITTER**: Goed. Ik heb voor mij liggen M42, verzoek tot het instellen van een provinciaal informatiepunt aanpak stikstofproblematiek. Wenst iemand hoofdelijke stemming of stemverklaring?

1090

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter. Wij hadden graag gehoopt dat de motie was aangehouden, dan hadden wij er beter over kunnen praten. Wij waren van plan om hem te steunen als er een toezegging was geweest. Wij vinden het nu te vroeg om er nu over te stemmen, dus wij zullen tegen deze motie stemmen om deze reden.

1095

De heer **DE WIT** (VVD): Wij sluiten ons hierbij aan.

Mevrouw **STRENS** (D66): Het wordt een beetje eentonig, maar wij gaan ook graag eerst het gesprek in de commissie aan en stemmen daarom tegen.

1100

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Wij vinden dit net iets te vroeg, hoewel ik weet dat wij haast hebben. Op 14 oktober praten wij verder, dus wij stemmen nu tegen.

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Wij sluiten ons hierbij aan. Een sympathiek idee, maar nu te vroeg.

1105

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter. Het is normaal gebruikelijk dat je even overleg pleegt met je mede-indiener, dat is even niet gebeurd, sorry. Maar wij wilden dit wel even gezegd hebben. Wij zullen tegen stemmen, want ik had graag voor uitstel gestemd.

1110

De heer **KLEIN** (CU): Wij vinden een centraal informatiepunt, een helpdesk heel belangrijk, dus wij zien dat GS gaan nadenken over hoe dit vorm te geven en aanbieden om met ons te overleggen, dus wij vinden het iets te vroeg.

1115

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij stemmen over M42. De stemming is geopend. Ik sluit de stemming. De motie is verworpen met 43 stemmen tegen en 9 voor (CDA, PVV, PvdD). De tweede actualiteit gaan wij proberen in een half uur af te ronden.

1120

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter. Ik denk dat wij in deze zaal allemaal van sporten houden, voetbal – Bas de Wit is zelfs scheidsrechter, dus die houdt zeker van voetbal – tennis en autosport hoort daar ook bij. Veel mensen in mijn partij houden van autosport en kijken graag naar de Formule 1. Die brede liefde voor sport is een belangrijk facet in ons leven. De reden voor deze actualiteit is het feit dat zich de afgelopen weken twee zaken hebben voorgedaan die mogelijkwijze GS in een andere positie brengen ten aanzien van het dossier, daarom heb ik het geagendeerd. Ten eerste, het stikstofarrest van de Raad van State. Het organiseren van een Formule 1-evenement is iets anders dan er alleen van te houden. Het heeft veel voeten in de

1125

aarde, het is een sport die beslag legt op klimaatruimte, het heeft een hoeveelheid overlast voor

- de omgeving tot gevolg, maar daar is bijgekomen en daar zit de stapeling in, dat het stikstofarrest er nu ligt. Mijn vraag aan GS is, hoe beoordeelt u de situatie van het stikstofarrest bovenop de andere kwesties die het organiseren van dit evenement moeilijk maken? Het tweede punt is meer nog de actualiteit waard en dat is de rol van de andere overheden. De gemeente
- 1130 Zandvoort komt blijkbaar momenteel miljoenen tekort om haar aandeel van dit evenement te kunnen financieren. Gaan GS dat bijlappen, wat ik niet hoop? Het andere punt is opvallender. Vorige week zondag was minister Bruins van Volksgezondheid en Sport te gast bij WNL op zondag en die toonde zich daar een fervent supporter van de Formule 1 en dat mag natuurlijk, maar de man is wel minister en ministers spreken met een mond en zij vormen samen de
- 1135 regering. Je kunt uit de bijdrage van minister Bruins en de vraagstelling die Rik Nieman op hem losliet, opmaken dat het kabinet een list gaat verzinnen zodat op 3 mei 2020 in heel Nederland vroem! te horen is. De uitwisseling tussen de interviewer en de minister vond ik een beetje klinken als een via de televisie verstuurd aanwijzing aan de lagere overheid, in dit geval de provincie, om toch vooral te zorgen dat dit doorgaat en dat andere projecten als gevolg van het
- 1140 stikstofarrest spaak lopen, dat moest ondergeschikt gemaakt worden aan het doorgaan van de Formule 1. Dat vind ik een politiek feit, ik heb gewacht tot afgelopen dinsdag om te kijken of de Tweede Kamer dat in het vragenuur zou behandelen. Als dat het geval was geweest, had ik hier nu niet gestaan. Dat is niet gebeurd en omdat het ons toch erg raakt en ik vind dat PS heel nauwkeurig moeten volgen hoe GS met dit evenement omgaan, wil ik het hier agenderen.
- 1145 Nogmaals, ik heb niks tegen autosport, hoewel het geen schone sport is. Ik denk dat schoonspringen eigenlijk de meest duurzame sport is, dan sta je met je potentiële energie op die toren en dan donder je met kinetische energie het zwembad in en dat zou een hele duurzame sport zijn. Misschien kan dat georganiseerd worden, mochten GS om een of andere reden besluiten om de Formule 1 niet door te laten gaan.
- 1150
- Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter. Op 25 september jl. hebben wij schriftelijke vragen ingediend waarvan wij de beantwoording afwachten. Onze insteek is glashelder, stikstof wordt net als CO<sub>2</sub> gebruikt als boeman met alle gevolgen van dien. Zoals bij de vorige actualiteit al aangegeven, kan uit cijfers van het CBS en RIVM duidelijk worden opgemaakt dat de afgelopen decennia de
- 1155 uitstoot van stikstofoxiden een dalende trend vertoont. Wat ons betreft stopt het stikstofgeneuzel en laten wij het race-evenement niet dwars zitten door beroepsactivisten. Vroem!
- De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Het is een politiek beladen onderwerp, dan zien wij in het
- 1160 bijzonder aan de uitspraak van de minister, maar dat zien wij ook in de stapel met schriftelijke vragen van diverse partijen die op dit moment nog onbeantwoord zijn. Toch zijn wij benieuwd naar de uitspraak van GS van 27 mei dit jaar in het kader van natuur en geluid. De gedeputeerde zegt: "Het circuit maakt gebruik van de vergunningen die zijn afgegeven", maar in hoeverre klopt deze uitspraak nog? Want er blijkt ondertussen een ontheffing te zijn verleend en er zullen
- 1165 natuurvergunningen nodig zijn. Zodra die vergunningen worden aangevraagd, gaat de provincie deze toetsen. Bij vergunningen is er een onderscheid tussen een eenmalige vergunning en herhalende vervuilende activiteiten. In het achtergrondrapport Haalbaarheid Formule 1 staat de eis dat het circuit elk jaar verandert, hiermee is het geen eenmalige verstoring, maar zal het elk

jaar weer zijn. In hoeverre wordt dit dan meegenomen bij de afweging van de vergunningsaanvragen? In hetzelfde rapport wordt gesproken over 150 tot 175.000 bezoekers die nodig zijn om uit de kosten te komen en financieel rendabel te zijn. Het huidige genoemde bezoekersaantal is 150.000, je kunt dus zeggen dat het niet bedrijfseconomisch rendabel is zoals op dit moment berekend wordt. Hoeveel bezoekers vinden GS nog verantwoord voor de aangrenzende natuur en wordt dit meegenomen in de verdere beoordeling van de vergunningaanvragen? Want laten wij wel wezen: niet alles kan.

De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter, enkele maanden geleden is de keuze gevallen op Zandvoort als locatie voor de Dutch Grand Prix van de Formule I, een keuze die historisch misschien te verklaren is maar qua logistiek en natuur bijzonder ongelukkig. Verschillende overheden hebben desondanks enthousiast gereageerd op de keuze en aangeboden om graag mee te helpen aan de realisatie. Hoewel wij vinden dat wij dat aanbod niet hadden moeten doen, vinden wij het vanzelfsprekend dat de provincie ieder verzoek om een vergunning of ontheffing zorgvuldig beoordeelt, zo ook de vergunningen die nodig zijn voor deze race. Door al die enthousiaste reacties van verschillende overheden, het juichende persbericht van de provincie, het vroem van de minister, gaat toch een beetje de indruk ontstaan dat de vergunningverlening een formaliteit is en zo'n indruk schaadt het vertrouwen in de overheid. Wij verzoeken GS daarom om maximaal transparant te zijn over het proces van vergunningverlening en daar schort het tot nu toe aan. Wij hebben op 26 juni 2019 vragen gesteld over de vergunningsplichtigheid van activiteiten rondom deze race in het kader van de PAS. Wij hebben drie maanden moeten wachten op antwoord en dat was: wij weten het nog niet. De antwoorden kwamen bovendien een week later dan toegezegd. Recent moesten wij uit de krant vernemen dat er nog helemaal geen vergunningsaanvraag zou zijn ingediend. Ons eerste verzoek aan GS is daarom om ons en de inwoners transparant te informeren over het hele vergunningsproces via een speciale pagina op de provinciale website waar precies staat welke vergunningen zijn aangevraagd en wat de status daarvan is. Aanvullend hebben wij nog twee vragen die ook in onze schriftelijke vragen stonden, maar we zijn nu twee weken later, dus misschien heeft u betere antwoorden dan 'wij weten het nog niet'. U antwoordde namelijk dat momenteel gekeken werd voor welke activiteiten in het kader van de stikstofdepositie een toestemmingsbesluit nodig is en dat momenteel ook bekeken wordt voor welke wijzigingen aan de inrichting van het circuit een vergunning nodig is. Kunt u ons wellicht een update geven? Ten derde, welke vergunningen zijn er op dit moment aangevraagd en welke verwacht u dat er nog komen? Een afsluitende opmerking, ik hecht eraan te zeggen dat het duidelijk moet zijn dat wij niet willen dat het vergunningstraject ingezet wordt om een race te traineren. Zoals ook opgemerkt door de PVV, wij vinden dat de overheid zo snel als redelijk mogelijk is duidelijkheid moet geven over vergunningsaanvragen, maar het moet voor iedereen kraakhelder zijn dat dit objectief en zorgvuldig gebeurt om te kijken of het past binnen de regels.

De **VOORZITTER**: De heer Zaal houdt zijn maidenspeech.

De heer **ZAAL** (GL): Voorzitter, een maidenspeech over Zandvoort, dan kun je niet van tevoren bedenken. Toen ik gisteren aan mijn dochter Nina – zij is 16 – vertelde dat ik het vandaag op een kritische manier over de Formule I race zou hebben, zei zij: hoe leg je dat uit aan Piet, de vader

van een goede vriendin. Piet is een fervent voorstander van de Formule I die ook achter Max Dorp over de wereld reist. Die heb ik in mijn achterhoofd bij wat ik nu ga zeggen. De race gaat heel veel mensen heel veel plezier geven als hij doorgaat, maar u zult niet verbaasd zijn dat het voor  
1215 ons vooral gaat om de risico's voor milieu en natuur en overlast. Mijn eerste stuk hoef ik eigenlijk niet te herhalen, dat werd door de heer Klein al goed gedaan, want ik zou bijna dezelfde woorden hebben gebruikt als het gaat om de rol van de provincie bij de vergunningverlening en het belang om daar heel open en transparant over te zijn waar wij staan. Dat is uitstekend verwoord. Ik wil voor een ander aspect aandacht vragen en dat is de te verwachten verkeersoverlast. Ondanks de  
1220 extra spoorvoorzieningen die in de maak zijn, wordt er toch in de regio, de gemeenten Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer wel met angst en beven gekeken naar de mogelijke verkeersoverlast die er nog steeds zal zijn, hoogstwaarschijnlijk ondanks de verbeterde OV-mogelijkheden. Hebt u vertrouwen in de aanpak van de gemeente Zandvoort en de Formule I organisatie dat dat goed onder controle is en bent u bereid om net als bij de vergunningen PS  
1225 actief te informeren over de aanpak van de verkeersproblematiek, de voortgang en eventuele knelpunten? Want het zou heel jammer zijn als in een laat stadium provinciale besluiten over vergunningen of bezwaren tegen vergunningen tot verrassingen leiden, niet alleen voor de organisatie of mensen die in de omgeving wonen, maar ook voor mensen die zich verheugen op de race, bijvoorbeeld Piet. Ik was wel blij met de suggestie van de heer Smaling, mocht die race  
1230 niet doorgaan, dan zal ik Piet zeker in overweging geven om zich te verdiepen in het schoonspringen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Ik doe de mobiliteitskant en gedeputeerde Rommel beantwoordt de overige vragen. De heer Zaal en de heer Zoon vroegen naar het mobiliteitsplan. Voor de zomer  
1235 heb ik al gevraagd vanuit mijn verantwoordelijkheid voor mobiliteit om een mobiliteitsplan dat nu in concept gereed is. Daar is de hele zomer hard aan gewerkt, dat doen wij niet alleen maar samen met de VRA, de vervoersregio die ook wat capaciteit heeft vrijgesteld, die wat meer ervaring heeft met dit soort grootschalige evenementen, de gemeenten Haarlem en Zandvoort en het circuit. Zodra dit mobiliteitsplan klaar is, zal ik dit actief met u delen, naar verwachting in de  
1240 commissie van december dat het uw kant op komt. Daar moeten wij natuurlijk ook iets van vinden en u zegt terecht, die maatregelen aan het spoor helpen daarbij om te kijken wat wij er aan de andere kant aan doen, maar het lijkt mij goed u daarover in de breedte te informeren. Ik kan er nu inhoudelijk nog weinig over zeggen, maar wat u ook heeft gehoord en dat houden wij ook in ons achterhoofd, is dat toen het circuit hiermee begon, zij de ambitie heeft uitgesproken  
1245 dat het een van de meest duurzame races ter wereld zou moeten zijn, ook qua mobiliteit, het aantal toeschouwers en de mensen die daar naartoe vervoerd moeten worden, dus vanuit die blik kijken wij er ook naar. En er zit ook nog een hele andere kant aan, namelijk de openbare orde en veiligheid en nood- en hulpdiensten, dat heeft zijn eigen spoor. Wij moeten er alles aan doen dat de mobiliteit in ieder geval in goede banen wordt geleid.

1250 Gedeputeerde **ROMMEL**: Voorzitter. Het begon in eerste instantie met de uitlating van minister Bruins en onze reactie daarop. Deze uitlatingen zijn inmiddels teruggetrokken, maar het Rijk gaat niet over een groot deel van de vergunningen die nodig zijn. Voor alle helderheid, het circuit is een bedrijf dat 365 dagen in het jaar echt een bedrijf heeft. Er worden slipcursussen gegeven en

- 1255 evenementen georganiseerd en de Formule I is daar onderdeel van. GS hebben gezegd dat voor de race op zichzelf een soort geluidsvergunning, BUO-dagen, van toepassing is. Daarvan hebben zij gezegd, die wisselen wij in voor de jumbodagen. Voor de overige werkzaamheden moet het circuit vergunning aanvragen, net zoals ieder ander bedrijf en de OD die daarvoor door ons gemandateerd is, gaat de vergunningtoets uitvoeren. Ik kijk even naar de vragen. De eerste vraag
- 1260 heb ik al beantwoord, dat de bestaande vergunningen gebruikt kunnen worden voor de race zelf, de 12 dagen. De vraag dat de eisen van het circuit elk jaar veranderen en hoe gaat dat dan? Als er wezenlijke aanpassingen aan het circuit plaatsvinden, zal getoetst moeten worden of bij de huidige regelgeving er opnieuw een vergunning aangevraagd moet worden voor W en B. Ook werd gevraagd om een update te geven over de vergunningsaanvraag zelf. Op 25 september jl. is
- 1265 een vergunning aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming voor de aanpassing van het circuit. De OD toetst of de vergunning verleend kan worden. De ingediende aanvragen die zijn geweest en ik lees ze even op, is de ontheffing Wet natuurbescherming voor ruimtelijke ingrepen, dat is een soortenbescherming, die is afgegeven door de OD op 23 augustus 2019. De aanvraag vergunning Wet natuurbescherming voor gebieden is op 26 september 2019 door het
- 1270 circuit bij de OD ingediend. Wat wij kunnen bedenken dat er nog aan mogelijke aanvragen zouden kunnen komen, maar dat weten wij niet, omdat zij nog niet zijn ingediend, kan bijvoorbeeld zijn een aanvraag voor helikoptervluchten of voor het graven in een aardkundig monument. Dat zijn de plannen van het circuit en die moet dat zelf aangeven.

- 1275 De heer **KLEIN** (CU): Dank voor dit overzicht, maar bent u bereid om dat op een provinciale website pagina te melden en te updaten zodat het voor iedereen inzichtelijk is?

- Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik wil ernaar kijken maar ik vind het wel heel erg ingewikkeld. De OD gaat hierover en op vragen zal de OD antwoord geven. Ik heb met de OD overlegd en daarin
- 1280 vanwege de laatste aanvraag ook gezegd, laten wij daarin gewoon vertellen dat die aanvraag er is zonder dat de mensen daar zelf naar moeten kijken, maar of dat op onze website moet, daar moet ik naar kijken of dat de handigste manier is. Ik kan ook de commissie informeren tijdens de vergadering, daar wil ik graag naar kijken.

- 1285 De heer **KLEIN** (CU): Het gaat mij deels om de commissie, maar ook om de inwoners. Het is belangrijk dat iedereen ziet wat de status is, want er wordt heel veel over geschreven en er worden allerlei dingen over geroepen. Als wij laten zien wat de status is, welke aanvragen wij hebben gekregen en welke wel of niet gehonoreerd zijn, dan geeft dat iedereen veel duidelijkheid in het proces en komt het vertrouwen ten goede. De OD doet dat in opdracht van de provincie,
- 1290 dus ik zou het niet zo gek vinden als wij de informerende rol op ons nemen.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Vindt u het goed dat ik dit meeneem en er in de commissievergadering op terugkom wat een handige manier is?

- 1295 De heer **KLEIN** (CU): Dat vind ik goed.

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter, dank voor de antwoorden, maar het zijn wel een beetje business as usual antwoorden. In mijn vragen lag ook wel besloten, Is er niet een nieuwe situatie ontstaan door het stikstofarrest? Is er niet een soort drang door de uitspraken van de minister van 'gij zult racen', want dat is wat de minister min of meer te melden had op de televisie. Mijn vraag aan GS is, hebben die twee zaken niet tot een heroverweging van het hele project geleid?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dit is een project dat een bedrijfsmatige uitvoering is. Ik kan begrijpen dat u zegt, het zijn antwoorden business as usual, maar dat komt ook omdat het een juridische aanvraag is die bij de OD ligt en die toetst dat. Verder hebben wij daar niets mee van doen. Wij hebben goede contacten met het circuit, dat wel, maar dat hebben wij met alle bedrijven.

De heer **SMALING** (SP): Het punt is, er is al een datum geprikt en door het stikstofarrest staan veel vergunningverleningen on hold, en dat geldt eigenlijk ook hiervoor, want je hebt te maken met een van de mooiste en meest kwetsbare Natura2000-gebieden, Kennemerland-Zuid, wat nu ook een rol speelt. Dan zou ik verwachten ook gezien de deadline, dat je kunt heroverwegen van, moeten wij dit wel doen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: De deadline is wat het circuit gesteld heeft en om die deadline te halen, is het hun eigen project en verantwoordelijkheid om daar de vergunningaanvragen voor te doen. Verder past het binnen het bedrijf en wordt er dus gekeken bij iedere nieuwe vergunning, die aangevraagd wordt, hoe het staat met de stikstofdeductie.

De heer **ZOON** (PvdD): Maar wij zijn als provincie toch de natuurbeschermers en zou je niet – en ik quote nu de VVD – over de vergunningsaanvragen duidelijkheid moeten geven en moeten zeggen van, wij zien dit niet mogelijk worden.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Om aan te geven, de OD toetst de vergunningen en daar gaan wij verder niet over.

De **VOORZITTER**: Een duidelijk antwoord, mevrouw Rommel. Is er nog behoefte aan een tweede termijn? Ik zie geen vingers, dan sluiten wij hierbij de actualiteit over circuit Zandvoort, Formule 1.

### 3.a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding

De **VOORZITTER**: Er zijn geen stukken ter bekrachtiging van geheimhouding binnengekomen.

### 3.b. Lijst geheimhouding PS

De **VOORZITTER**: Er zijn geen opmerkingen ontvangen door de griffie. Verlangt iemand daarover het woord? Zo niet, dan stel ik voor de lijst ter kennisgeving aan te nemen.

## 4. Vaststelling notulen van de vergadering van 8 juli 2019

1340 De **VOORZITTER**: Er zijn op verzoek van mevrouw Kapitein (D66) een tweetal correcties aangebracht in haar betoog onderaan bladzijde 26.

De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, op pagina 4 van de notulen staat dat de heer Terwal (VVD):  
1345 “Voorzitter, ik wil mij onthouden van stemmen. Kan dat?” Dat was na uw uitleg over elektronisch stemmen. Nou moet dat zijn of er de mogelijkheid is om me te onthouden van stemmen. Het is op zich een hele intelligente vraag, maar het tweede is, de intelligente vraag kan niet aan mij worden toegeschreven, maar aan de heer Steeman van D66.

De **VOORZITTER**: Dat passen wij aan in de notulen. Nog andere opmerkingen? Nee. Ik stel voor  
1350 om de gewijzigde notulen van de vergadering van 8 juli 2019 goed te keuren.

## 5. Vaststelling strategische Statenagenda

De **VOORZITTER**: Wenst iemand hierover het woord? Nee? Dan is daarmee de agenda vastgesteld.  
1355

## 6. Vaststelling lijst ingekomen stukken

De **VOORZITTER**: De griffie heeft geen opmerkingen ontvangen. Verlangt nog iemand daarover het woord? Nee, dan is voor wat betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het  
1360 presidium besloten.

## 7. Voortgangslijst van moties

De **VOORZITTER**: Door de griffie zijn tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt  
1365 iemand hierover het woord? Nee, dan stel ik voor de lijst als zodanig vast te stellen.

## 8. Hamerstukken

- 8.a. Statenvoordracht 66 Tijdelijke benoeming plaatsvervangend griffier voor de  
Statenvergadering  
1370 8.b. Statenvoordracht 72 Vergaderschema PS en commissies 2020  
8.c. Statenvoordracht 69 Tweede Actualisering Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur  
(PMI) 2019–2025  
8.d. Statenvoordracht 68 Derde begrotingswijziging 2019  
8.e. Statenvoordracht 71 Wijziging Verordening nazorgheffing stortplaatsen provincie Noord-  
1375 Holland 1999

De **VOORZITTER**: Het presidium heeft geadviseerd in te stemmen met de hamerstukken. Verlangt iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring?

1380 De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter. Wij geven aan dat bij wij bij agendapunt 8.d. tegen de begrotingswijziging stemmen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Voorzitter. Over agendapunt 8.c, tweede actualisering PMI, wij zijn van mening – en dat is ook gebleken tijdens de commissie M&B van 16 september – dat er nogal  
1385 wat schort aan de actualisering en de wens voor meer overzicht op kredietwijzigingen en meer invloed daarop van PS, apart aandacht voor fietsinfrastructuur en meer duidelijkheid over de effecten van de PAS-uitspraak, werden vanuit de commissie breed ingebracht, naast nog enkele andere dingen. Omdat wij er alle vertrouwen in hebben dat de gedeputeerde deze zorgen deelt en dat hij zich volledig zal inzetten om deze wensen uit te dragen en uit te voeren in het  
1390 mobiliteitsbeleid, zullen wij voor de eerste keer instemmen met de actualisering van het PMI.

De **VOORZITTER**: Verlangt iemand hoofdelijke stemming, stemverklaringen of aantekening? Dan kunnen wij met inachtneming van het feit dat in de notulen wordt opgenomen dat bij agendapunt 8.d., voordracht 68, derde begrotingswijziging 2019, de FvD tegen heeft gestemd en dit verder  
1395 als hamerstuk afdoen.

## **9. Statenvoordracht 65 Startnotities Regionale Energiestrategieën**

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Voorzitter. Ruim 40 jaar geleden stond mijn vader hier ook, al was hij toen voorzitter van de PvdA-fractie in PS. Ik heb nooit gedacht dat ik in navolging van hem hier ook zou staan. En dan ook nog over zo'n belangrijk onderwerp als de energietransitie. Dit was voor mij een van de belangrijkste punten om nu de politiek in te gaan. Een groot gevoel van urgentie is mijn drijfveer op dit punt. Wij kunnen niet blijven consumeren en produceren in de mate en op de wijze zoals wij dat nu doen. De aarde overleeft ons wel, maar willen wij ook nog  
1400 op deze aarde kunnen leven, dan zal er iets moeten veranderen. Dat laten wij niet aan onze kinderen over, die nu massaal de straat op gaan en ons vragen om actie te ondernemen. De opdracht is helder en de urgentie is hoog en wat ons betreft, gaan wij daarnaar handelen waarbij wij alle Noord-Hollanders meenemen. Tot mijn vreugde constateer ik dat de provincie de opdracht al heeft opgepakt. Wij zijn heel blij met de systeemstudie infrastructuur  
1405 energietransitie. Dit is een belangrijk instrument om daadkrachtig en efficiënt de RES'en te vertalen naar oplossingen. Dank aan alle betrokkenen bij deze studie. Wat betreft de conceptstartnotities, dit is een stevige opdracht voor de regio's. De provincie heeft daarin een serieuze rol als ondersteuner qua kennis, coördinator en aanjager. De opdracht van 49% minder CO<sub>2</sub>-uitstoot is hierbij leidend, zo benadrukte ook de gedeputeerde in de commissievergadering.  
1415 Voor ons staat voorop dat er vanaf het begin een heldere en zorgvuldige communicatie is over de te nemen stappen en maatregelen, ook met de inwoners die misschien niet zo snel hun vinger zullen opsteken. Draagvlak voor de plannen is essentieel. Het belang van betaalbaarheid en uitvoerbaarheid van de maatregelen is vanzelfsprekend. Het tijdig consulteren van de netwerkbeheerders zodra plannen concreet worden, is cruciaal, zeker als knelpunten in de  
1420 elektra-infrastructuur van invloed zijn op de oplossingen. Wij vragen de gedeputeerde met spoed een vervolg te geven aan de aanbevelingen uit de systeemstudie, de urgentie van de aanpak van de verduurzaming en de afspraken rond de RES'en leggen de focus daarbij stevig op bewezen technieken, zoals zon en wind en dat is begrijpelijk. In een parallel traject zullen wij daarnaast echter moeten blijven inzetten op nieuwe technieken, zoals biothermie en winnen van brandstof  
1425 uit zeewier. In de conceptstartnotities staat biomassa onder de voorwaarde dat het duurzaam is,

dat is immers Rijksbeleid. De gedeputeerde heeft naar aanleiding van de commissievergadering een verdiepende sessie over biomassa aangekondigd voor Statenleden, zodat dan voor iedereen helder is waarover wij praten en waar wij al dan niet mee instemmen. Wij staan heel kritisch tegenover biomassa als alternatief, dat is helder. Tot slot wil ik vragen hoe GS zullen acteren als gemeenten en regio's niet leveren in het kader van de RES'en. In de tweede termijn kom ik terug op de diverse moties die zijn ingediend.

De **VOORZITTER**: Gefeliciteerd met uw maidenspeech.

1435 De heer **DEKKER** (FvD): Voorzitter. Het onderwerp RES raakt aan een van de redenen om mij aan te sluiten bij FvD. Klimaat en energie. Ik heb behalve een bancaire ook een geologische achtergrond, daarom vrees ik de Noord-Hollandse wiebelstroomcrisis, maar daarover later meer. De onderwerpen klimaat en energie zijn in de hedendaagse discussie sterk met elkaar verbonden waar zij dat in het verleden niet waren. Over klimaat en de vermeende relatie tussen klimaat en energie valt veel te zeggen. Dat zal ik nu niet doen, laat ik nu volstaan met de opmerking dat er in mijn ogen op klimaatgebied voorlopig geen crisis in zicht is. De energiemaatregelen die in dit verband niettemin worden genomen, zijn niet alleen vaak absurde verspilling, ze kunnen tevens ernstige risico's inhouden. Bij dat laatste doel ik op het gebruik van energiebronnen als windturbines en zonneakkers zoals die breed gepromoot worden. Ook in onze provincie zijn de RES'en op de inzet van dit soort installaties gebaseerd. Critici vermelden vaak het landschapsverstorende karakter, de lage rendementen, de hoge kosten en enorme subsidies, maar het belangrijkste bezwaar van windmolens en zonnepanelen is het intermitterende karakter. Zij produceren wiebelstroom. Afhankelijk van het weer en dus volledig buiten onze invloed, geven ze veel, weinig of helemaal geen stroom. En let op, deze wiebelstroom gaat met voorrang ons elektriciteitsnet op. Dat is de regel, een oneerlijke voorrangregel. Als er wiebelstroom wordt geleverd, moet de gewone centrale snel terugschakelen om overbelasting van het elektriciteitsnet te voorkomen. Als de wind wegvalt of er komen wolken voor de zon en de wiebelstroom stopt, moet de centrale meteen weer opschakelen om ons elektriciteitsnet op niveau te houden. Dit is voor de centrales voortdurend start en stop als een auto die in een drukke stad rijdt. De centrale werkt op die manier een stuk minder efficiënt met meer CO<sub>2</sub>-uitstoot als gevolg. De stroom wordt per kWh afgerekend. De onbetrouwbare wiebelstroom krijgt daarbij dezelfde prijs als de stroom van de betrouwbare centrale. Dat is de regel, maar op de wereldenergiemarkt is de stroom zonder leveringszekerheid geen cent waard. De prijs is zelfs vaak negatief, omdat het op- en terugschakelen van centrales geld kost. Dit is veruit de belangrijkste subsidiestroom en die wordt vaak over het hoofd gezien. Wiebelstroom is geen geld waard, het kost geld. Geen enkel huishouden kan op wiebelstroom draaien. Zolang de wiebelstroom minder dan ca. 5% van de totale stroomvoorziening beslaat, zijn deze regels oneerlijk en verspillend maar nog niet gevaarlijk. De reguliere energiecentrales en het elektriciteitsnetwerk kunnen het op- en afschakelen nog wel aan, maar zodra de wiebelstroombronnen substantieel worden – en daar gaan wij nu naartoe – komt de stabiliteit van de stroomvoorziening in gevaar. Het belang van leveringszekerheid van elektriciteit wordt onderschat, misschien omdat het als vanzelfsprekend wordt ervaren.

De **VOORZITTER**: Sorry, ik moet u even onderbreken. Wij hebben het even nagekeken en er was  
1470 geen geel streepje bijgezet, maar mijnheer Dekker is toch echt bezig met zijn maidenspeech, dus ademloos luisteren wij verder.

De heer **DEKKER** (FvD): Dank u wel. Misschien omdat de leveringszekerheid als vanzelfsprekend wordt ervaren, maar een black-out in de provincie zou al snel een catastrofe kunnen worden. Na  
1475 korte tijd ontstaan er al chaotische toestanden, verlichting, verwarming, betalingsverkeer, communicatie en transport vallen uit en na een paar dagen worden ook de gemalen, de drinkwater- en rioleringsvoorziening ernstig verstoord. Onze hele moderne samenleving is volledig gebaseerd op leveringszekerheid van elektriciteit. In onze provincie staan wij bij een black-out van een paar dagen al snel onder water. Stelt u zich die ramp eens voor, een stuk  
1480 realistischer, gevaarlijker en dichterbij dan de veelbesproken klimaatverandering. Een groeiend aandeel van wiebelstroom brengt de leveringszekerheid serieus in gevaar. De elektriciteitsvraag in onze provincie is volgens de recent door CE Delft uitgebrachte systeemstudie tot 2050 minstens verdubbeld tot verviervoudigd, onder andere door de massaal geplande inzet van warmtepompen. Het belang van een betrouwbare stroomvoorziening gaat dus belangrijk  
1485 toenemen. Volgens de plannen zal het aandeel van wiebelstroom in dezelfde periode bijna vertienvoudigen. Het wiebelige karakter van onze stroomvoorziening wordt op deze manier enorm verergerd met een theoretisch aandeel tot bijna 100%, dat ook bij het wegvallen van wind of bij wolken weer naar nul kan terugvallen. Het netwerk van de provincie kan dit soort situaties niet aan, dit soort gewiebel. De basiscentrales trouwens ook niet. Ik sluit af met een conclusie en  
1490 wil graag een motie indienen. Wij vinden de ongebreidelde groei van intermitterende en wiebelige energiebronnen in onze provincie een onverantwoord risico voor de leveringszekerheid van elektriciteit. Daarom willen wij een moratorium op de verdere installatie van windturbines en zonneakkers in onze provincie totdat wij landelijk bevredigende oplossingen beschikbaar hebben die dit risico mitigeren. Anders voorzien wij grote problemen die wij nu nog met zijn allen  
1495 kunnen voorkomen, nu nog wel.

#### **Motie 43/30-09-2019**

Moratorium Wiebelstroom Noord-Holland

1500 *Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Consterende dat:*

*Uit de systeemstudie energie-infrastructuur Noord-Holland blijkt dat er in Noord-Holland op grote schaal knelpunten zullen ontstaan op twee niveaus:*

1505 *1. Hoogspanningsnet: In NH-Noord en rond Amsterdam ontstaat er op korte termijn al bij 37% van de bestaande 150 kV-stations een capaciteitsknelpunt en dat loopt in 2050 op naar 90-95%. Ongeveer 85% van die stations kampt in 2050 met een vraagknelpunt (door lokaal te hoge consumptie) en afhankelijk van het toekomstscenario kampt 50 tot 95% met een aanbodknelpunt (door lokaal te veel aanbod van zonne-/windenergie). Tenminste 50% van de stations heeft in*  
1510 *2050 zowel een aanbod- als vraagknelpunt, op verschillende momenten in het jaar. Ook een deel*

van de 150 kV-verbindingen (TenneT) vertoont knelpunten in de scenario's, met name verbindingen die de toe- en afvoer van elektriciteit naar en van NH-Noord verzorgen.

2. Midden- en laagspanningsnet: Ook de Liander-netten van 50 kV en lager vertonen op grote schaal capaciteitsknelpunten in de scenario's. Afhankelijk van het toekomstscenario vertoont 35-50% van de circa 200 onderverdeelininstallaties in 2050 een capaciteitsknelpunt. Dat geldt daarnaast voor 60-80% van de circa 11.500 midden- spanningsruimtes.

Overwegende dat:

- De ongebreidelde groei van intermitterende en wiebelige energiebronnen in onze provincie een onverantwoord risico vormt voor de leveringszekerheid van elektriciteit;
- Grote delen van Noord-Holland in de problemen kunnen komen wanneer er ongebreideld en zonder visie en kennis van zaken zonne- en windparken worden aangesloten op het huidige stroomnet;
- Bij eventuele herhaaldelijke stroomstoringen ten gevolge van het overladen van het stroomnet dit de economie in Noord-Holland niet ten goede komt en de aantrekkingskracht voor bedrijven zich in Noord-Holland te vestigen zal afnemen en bestaande bedrijven zou kunnen weggagen;
- In het uiterste geval de grootschalige aansluiting van intermitterende bronnen kan leiden tot 'black-outs' met potentieel catastrofale gevolgen.

Verzoeken GS:

Tot nader order geen nieuwe vergunningen voor wind- en zonneparken te verlenen totdat er landelijk bevredigende oplossingen beschikbaar zijn die dit risico mitigeren

en gaan over tot de orde van de dag.

Fractie FvD

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Dank voor uw maidenspeech.

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter, wij zijn content met de toezegging van de portefeuillehouder om duidelijk oog te houden voor de lokale insteek om bureaucratisering te voorkomen. Lokale corporaties en andere initiatieven, dat is waar draagvlak is. Wij hebben in de voorbereiding van de RES'en zorgen uitgesproken over de kaders. De portefeuillehouder heeft op 9 september aangegeven dat ten aanzien van wind voor NHN geldt dat het huidige regiem van toepassing is en dat in de regio zuid ruimte wordt gegeven. Het is van belang om in het proces van de RES duidelijkheid te hebben over kaders zonder dat zij dromen en lef in de weg staan. Is dit nu ook voor alle gemeenten duidelijk? De gedeputeerde heeft aangegeven in de commissie dat de Statenleden worden uitgenodigd voor de regionale sessies. De raden en Staten worden betrokken bij de concept-RES, dat vinden wij prettig. De gedeputeerde geeft aan dat hij zal nagaan wat er precies over kernenergie in het nationale programma staat, dat lijkt ons verstandig. Verder lijkt het ons goed om op een gegeven moment geothermie toe te voegen aan de RES'en. Tot slot, deze RES zadelt gemeenten op met een behoorlijk stevige opdracht. Waar tot nu toe misschien

1555 een initiatief al veel stof deed opwaaien, moet het nu nog veel meer worden. Kunt u toezeggen dat de provincie de gemeenten zowel bestuurlijk als ambtelijk ter zijde staat, meedenkt over hoe de processen het beste kunnen verlopen, begrip voor tegenstand, meedenkt en zoekt naar oplossingen? Deze rol zien wij voor de provincie weggelegd. Kunt u zich daar ook in vinden?

1560 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Meer een opmerking, want volgens mij hoeft de heer Stigter niet iets op te zoeken over kernenergie, want wij hebben in dit huis de uitspraak gedaan dat wij geen nieuwe kerncentrale meer willen in Noord-Holland.

1565 Mevrouw **KONING** (CDA): Maar toch zijn wij blij met de toezegging die hij in de commissie heeft gedaan.

De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Voorzitter, vandaag bespreken we de startnotitie Regionale Energiestrategieën voor Noord-Holland-Noord en -Zuid en u zult begrijpen dat onze fractie verre van enthousiast is. Zo is de basis van deze energiestrategieën het Nationaal Klimaatakkoord dat op haar beurt weer drijft op de volstrekt ridicule internationale klimaatafspraken van Parijs die ook nog eens niet bindend zijn. De grootste vervuilers blijven buiten schot. De PVV vindt dit onderwerp te belangrijk om als hamerstuk te laten passeren. We willen vandaag extra duidelijk maken wat onze bezwaren hiertegen zijn. Daarnaast hebben we een aantal vragen aan de gedeputeerde. Op 29 juni 1989 verzekerden de Verenigde Naties ons dat we nog tot het jaar 2000 hadden om de planeet te redden. Het was 2 voor 12. Wij zijn nu 30 jaar verder en we horen nog steeds mensen zeggen dat het 2 voor 12 is. Dit komt de geloofwaardigheid niet ten goede. De klimaatalarmisten doen bij voortduring voorspellingen waarvan tot op heden nog geen enkele is uitgekomen, ook dit is niet positief van invloed op de geloofwaardigheid van de doemscenario's. Zo zouden Vanuatu, Tuvalu en andere eilanden inmiddels geheel of gedeeltelijk onder de zeespiegel moeten zijn verdwenen. Deze liggen in de Stille Oceaan. Niet gebeurd. Vanaf 2013 zou de Noordpool in de zomer ijsvrij zijn. Ook niet gebeurd. De PVV is tegen vervuiling van het milieu die plaatsvindt bij de productie van de neodymiummagneten in de kop van windmolens. Honderden tonnen chemisch afval per windmolen die worden gedumpt in de natuur. Daar groeit geen grassprietje meer, moet dat groene stroom voorstellen? De PVV is tegen vernieling van landschap en natuur. Vogels, vleermuizen en insecten worden massaal geslacht. Ook de aanleg van windmolens op zee verstoren het zeeleven. Gezondheidsaantasting van mensen die in de nabijheid van windmolens wonen door infrasoon geluid – zoals uit Duits onderzoek blijkt – vinden wij ongewenst. Zowel de kop van windmolens als de wieken zijn zeer lastig of niet te recyclen. Wat is daar duurzaam en groen aan? Gaarne een toelichting. Zonnepanelen hebben een beperkte levensduur – niks duurzaam aan – en zijn ook lastig op economische wijze te recyclen. Bomen die er tientallen jaren over doen om te groeien, in enkele minuten verbranden lijkt ons niet duurzaam. Dit gaan de bomen niet bijhouden. Aangezien bomen voor verkoeling zorgen, werkt dit ook nog eens contraproductief. Gas is goedkoop en nog voor honderden jaren voorradig. De Nordstreamleiding ligt er al en de bijbehorende infrastructuur ook. Het lijkt erop dat duurzaam beslist duur moet zijn en elke goedkope oplossing wordt afgewezen. De stroomprijs in Frankrijk – met kerncentrales – is ongeveer de helft van het tarief in Duitsland waar men uitgebreide energiearmoede kent. Armoede die bijvoorbeeld

- in het Verenigd Koninkrijk al tot vele duizenden extra winterdoden heeft geleid door onderkoeling. Energietransitie naar bronnen waar je niet op kunt rekenen heeft altijd back-up nodig, extra kosten waar de burger voor mag opdraaien. Waar men dit tegen hoge kosten het meest fanatiek heeft geprobeerd, is het op een regelrechte mislukking uitgelopen. Kan de gedeputeerde uitleggen wat we in Noord-Holland anders gaan doen teneinde de mislukkingen in Duitsland en Australië niet te reproduceren? Vernieling van landschap en natuur, milieuvervuiling en gezondheidsproblemen, veel kosten zonder baten. Het ontbreken van aansluiting tussen vraag en aanbod. Andere partijen zien daar geen probleem in. Waar men wel een probleem in ziet: draagvlak. Hoe krijgen we de PVV zover dat zij dit ondersteunen? Wij bevelen aan om daar geen energie meer in te steken. In de voordracht valt op bladzijde 4 te lezen dat maatschappelijk draagvlak zeer belangrijk is in het RES-proces. De samenleving – bewoners, bedrijven en organisaties in de regio – wordt betrokken bij het opstellen van de RES, waarbij het gaat om raadplegen, adviseren en coproductie. Dat is heel mooi en aardig, maar wat als bijvoorbeeld bewoners helemaal geen zin hebben in overlast gevende en landschap verziekende windturbines in hun omgeving? Of wat als bewoners helemaal geen zin hebben om afgesloten te worden van het perfect werkende aardgasnetwerk? Wat als er steeds meer burgers zijn die maling krijgen aan de geïnstitutionaliseerde hoon die criticasters van de energietransitie vaak ten dele valt in de media, het onderwijs, de politiek en noem maar op? Hoe wordt die kritiek dan gewogen? Graag een reactie van de gedeputeerde. Ik sluit af met een motie die nogal oplossingsgericht is. Wij zouden het namelijk zeer kortzichtig vinden om innovaties uit te sluiten waar onze provincie juist bij gebaat is.

**Motie 44/30-09-2019**

- 1620 Thoriumkernenergie

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Constaterende dat:*

- 1625 – *Weersafhankelijke energiebronnen zonder leveringszekerheid altijd back-up nodig zullen hebben met extra kosten tot gevolg, alsmede het landschap aantasten en het milieu vervuilen;*
- *Kernenergie al decennialang een stabiele, betrouwbare en betaalbare energievoorziening is;*
- 1630 – *Welvaart en toegang tot betaalbare energie hand-in-hand gaan;*
- *Klassieke kernenergie zich ontwikkeld heeft tot een zeer veilige energievoorziening, maar thoriumkernenergie zelfs nog veiliger is, aangezien thoriumcentrales niet kunnen ontploffen en bij eventuele calamiteiten zichzelf kunnen uitschakelen zonder menselijk ingrijpen;*
- 1635 – *Reeds volgend jaar in China twee (proef) centrales operationeel zullen zijn;*
- *In Petten momenteel al kleinschalige proeven worden gedaan met thorium;*
- *De TU Delft veel expertise in huis heeft op het gebied van thorium.*

*Overwegende dat:*

- 1640
- *In voorliggende voordracht geen aandacht is voor (thorium) kernenergie;*
  - *De Staten van de provincie Friesland op 25 september 2019 akkoord zijn gegaan met een voorstel om de ontwikkeling van kerncentrales met een thoriumreactor te volgen en er jaarlijks over te rapporteren aan Provinciale Staten;*
  - *Een meerderheid van de Tweede Kamer ook geïnteresseerd is in thoriumkernenergie.*

1645

*Roepen het college op om:*

*Kerncentrales met een thoriumreactor als energievoorziening niet uit te sluiten m.b.t. de Regionale Energiestrategieën, de ontwikkelingen inzake thoriumkernenergie op de voet te volgen en daar jaarlijks aan de Staten over te rapporteren*

1650

*en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie PVV*

- De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik moet uw vergadering om 15.33 uur verlaten vanwege koninklijke verplichtingen elders. Fijne vergadering die ik graag overgeef aan de vicevoorzitter mevrouw Kocken. Overigens voor de stemming is het zo dat mevrouw Kocken als Statenlid vanaf deze stoel kan meestemmen.
- 1655

- De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter. Ik zou mijn resterende spreektijd graag willen gebruiken om te proberen de PVV over te halen, maar misschien gaat het niet lukken, maar toch een poging, en ook de collega's van FvD. Energie is ontzettend belangrijk in onze moderne samenleving en daarom subsidieert onze overheid al decennialang de energievoorziening. Deze jaren nog in deze tijd gaat er 7,6 miljard euro per jaar aan subsidie naar fossiele brandstoffen en het is goed dat wij dat steeds meer ombuigen naar subsidies voor duurzame energie, want dan zijn wij minder afhankelijk van gas uit Rusland en van olie uit het Midden-Oosten en bovendien stoten wij minder CO<sub>2</sub> uit. En wat hebben wij gelukkig voortgang geboekt in de afgelopen jaren. Stroom uit wind op zee is al net zo goedkoop als voorheen kolenstroom en dankzij innovaties in de opslag en dynamisch gebruik, kunnen wij steeds beter omgaan met die intermitterende energiebronnen – een mooi woord dat u gebruikte – en zon en wind vullen elkaar heel goed aan, in de zomer zon en in de herfst en winter wind. De afgelopen vier dagen zelfs stonden alle Nederlandse kolencentrales uit omdat het voldoende waaide en de zon voldoende scheen.
- 1660
- 1665
- 1670

- De heer **DEKKER** (FvD): Waar ik op bedoeld heb en waar u nu overheen stapt, is het feit dat intermitterende stroom niet betrouwbaar is en je er daardoor niet op kunt bouwen, wat niet wegneemt dat het af en toe werkt, maar je kunt er niet op vertrouwen in de toekomst.
- 1675

- De heer **KLEIN** (CU): Ik snap heel goed wat u bedoelt, maar de afgelopen dagen hebben wij gezien dat er vier dagen lang voldoende stroom wordt geleverd door alle duurzame bronnen, zodat de kolencentrales uit staan – er staan nog wel gascentrales aan, daar heeft u een punt – en dat is juist het bewijs – hoewel je een individuele windmolen en zonneveldje niet kunt vertrouwen – dat als je dat op voldoende schaal doet, het heel betrouwbaar wordt. Op de ene plek schijnt wel de zon en op de andere plek niet en op de ene plek waait het wel en op de andere niet en juist met
- 1680

de grote energiekabels die wij aanleggen naar Noorwegen en Duitsland, zijn wij steeds meer voorbereid om de verschillen in vraag en aanbod per locatie goed te verdelen over heel Europa.

1685

De heer **DEKKER** (FvD): Ik zou graag 365 dagen stroom hebben en niet 4.

De heer **KLEIN** (CU): Dat ben ik geheel met u eens. Wij gaan met de RES'en een heel belangrijk traject in, want samen met gemeenten gaan wij plannen maken die bij elkaar voldoende duurzame energie moeten opwekken, zodat het doel van het akkoord van Parijs in zicht blijft. We beperken de opwarming van de aarde tot ruim beneden de 2 graden. Het is spannend want wij weten niet waar wij uitkomen. Wij zijn bij met de toezegging van de gedeputeerde in de commissie voor de startnotitie Noord-Holland-Noord om aandacht te vragen voor het uitgangspunt te streven naar 50% lokaal eigenaarschap, want voor het halen van de doelen en voor het draagvlak is het essentieel dat zoveel mogelijk mensen kunnen meedenken en meedelen in dit proces. De startnotitie biedt voldoende basis om de plannen in de regio's te gaan maken, maar wij maken ons zorgen of het nou echt gaat lukken om dat gezamenlijke doel te realiseren. Daarom roepen wij de gedeputeerde op zijn invloed maximaal aan te wenden dat het aanbod van de RES'en meer dan voldoende wordt.

1700

Mevrouw **GIELEN** (GL): Voorzitter. Vandaag stellen wij de startnotitie over de RES'en vast en dat is een belangrijke eerste stap in het proces dat ons te wachten staat, want ook deze week is weer gebleken dat het ontzettend belangrijk is dat we haast maken met de energietransitie. Het IPCC, het u vast wel bekende klimaatpanel van de VN, vertelt ons dat de zeespiegel nog sneller stijgt dan al gedacht. De temperatuur stijgt verder dan gedacht en het point of no return komt steeds dichterbij. Daar maak ik mij zorgen om en vele mensen met mij, over deze ontwikkelingen.

1705

De heer **DEKKER** (FvD): Ik wil even corrigeren, het IPCC-rapport over de versnelde zeespiegelstijging is ingetrokken wegens verkeerd statistisch gebruik.

1710

Mevrouw **GIELEN** (GL): Bent u het met mij eens dat het IPCC een vrij vooraanstaande factor is op het gebied van klimaatbeleid en onderzoek daarnaar?

De heer **DEKKER** (FvD): Het IPCC is een coördinerend lichaam van de VN en dus een politiek lichaam.

1715

De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Het zou u sieren dat als u het IPCC als de autoriteit bij uitstek beschouwt, daarop vertrouwt, dat zij inmiddels al tientallen publicaties hebben moeten intrekken omdat het gewoon niet klopt. Dan gaat de mainstream media ermee aan de haal, jullie hebben blijkaar nog niet door gehad dat die publicatie al is ingetrokken.

1720

Mevrouw **GIELEN** (GL): Er zijn verschillende IPCC-publicaties en ik vertrouw hen daar uitstekend op. Daarnaast is er in de verdere wetenschap ruime consensus over de klimaatcrisis waar wij in zitten. Ik maak mij zorgen om die ontwikkelingen en met mij maken zich heel veel mensen zich zorgen over de klimaatcrisis. Dat bleek deze week en vorige week tijdens de wereldwijde acties

1725

die plaatsvonden en ik kan niet anders dan er hier even bij stilstaan, want het beleid dat wij hier maken, heeft invloed. Afgelopen vrijdag liepen ruim 30.000 mensen door Den Haag om te laten zien dat het tijd is voor ambitie voor een beter klimaatbeleid. Wereldwijd waren dat miljoenen mensen want overal worden de gevolgen van de klimaatcrisis zichtbaar en overal doen mensen de oproep aan de politiek om aan de slag te gaan. In New York verwoorde Greta Thunberg, inspiratiebron en activiste, de oproep aan de politiek het allerbeste: Alle mensen op straat zouden niet nodig moeten zijn, de wetenschap ligt er namelijk al. En wij als politiek moeten die oproep serieus nemen en dus ook als provincie, want ook in de provincie moeten wij luisteren naar de oproep die al die mensen die de straat opgaan, verkondigen. Daarom een motie.

**Motie 45/30-09-2019**

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Constaterende dat:*

- *Klimaatverandering volgens ruime consensus in de wetenschap wordt veroorzaakt door menselijk toedoen en er dus ruime wetenschappelijke consensus is over de oorzaak van klimaatverandering;*
- *Het IPCC constateert dat eind deze eeuw de zeespiegel 84 centimeter zal zijn gestegen en dat dat 10 centimeter hoger is dan gedacht;*
- *Noord-Holland volop de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs onderschrijft.*

*Overwegende dat:*

- *Er afgelopen week wereldwijd miljoenen mensen de straat opgingen om de urgentie van het klimaatprobleem kenbaar te maken;*
- *Er in Nederland afgelopen vrijdag ruim 30.000 mensen aanwezig waren bij de klimaatstaking in Den Haag en er dus breed draagvlak blijkt onder de bevolking voor de urgentie van klimaatverandering;*
- *De provincie Noord-Holland zelf bepaalt hoe zij de ambities (gaat) invullen om aan het Klimaatakkoord van het Parijs te gaan voldoen.*

*Spreken uit dat:*

*De wereld een groot klimaatprobleem heeft.*

*Verzoeken het college om:*

*In het licht van het actieprogramma "Klimaat en gevoel van urgentie" een duidelijk communicatietraject te ontwikkelen en dit voor te leggen aan PS*

*en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie GL, PvdA, SP*

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

1770 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Misschien kunt u de motie nader toelichten want in het kader van de RES'en zijn de gemeenten vooral aan zet voor de communicatie naar hun inwoners. Het Rijk neemt een campagne op zich. Wat is dit middel, wat voegt het toe, wat is onze rol hierin?

1775 Mevrouw **GIELEN** (GL): Als provincie is het heel belangrijk om duidelijk en helder te hebben dat wij het over hetzelfde hebben en dat wij als provincie de urgentie van het klimaatprobleem duidelijk maken, ook in het kader van de RES.

1780 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik zou graag een toevoeging willen doen op de motie. Jij sprak over ambitieus klimaatbeleid, of er misschien een toevoeging gedaan kan worden voor ambitieus milieubeleid, gezien de rotzooi die dezelfde demonstranten afgelopen vrijdag hebben achtergelaten. Dus niet alleen op klimaat richten, maar ook op milieu.

1785 De **VOORZITTER**: Sorry, mijnheer Van den Berg, het is gebruikelijk dat er maar een woordvoerder interrumpeert, en aangezien uw fractiegenoot dat al gedaan heeft, is het u eigenlijk niet toegestaan, maar de vraag is nu gesteld. Misschien wil mevrouw Gielen daar evengoed antwoord op geven, maar hier blijft het wel bij.

Mevrouw **GIELEN** (GL): Ik was afgelopen vrijdag op de Koekamp en ik weet niet over welke rotzooi u het heeft. Maar goed. Misschien lijkt het nu een grote stap, nog een interruptie.

1790 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Mevrouw Gielen spreekt over 'klimaaturgentie' maar in Haarlem, Amsterdam en Utrecht onder andere is ook een motie aangenomen die spreekt van de klimaatcrisis. Dat is toch de term die landelijk ook gebruikt wordt, omdat men vindt dat de klimaatverandering niet duidelijk genoeg is en richting aangeeft. Uw partij GL was indiener in Haarlem, in Amsterdam en in Utrecht heeft GL in ieder geval voor gestemd. Ik zie de andere  
1795 coalitiepartijen PvdA en D66 ook overal of indienen of voor zijn. Waarom gaan wij die term dan zo afvlakken? Laten wij gewoon duidelijk zijn en gewoon één term hanteren. Bent u dat met mij eens?

1800 Mevrouw **GIELEN** (GL): Het gaat niet om een afvlakking, ik denk dat de strekking van de motie compleet hetzelfde is. Het gaat erom dat wij als provincie nogmaals aangeven dat de urgentie van het klimaatprobleem hier is.

1805 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Maar bent u het niet met mij eens dat het gewoon duidelijker is om gewoon een term te kiezen en die te blijven hanteren? Als wij allemaal verschillende termen gaan gebruiken, dan hebben wij het toch niet meer over hetzelfde? Dat wordt lastig.

1810 Mevrouw **GIELEN** (GL): Het gaat om de strekking van de motie en het idee daarachter en niet om welk woord wij gebruiken. Misschien lijkt het een grote stap van massale demonstraties naar het vaststellen van deze startnotities, maar ook juist met het vaststellen van de startnotities en voornamelijk met het ambitieniveau dat wij straks laten zien in de RES, maken wij verschil. Het is goed dat wij aan de slag gaan met bewezen technieken, zon en wind, om de klimaatcrisis de baas

te worden. Het lijkt mij dus ook uitermate onwenselijk om daarin biomassa per definitie als oplossing mee te nemen en het lijkt mij goed om dat zoals afgesproken, binnenkort nog eens in de Staten als onderwerp te bespreken. Laten wij in de RES'en vooral aandacht geven aan het democratische proces, want ik ben heel blij dat het proces nu bottom-up is ingericht en ik hoop dat de verschillende deelregio's deze regie dan met beide handen aan zullen pakken. Tegen hen zou ik willen zeggen, grijp je kans en neem de verantwoordelijkheid en kom met een ambitieus bod. Nu is de kans daar om invloed te hebben en pak die kans. Ik kijk uit naar het proces dat wij nu aangaan en ik hoop dat raden, Staten en inwoners daarin zoveel mogelijk zullen worden meegenomen. Ik begon mijn bijdrage met de oproep die afgelopen weken door de straten galmde, dus laten wij daar ook mee afsluiten: laten wij aan de slag gaan.

De **VOORZITTER**: De heer Van Gilse houdt ook zijn maidenspeech.

1825 De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter. Het college vraagt ons om in te stemmen met de startnotitie voor de RES'en NHN en NHZ als logisch uitvloeisel van het klimaatakkoord en Parijs. Wij staan voor een stevige opdracht. Voor ons staat een rationeel klimaatbeleid voorop. Wij willen de klimaatambities op een haalbare en betaalbare manier aanpakken en vooral zorgen voor draagvlak. Zinnige dingen doen en geen maatregelen nemen alleen voor het goede gevoel, uit emotie of voor het goede voorbeeld en zeker niet zonder dat draagvlak bij de inwoners. Over het laatste is het coalitieakkoord terecht glashelder. Wij gaan de komende 25 jaar noodgedwongen grote littekens in het landschap aanbrengen en dat kan niet zonder brede steun en begrip. Wij willen in Noord-Holland immers geen Drentse toestanden. In de commissie hebben wij reeds onze zorgen geuit over de beperkt beschikbare tijd voor inspraak en met name lokale besluitvorming. Er komt een proces van scenariobijeenkomsten, werkateliers, tafels, dat is allemaal prima voor de professionals, de activisten en de belangengroepen. Maar hoe gaat de gedeputeerde ervoor zorgen dat bij al deze bijeenkomsten representativiteit gewaarborgd is? Wij moeten ons geen illusies maken. De gemiddelde Noord-Hollander zal niet in grote getalen naar deze bijeenkomsten komen, die zal het moeten hebben van de lokale volksvertegenwoordigers.

1830

1835

1840 Er is tegen de RES geen beroep mogelijk, dus dat stelt extra hoge eisen aan participatie. Daarom vragen wij van GS de toezegging dat de gemeenteraden voldoende mogelijkheid zullen krijgen om een goede afweging te maken over het eindresultaat inclusief eventuele amendering, dus niet aan het eind van het proces alleen maar de keuze tussen 'take it or leave it'. Wij hebben begrepen dat als de doelstelling van 35 terrawattuur niet wordt gehaald, er uiteindelijk bestuurlijk juridische maatregelen genomen worden na een escalatieladder, zoals de gedeputeerde dat noemde. Dat zou kunnen uitmonden in bijvoorbeeld provinciale inpassingsplannen. Mogen wij aannemen dat het college ook dan draagvlak als leidend principe blijft hanteren? Wij gaan er zonder tegenbericht vanuit dat tussen de 30 regio's een evenredige verdeling van de doelstelling zal plaatsvinden. Een andere zorg is de eenzijdige focus op zon en wind, ook bij de inwoners gaat dit tot onbegrip leiden. Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën is duidelijk. De deadline van 2030 is dichtbij, waardoor op korte termijn slechts gekozen kan worden voor bewezen technieken van grootschalige zon en wind op land, dat snappen wij. Het risico is echter groot dat de aandacht volledig op het behalen van deze doelstelling komt te liggen, terwijl wij juist meerdere en andere energieplannen hard nodig

1845

1850

- 1855 hebben, zeker met de doorkijk naar 2050. Wind en zon zijn geen betrouwbare bronnen voor wat betreft leveringszekerheid – de heer Dekker noemde het wiebelstroom – ze zijn beperkt in de totale bijdrage aan de energievraag en zij tasten het landschap aan. Wij zullen dus ook moeten inzetten op innovatie en nieuwe technieken – in de commissie hebben wij daar al wat over gezegd – om recht te doen aan de ambities in het coalitieakkoord dat innovatie ziet als wezenlijk onderdeel van de energietransitie. Daarvoor dienen wij een motie in.
- 1860

**Motie 46/30-09-2019**

Andersoortige energietechnieken

- 1865 *Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Constaterende dat:*

- *De beide RES'en gezien de deadline van 2030, voor wat betreft de duurzame elektriciteitsopwekking slechts inzetten op de bewezen technieken (grootschalige) wind op land en zon op land;*
  - *Het coalitieakkoord 'Duurzaam Doorpakken' innovatie als een wezenlijk onderdeel van de energietransitie ziet;*
  - *Vanuit de belanghebbenden uit de regio's volgens de startnotitie nadrukkelijk is gevraagd om innovatie en eigen initiatief als uitgangspunt te nemen;*
- 1870
- *Inspanningen voor andersoortige energieplannen meegenomen kunnen worden in een inhoudelijke onderbouwing in de RES'en.*
- 1875

*Overwegende dat:*

- *Nieuwe technieken mogelijk minder ruimtelijke nadelen hebben dan de huidige technieken;*
  - *De RES'en niet alleen tot 2030 zijn, maar ook een doorkijk geven naar 2050;*
  - *Richting 2050 alle zeilen bijgezet moeten worden om de doelstellingen te behalen;*
  - *Ook voor 2030 de context reeds kan veranderen, blijkens het voorzien in een tweejaarlijkse evaluatie;*
- 1880
- *De regio's ervoor kunnen kiezen andersoortige energieplannen binnen de RES sen inzichtelijk te maken, en waar mogelijk aan te jagen en op te schalen.*
- 1885

*Dragen het college op:*

- *Ook voor andersoortige energietechnieken (zoals innovaties, CO2 transport en -gebruik, waterstof, getijdenenergie, superkritischwatervergassing, aquathermie etc.) de mogelijkheden gelijktijdig in kaart te brengen en ze te stimuleren;*
  - *Deze andersoortige technieken ook nadrukkelijk naast de RES'en inzichtelijk te maken*
- 1890

*en gaan over tot de orde van de dag.*

- 1895 *Fractie VVD, D66, PvdA*

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

- 1900 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Voorzitter. Wij waarderen het dat de Statenleden op deze manier betrokken worden bij de totstandkoming van de RES'en. Het is een uitdagend proces dat wij met elkaar ingaan, lokaal opgebouwd nog zonder hele duidelijke doelstelling waar wij naartoe werken. De provincie heeft daarbij verschillende rollen, wij zijn kaderstellend, wij zien onszelf als partner en natuurlijk hebben wij ook een eigen verantwoordelijkheid. Dat vraagt om een heel actieve inzet van ons allemaal. Wij zijn vooraf helder over wat voor ons belangrijk is waar de
- 1905 RES'en straks uiteindelijk aan zullen moeten voldoen. Uiteraard is daar de doelstelling. Wij willen echt toetsen of dat recht gaat doen aan ons verbruik, zo staat het ook verwoord in de startnotitie en wij hebben er alle vertrouwen in dat het college zich daar vol op gaat inzetten. Natuurlijk is er het draagvlak, dat ook door vele andere Statenleden is genoemd. Is er een goed proces doorlopen? Konden de mensen op voldoende momenten van gedachten wisselen met elkaar?
- 1910 Zoals wij nu al zien, worden de Statenleden op verschillende momenten uitgenodigd en kunnen wij ook daar onze inspiratie en ons oor te luisteren leggen over het draagvlak. Ik roep iedereen op om daar naartoe te gaan en mee te kijken en mee te luisteren. Daarnaast is er de haalbaarheid en de betaalbaarheid, ook daarover praten wij verder in de commissie. Daarnaast herkennen wij ons in een groot aantal kaders in de startnotitie. Genoemd zijn de Omgevingsvisie, aandacht voor
- 1915 landschappelijke kwaliteit, bescherming NNN en natuurlijk de mogelijkheid van lokaal eigenaarschap in de projecten, allemaal wezenlijke punten in de RES waar wij straks het college op gaan toetsen. Tot slot hebben wij ook in de laatste commissievergadering benadrukt dat een integrale benadering van de inspanningen op het gebied van industrie, mobiliteit en landbouw zeer relevant zijn. Wij hebben er natuurlijk vertrouwen in dat het college deze uitdagingen in
- 1920 samenhang bekijkt en kansen pakt waar deze zich aandienen. Wij zien dat al door de verankering van de energiebesparing bij de industrie in het coalitieakkoord, maar er moet ook nog gedacht worden aan een toekomstvisie over alle elektrische auto's die straks in onze provincie gaan rijden. Met de voedselvisie wordt straks ook richting gegeven aan de gewenste en noodzakelijke transitie in de landbouw. Zo ziet u maar, wij werken op al die terreinen en wij zijn overal aan de slag. Ook levert Noord-Holland haar bijdrage op het gebied van innovatie. Het is zojuist door
- 1925 mijn collega van de VVD al benoemd. Wij zijn actief om te ontdekken wat de mogelijkheden van de toekomst zijn. Natuurlijk, het gaat nu om bewezen technieken, maar wij moeten ook vooruitkijken en op dat moment voorbereid zijn. Het zou daarom goed zijn om deze ontwikkelingen naast de RES goed in beeld te krijgen en te stimuleren, te stimuleren zoals wij dat
- 1930 nu doen met verschillende subsidiefondsen die wij daarvoor al hebben. Daarom de motie die de VVD mede namens ons en de PvdA heeft ingediend. Dit college is net begonnen, wij kijken uit naar de eerste resultaten van de concept-RES en zullen GS scherp houden op de bovengenoemde punten.
- 1935 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Voorzitter. De startnotitie voor de Regionale Energiestrategieën (RES-sen), hoe diep moet ik daar nou op ingaan? Het lijkt er vooral op dat de echte klimaatwinst elders moet worden behaald, want de opgave voor mobiliteit, industrie en agrarisch wordt niet uitgewerkt tot een strategie. De RES'en lijken slechts over de opwekking van energie te gaan. Volgens de Statenvoordracht is een uitgangspunt hierbij dat er gebruik gemaakt wordt van
- 1940 bewezen technologie. In de startnotitie zelf wordt daarop aangevuld dat het hierbij om zonne- en

windenergie gaat. In dat kader bevreemdt het ons ten zeerste dat in de leidende principes wordt gesteld dat biomassa onder voorwaarden duurzaam is. Er is een vijftal redenen waarom wij deze stellingname ietwat voorbarig vinden. 1. Provinciale Staten moeten het complexe biomassavraagstuk nog bespreken, zoals ook aangegeven door Gedeputeerde Staten. 2. Het

1945 onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) naar de voorwaarden waaronder biomassa duurzaam is, loopt nog. 3. De Sociaal Economische Raad (SER) moet hierover ook nog advies uitbrengen. 4. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) waarschuwde in 2018 voor extra (fijn)stof in de lucht door energieproductie door middel van houtige biomassa. 5. Het RIVM riep in april 2019 op om naast onderzoek naar de duurzaamheid, door het PBL/SER

1950 ook onderzoek te doen naar de gezondheidsaspecten ervan. Gezien de onduidelijkheid over de duurzaamheid en invloed op de luchtkwaliteit vinden wij het te voorbarig om nu al iets over biomassa als onderdeel van "leidende principes" van het RES-proces te zeggen. Helemaal wanneer men beseft dat biomassa geen onderdeel lijkt uit te maken van de opgave voor energieopwekking. Laten we als provincie nou toch eindelijk eens een voortrekkersrol op ons

1955 nemen en écht duurzaam doorpakken met écht schone energiebronnen. Het duurt minstens 20 jaar voordat een nieuwe boom de hoeveelheid CO<sub>2</sub> op kan slaan, die verloren gaat bij het verbranden van een vergelijkbare boom. Bovendien werkt de markt nog altijd zo dat vraag aanbod creëert, zodat er altijd genoeg hout moet worden aangevoerd om de centrales rendabel te laten draaien. Betekent dit dat we onze bomen en struiken massaal gaan opofferen, nu men

1960 het erover eens lijkt dat hout importeren ongewenst is? Men ziet deze tendens al op veel plekken in Nederland, waar overal struikgewas verdwijnt om plaats te maken voor ecologische woestijnen van kale zwarte aarde of gras met hier een daar een boom als een stukje straatmeubilair. Hoewel wij de RES als een eerste kleine (te klein) stapje zien in de goede richting, kunnen wij de voordracht in de huidige vorm niet steunen wegens te veel onzekerheid en te weinig

1965 duurzaamheid omtrent een van de leidende principes.

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter. In de commissievergadering van een paar weken geleden al een goed gesprek gehad met de nieuwe gedeputeerde die over dit onderwerp gaat. Er is veel langs gekomen wat ik hier niet ga herhalen. Ik ben de laatste spreker en er is al veel gezegd wat

1970 ik zou kunnen herhalen, dus dat doe ik niet. Ik beperk mij tot twee onderwerpen. Er wordt een nieuwe structuur met 30 RES'en ingericht en er wordt een heel lichaam omheen gebouwd dat moet toezien op de uitvoering van deze plannen. De momenten waarop wij als PS die plannen kunnen controleren en daar een ja of nee aan geven, zijn mij niet duidelijk. Ik zou het erg op prijs stellen om van de gedeputeerde te horen op welke momenten en op welke onderdelen van

1975 de RES'en PS kunnen ingrijpen en zeggen van, dit doen wij wel of niet, anders krijg je er weer een organisatievorm bij, waarvan de bevolking zich afvraagt, wie gaat nou eigenlijk over deze interventies die vaak raken aan de private levenssfeer van mensen? Punt twee is draagvlak en participatie, daarover is door mijn collega van de VVD al veel zinvols gezegd, waar ik bij zou willen aansluiten. Ik zou er nog wat verder in willen gaan. Ik heb de afgelopen weken wat

1980 veldwerk gedaan en je ziet dat mensen vrij gauw in onzekerheid raken als de innovaties niet voldoende zijn uitgelegd. Het moet echt helemaal naar binnen gaan voordat mensen de stap durven te zetten. Er was een wijk in Landsmeer waar huizen zijn gerenoveerd naar nul op de meterwoningen. De huizen zien er prima uit op zich, maar als je naar binnengaat, dan hoor je

- 1985 allerlei klachten, gebrek en onbegrip ook, gebrek aan informatie. Mensen melden je dingen waarvan je op grond van je kennis kunt zeggen, dat is niet waar, maar zo simpel gaan dingen niet. Mensen moeten ook het vertrouwen hebben dat het nuttig en betaalbaar is en dat het ergens toe dient. Ik was in West-Friesland, een regio waar veel datacenters worden neergezet en mensen maken zich daar zorgen over het feit dat al die duurzaam opgewekte energie dan regelrecht die datacentra ingaat en dat de bevolking meedoet aan iets wat alleen maar in die dozen belandt. Het is belangrijk dat dat wordt uitgelegd, dus ik zou de gedeputeerde willen uitnodigen om daar ook nog aandacht aan te schenken, dan kan ik dat ook weer teruggeven aan die mensen in Bovenkarspel. Ik heb daarom een motie over draagvlak en participatie.
- 1990

**Motie 47/30-09-2019**

- 1995 Draagvlak en participatie in de Regionale Energiestrategieën (RES)

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

*Constateernde dat:*

- 2000 *In de startnotities voor de Regionale Energiestrategieën (RES) begrippen als 'draagvlak' en 'participatie' meerdere keren voorkomen.*

*Overwegende dat:*

- 2005
  - *Deze begrippen dikwijls slecht zijn gedefinieerd en daardoor politiek en juridisch moeilijk te toetsen zijn;*
  - *Een zo groot mogelijk draagvlak en een zo uitgebreid en zorgvuldig mogelijk uitgevoerde participatie van groot belang zijn voor het succes van de uitwerking van de RES.*

*Besluiten het college van GS te verzoeken:*

- 2010
  - *De begrippen 'draagvlak' en 'participatie' zorgvuldig te definiëren volgens een werkbaar toetsingskader;*
  - *Te onderzoeken of de begrippen vormvast kunnen worden opgelegd bij interventies in het fysieke domein die voortvloeien uit de RES*

- 2015 *en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie SP*

- 2020 De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik ziet dat meerdere mensen mij aankijken om de vergadering te schorsen voor een bezoek aan de toiletten. Nu krijg ik weer een andere suggestie en wordt voorgesteld om de schorsing te baat te nemen om de moties Vreemd in GS en wellicht ook in de fracties te bespreken. Ik schors de vergadering voor overleg van het college over de moties voor 20 minuten. De vergadering is heropend.

- 2025 Gedeputeerde **STIGTER**: Voorzitter. Net als bij de bespreking van de startnotitie RES in de commissie is de betrokkenheid van PS overweldigend en dat belooft wat voor de komende jaren, want dit was nog maar een processtuk over hoe gaan wij het de komende tijd doen. Het

inhoudelijk enthousiasme van de Staten is in ieder geval bemoedigend voor de portefeuillehouder Klimaat en Energie. Ik zal proberen het grote aantal vragen en de opmerkingen die zijn gemaakt aan het begin, te beantwoorden. Dan geef ik ook al een duiding mee van hoe ik aankijk tegen de

2030 verschillende moties. Even vooraf, de provincie is een van de partners, partijen van de RES, dus alle oproepen en opmerkingen die ik van u heb meegekregen, zal ik in het proces inbrengen richting de overleggrema waarin ik er met mijn partners over spreek. De provincie is niet de enige partij die in zijn eentje kan beslissen over de RES'en althans. De RES gaat ook over de duurzame opwekking van elektriciteit en daar is een doelstelling aan verbonden van 35

2035 terrawattuur die wij in het land moeten gaan opwekken. Dat gaat niet over warmte of andere vormen en daarmee zeg ik niet dat de warmte en de warmtepotentie die zit in de bodem, water of het riool of allerlei andere vormen waar wij energie kunnen opwekken, niet van belang zijn, maar dat maakt geen onderdeel uit van de optelsom die moet uitmonden in de 35 terrawattuur die de RES'en moeten gaan opwekken. Omdat er ook een stevige tijdsdruk zit op de zogenaamde

2040 opwekking van duurzame elektriciteit in de RES'en is ook aangegeven en dat is ook de opdracht die wij van het Rijk meekrijgen en waar wij ons als provincies aan hebben gebonden, dat het vooral moet zijn gebaseerd op aantoonbare energie die binnen de komende vijf jaar vergund kan worden, namelijk de energie uit windmolens en zonnepanelen. Daarnaast zijn wij als provincie heel actief als het gaat om het in kaart brengen wat de potentie is van aardwarmte, waterstof,

2045 dus wij doen veel meer dan dat, maar voor de RES'en baseren wij ons op duurzame energieopwekking uit wind en zon. Er zijn veel vragen gesteld over de leveringszekerheid en de kwetsbaarheid van het netwerk en de infrastructuur die eraan ten grondslag ligt. In de commissie heb ik aangegeven dat dit voor mij een heel belangrijk onderwerp is, als een soort onderlegger voor de hele beweging die wij aan het maken zijn bij deze energietransitie, want je kunt je niks

2050 ergers voorstellen dan dat wij energie aanboren in de samenleving om hiermee aan de slag te gaan, energie aanboren om al dan niet met een eigen corporatie met een plan te komen en vervolgens af worden gewezen, omdat er onvoldoende capaciteit is op het netwerk. Daarmee verlies je de energie in de samenleving, dus ik zie de hele energietransitie als een heel belangrijk goed en de energie-infrastructuur die daarvoor nodig is, als een hele belangrijke randvoorwaarde

2055 om daarmee aan de slag te kunnen gaan. Gelijktijdig om de leveringszekerheid te garanderen. Tegelijkertijd, in de systeemstudie die voorligt nu, is onderkend dat dit een vraagstuk is dat nodig is om de leveringszekerheid te garanderen, om ook te voldoen aan een aantal economische ontwikkelingen binnen de provincie, dus de systeemstudie moet er aan een kant voor zorgen dat wij de energietransitie kunnen dragen en aan de andere kant ervoor zorgen dat wij ons

2060 economisch handelen kunnen verrichten de komende tijd. Daarom wordt in de systeemstudie een aantal oplossingsrichtingen voorgesteld die niet eendimensionaal zijn in de zin van, ga alleen elektriciteitsleidingen aanleggen. In de systeemstudie wordt aangegeven, versterk op een aantal punten in de provincie het net, dat voorkomt dat je straks echt in de problemen komt, maar zorg ervoor dat er ook andere dragers komen, zoals waterstof bijvoorbeeld een alternatief zou kunnen

2065 zijn, zorg ervoor dat er opslag komt voor energie en dat je hiermee in de ruimtelijke planning rekening houdt en nog een aantal maatregelen. Het totaalpakket moet ervoor zorgen dat de leveringszekerheid geborgd is in deze provincie. Om dat extra te waarborgen in het RES-proces, zitten de netbeheerders er bovenop op samen met de provincie en met de gemeenten, om te kijken welke oplossingsrichtingen op termijn relevant zijn voor de hele energie-infrastructuur en

2070 zijn wij samen met de directe partners aan de slag om snel vervolg te geven aan de systeemstudie. Een belangrijk onderwerp dat ik een aantal van u heb horen zeggen, is de betrokkenheid van de raden en Staten bij het participatietraject. In de commissie heb ik gezegd dat PS uiteraard aan bod zijn bij de vaststelling van een definitieve RES, dus in die zin is de betrokkenheid van PS geborgd bij de vaststelling van het RES-traject, maar lijkt het mij gezien

2075 het hele voortraject om te komen tot het bod vanuit de provincie, wel goed om te kijken hoe betrokkenheid op een andere manier geborgd en georganiseerd kan worden. In de commissie van oktober zal ik daarvoor een voorstel voorleggen, maar dat zal er in ieder geval uit bestaan om ook te kijken hoe de Statenleden kunnen worden uitgenodigd en betrokken bij ateliersessies en andere bijeenkomsten die plaatsvinden, samen met de raadsleden op locatie om uiteindelijk

2080 de wisselwerking tussen het provinciale en lokale niveau tot uitdrukking te brengen en gaan wij ook kijken hoe wij PS kunnen betrekken bij de concept-RES die er volgend jaar moet liggen. Waar ik moeite mee heb in het verzoek van de heer Smaling rondom de participatie, is dat wij vanuit de provincie gaan bepalen hoe gemeenten het draagvlak in het participatieproces precies gaan vormgeven. Er is geen discussie dat het participatie- en draagvlakproces van heel groot belang is

2085 om te komen tot een RES, maar wij zien nu al dat Amsterdam dat op haar manier doet, voor haar inwoners, wat afwijkt van de manier waarop gemeenten in het Gooi gaan samenwerken, omdat ze het koppelen aan het energiebesparingstraject voor de woningbouw. In West-Friesland koppelen ze het aan het Klimaatpact wat ze in regionaal verband doen en gekoppeld aan een aantal ruimtelijke keuzes die eraan vastzitten. Het gaat wat ver om daar als provincie in vorm of op een

2090 andere manier aan te geven hoe dat zou moeten. Wij zien wel dat het een belangrijke uitdaging is ook voor gemeenten, en daarom hebben wij een handreiking aangeboden met heel veel voorbeelden en inspiratie hoe gemeenten hier gebruik van zouden kunnen maken en worden de gemeenten ondersteund vanuit het bureau om maximaal daar gebruik van te maken.

2095 De heer **SMALING** (SP): De motie die hierover gaat, vraagt nadrukkelijk om dit te onderzoeken, niet om het te doen, maar om te onderzoeken om het enigszins vormvast te krijgen. Dus u kunt het ook lezen als, inventariseer op 56 niveaus in de provincie hoe men het doet en probeer met succesvolle manieren de participatie echt handen en voeten te geven omdat meer te veralgemeniseren en daardoor een sterkere positie in het hele proces te geven.

2100 Gedeputeerde **STIGTER**: Als ik dan de motie zo mag interpreteren dat de verschillende goede voorbeelden in het land ter beschikking worden gesteld aan gemeenten die hier primair mee aan de slag moeten gaan, dan kan ik hem ondersteunen. Als wordt gevraagd om te komen tot een sluitende definitie van de manier hoe gemeenten hun participatie moeten gaan inrichten, dan zal

2105 ik hem afraden.

De heer **SMALING** (SP): Dat onderzoeken heb ik er speciaal ingezet om u die ruimte te geven.

Gedeputeerde **STIGTER**: Dan ga ik een zeer brede definitie van onderzoeken hanteren en dan kan

2110 ik hem overnemen.

De heer **VAN GILSE** (VVD): In aanvulling daarop, ik heb met name ruimte gevraagd ook voor de raden als representatieve vertegenwoordiging om aan het einde voldoende tijd te hebben om een afweging te maken inclusief amenderen en dat soort zaken. Neemt u dat mee in dat voorstel?

2115

Gedeputeerde **STIGTER**: In de startnotitie is aangegeven hoe de gemeenteraden en Staten worden betrokken, omdat net als PS ook de gemeenteraden uiteindelijk de RES moeten vaststellen, inclusief de mogelijkheid om daar iets van te vinden. Dat zal altijd wel in een gesprek moeten plaatsvinden, omdat er niet een partij is die over de andere partijen heen kan zeggen dat iets niet acceptabel is daarin. Dat zal altijd een inbreng zijn wat wij voeren op RES-niveau om te kijken als daar vanuit PS of de gemeenten wordt gezegd, mijn raad of mijn Staten hebben hier moeite mee, om dat met elkaar verder te brengen daarin. De betrokkenheid van de raden is geborgd bij het definitief vaststellen van de RES, maar evenzeer aan de voorkant met de ateliers die nu plaatsvinden, dat is juist bedoeld om de representatieve lichamen daarin te laten participeren, echt aan de voorkant voordat is ingetekend, maar meer hoe vanuit verschillende scenario's bepaalde opties in beeld kunnen worden gebracht. Dat is de waarborg van de betrokkenheid van de raden en Staten van het begin tot het eind.

2120

2125

2130

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ik probeer hem nog iets duidelijker te krijgen. Het gaat erom dat het aan het eind voor de gemeenteraden niet alleen take it or leave it is, maar dat er ruimte is dat die nog een keer in een ronde terug kan komen.

2135

2140

2145

Gedeputeerde **STIGTER**: Er is geen sprake van take it or leave it, dit proces doe je met elkaar inclusief de betrokkenheid van de verschillende bestuurders van de gemeenten en het is aan hen de raden mee te nemen in het proces. Er is een aantal opmerkingen gemaakt over de biomassa en of die wel of niet duurzaam is. Voor alle helderheid, biomassa maakt geen onderdeel uit van de doelstelling van de RES'en. Het telt ook niet op of af van die 35 terrawattuur die erin zit. Het is meer een gegeven dat het op dit moment onderdeel uitmaakt van onze energievoorziening. Ik stel voor dat wij biomassa buiten deze startnotitie houden met de aankondiging die ik al eerder in de commissie heb gedaan, om over biomassa in brede zin het debat hier nog goed te gaan voeren, omdat wij niet alleen moeten gaan kijken naar de energievoorziening, maar ook naar andere toepassingsvormen van biomassa, dan zullen wij met elkaar zien dat het een genuanceerd debat dreigt te worden. Richting de PvdD, de opgave van de RES'en is inderdaad 35 terrawattuur, maar dat is een gigantische opgave, kijkend naar de totale opgave voor het klimaatdebat, dat is 49 megaton dat moet worden geleverd en bijna de helft ervan moet komen uit de RES'en. Dus het gaat niet over alles en dat komt omdat mobiliteit en de gebouwde omgeving en industrie eigenstandige opgaven hebben daarin.

2150

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Voorzitter. Hoor ik u nu zeggen dat u de biomassa vooralsnog uit de startnotitie laat?

Gedeputeerde **STIGTER**: De manier waarop het nu geformuleerd staat, is op zijn minst wat ongemakkelijk omdat je er allerlei dingen in kunt gaan lezen. Maar ik zeg het duidelijk, biomassa maakt geen onderdeel uit van de opgave van de 35 terrawattuur van de RES'en. Er is een aantal

2155 malen gevraagd hoe het proces eruitziet en wat er gaat gebeuren als die RES'en uiteindelijk niet tot die 35 terrawattuur gaan optellen en hoe ik mij als gedeputeerde ga opstellen. Wij zijn dit begonnen en zo staat het ook helder in de startnotitie, als een gezamenlijk traject met gemeenten, waterschappen en andere maatschappelijke partijen. Het is niet een partij die dat in zijn eentje kan doen, dit kun je alleen met elkaar doen en daar geloof ik ook heilig in, want ik

2160 ben ervan overtuigd dat het ook ten goede komt aan het draagvlak dat nodig is voor de transitie. Wij zijn daar een van de partijen in, zeker met een heldere ambitie in het coalitieakkoord en opdracht van PS, daarom voel ik mij wel verantwoordelijk dat wij uiteindelijk komen tot een ruimtelijk samenhangende RES die goed past bij het ruimtelijk beleid van de provincie. Het is een duidelijke opdracht dat wij uiteindelijk met een goede ambitie een RES-aanbod moeten gaan

2165 doen daarin. Mocht blijken dat er in een deel van de provincie of bij gemeenten geen bereidheid is om daarover te praten, dan begint dat niet van bovenaf sturend, maar dat begint met het goede gesprek. Ik weet niet hoe dat bij u thuis is, maar als mijn vriendin zegt "Wij moeten eens praten", dan betekent dat meestal niet heel veel goeds. Ik hoor een lach van herkenning. Ik meen het serieus, ik vind wel dat je zo het gesprek zou moeten gaan voeren op dat punt. Een tweede

2170 stap is dat wij binnen Noord-Holland met twee RES'en met een bod komen en dat daarnaast nog 28 andere RES'en in ontwikkeling zijn en dat alles bij elkaar moet gaan optellen tot 35 terrawattuur. Om dat proces te faciliteren, mocht dat niet spontaan leiden tot 35 terrawattuur of meer, lopen wij een route 35 traject waarin wij samen met de andere bestuurlijke partners, de gemeenten via de VNG en de waterschappen via de Unie van Waterschappen, in kaart aan het

2175 brengen zijn wat die vervolgstappen dan gaan worden daarin. Wij hebben heel bewust tegen het Rijk gezegd, mochten de concept-RES'en niet tot het aanbod komen, dan gaan wij eerst zelf aan de slag voordat het Rijk daar weer op gaat interveniëren want dat hebben wij liever niet. Route 35 is net gestart, daar kan ik nog niet zo heel veel over zeggen. Uiteindelijk moeten de RES'en neerslaan in het ruimtelijk instrumentarium dat wij kennen, de Omgevingsvisie en -verordening

2180 en de omgevingsplannen van de gemeenten. Het Huis van Thorbecke blijft ook met de Omgevingswet overeen, om daarop te interveniëren indien nodig, maar wel even in die volgorde. Dan is aan de orde dat daar beroep tegen mogelijk is. De RES is op zich vormvrij, bestaat ook niet in het juridische instrumentarium, dat is een afspraak die je met elkaar maakt, maar uiteindelijk tegen de indaling van de RES in het ruimtelijk instrumentarium, staat het reguliere beroep en

2185 bezwaar open. Dan heb ik een groot deel van de vragen en opmerkingen geadresseerd. Nog even over de leveringszekerheid, het is een palet aan maatregelen en wij gaan ook niet wachten tot wij die systeemstudie hebben uitgevoerd, totdat wij met een stevige ambitie beginnen rondom het opwekken van duurzame energie. Nee, wij starten nu met die RES'en, met het vinden van locaties voor duurzame energie, met grote betrokkenheid van de netbeheerders en tegelijkertijd gaan wij

2190 aan de slag met alle betrokken partijen om het systeem in staat te stellen om dat ook te dragen met een veelheid aan verschillende oplossingen. Mevrouw Koning van het CDA gaf aan dat de kaders voor windenergie niet veranderen. Even heel precies, wij hebben gezegd dat de RES'en voor Noord-Holland-Noord leidend zijn daarin en binnen dat kader zou het kunnen zijn dat een aantal dingen knelt met de huidige kaders en dan gaan wij daarover het gesprek aan. Zo hebben

2195 wij dat met elkaar geformuleerd. Kernenergie komt een aantal malen terug, met thorium als ultimo oplossing voor heel veel vraagstukken. Ik herhaal maar even wat ook in de vorige periode een aantal keren aan bod is geweest, daar gaat de provincie niet over, nog even los van dat het

2200 niet mijn voorkeursoptie zou zijn en al helemaal niet als je dat voor 2030 zou willen realiseren. Het is niet in beeld gebracht voor de RES'en, het doet er ook niet toe, want het Rijk is daarvoor aan bod en dat wachten wij even af. Wat dat betreft is ook het punt hoe het college aankijkt tegen kernenergie. De heer Kaptheijns heeft veel bezwaren aangegeven bij hoe hij kijkt naar het voorstel dat er nu ligt en de heer Klein heeft hier een helder antwoord op gegeven.

2205 De heer **KLEIN** (CU): Ik denk dat u echt behoefte heeft aan interactie, als ik u zo beluister. De eerste keer was het niet gelukt, maar dit keer, ik denk dat u niet recht doet aan onze fractie als u deze bewoordingen gebruikt.

2210 Gedeputeerde **STIGTER**: Ik doe niet helemaal recht aan uw fractie, ik weet dat u mij de komende tijd heel scherp zult gaan houden op een aantal onderwerpen, maar ik doel met name op de urgentie van dit vraagstuk en de kansen die het biedt voor het bedrijfsleven en innovatie. Dat zou ik voor de PVV willen benadrukken, dat het niet alleen maar zorgen geeft, maar ook heel veel kansen biedt voor het bedrijfsleven om daar goed op te boeren. De heer Klein vroeg mij met kracht mijn invloed aan te wenden om te zorgen dat het aanbod meer dan voldoende is. U snapt dat als vertegenwoordiger binnen het IPO-bestuur het een schande zou zijn als Noord-Holland  
2215 niet haar bijdrage zou leveren, dus daar kunt u van op aan. Dan de moties langslopen. Motie wiebelstroom, die term wiebelstroom krijgt de prijs voor originaliteit, maar ik kan hem niet ondersteunen, want wij moeten nu aan de slag met de energietransitie op dit vlak en de leveringszekerheid is een belangrijk uitgangspunt daarin, ook voor de economie. Dat hebben wij op allerlei manieren geborgd, onder andere door de betrokkenheid van de netbeheerders en wij  
2220 gaan aan de slag met de leveringszekerheid en de energie-infrastructuur, maar niet in die volgorde. De motie over thorium kan ik niet ondersteunen, dat mag helder zijn. Kernenergie is nu niet aan de orde voor deze periode en valt ook buiten de bevoegdheid van de provincie. Dan de motie van GL die oproept om steviger aan de slag te gaan met het klimaat, omdat het een urgent vraagstuk is en dat te verbinden aan een communicatietraject. Dat wil ik heel graag omarmen,  
2225 want het coalitieakkoord heeft stevige ambities op het vlak van klimaat en energie. Er liep ook al heel veel binnen de provincie. Het klimaatakkoord is daar bovenop gekomen, dus er wordt veel gevraagd van de provincie. Op dit moment brengen wij dit in kaart, zodat er een samenhangend programma kan ontstaan om de samenhang tot uitdrukking te brengen in de verschillende sporen. Ik vind het een heel goed idee om aan dit programma een communicatietraject te  
2230 verbinden om aan te geven hoe en op welke wijze de burgers worden betrokken bij de uitvoering van dat programma. De motie van de VVD over andersoortige energietechnieken. Naast de RES is de provincie actief bezig met het stimuleren van andersoortige energietechnieken, zoals geothermie en waterstof dat daar voorbeelden van zijn en dat zullen wij blijven doen, omdat wij in het brede palet actief willen zijn in de energietransitie. Als ik hem zo mag uitleggen dat wij dit  
2235 buiten de RES'en sterk zullen benadrukken en ondersteunen, dan beschouw ik de motie als ondersteuning van het beleid. De laatste motie van de SP over draagvlak en participatie. Met de brede definitie van onderzoek zou ik hem wel willen omarmen, maar met nadruk op de brede definitie.

2240 De **VOORZITTER**: Ik constateer dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. Dan gaan wij nu stemmen over de moties, te beginnen met M43, moratorium wiebelstroom. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening? Dat is niet het geval. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Wij zitten op dit moment met 50 mensen in de zaal. De motie is verworpen met 38 stemmen tegen en 12 stemmen voor (FvD, PVV, 50plus/PvdO, fractie

2245 Baljeu).

Dan gaan wij stemmen over M44, thorium kernenergie. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening? Dat is niet het geval. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Inmiddels zijn er 51 mensen aanwezig. De motie is verworpen met 27 stemmen tegen en 24 voor (VVD, FvD, CDA, PVV, 50plus/PvdO, fractie Baljeu). Dan gaan wij stemmen over

2250 M45 zonder titel, ik noem hem klimaat en gevoel voor urgentie. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Gedeputeerde Stigter heeft er ook al een en ander over gezegd. Wij zien dat probleem meer als een uitdaging, dat geeft ook zeker kansen en een goede

2255 communicatie voor draagvlak lijkt ons heel goed, dus wij zullen voor stemmen.

De heer **KLEIN** (CU): Wij steunen de intentie van de motie van harte, maar denken dat die ons niet veel verder brengt. Wij overtuigen elkaar namelijk niet door het doen van stevige uitspraken, maar door met elkaar in gesprek te gaan op basis van feiten en overtuigingen. Wij hebben ervoor

2260 gekozen deze motie niet mee in te dienen, maar wij zullen hem met deze kanttekening wel steunen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Voorzitter, ik sluit mij bij de CU aan, met de kanttekening dat wij het heel belangrijk vinden dat er een stap in de goede richting gezet wordt, maar toch liever voor een

2265 iets consequentere woordkeuze hadden gekozen.

Mevrouw **KONING** (CDA): Je lost het klimaatprobleem niet op door uit te spreken dat het een probleem is. Wij zijn meer van realistisch haalbaar en betaalbaar. Wij horen dat het actieprogramma nog helemaal ingericht moet worden en het is voorbarig om daar nu al een

2270 communicatietraject voor in te richten. Wij steunen de motie niet.

De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 37 stemmen voor (GL, VVD, D66, PvdA, PvdD, SP, CU, fractie Baljeu) en 14 stemmen tegen. Dan gaan wij stemmen over M46, andersoortige energietechnieken. Verlangt iemand hoofdelijke

2275 stemming, een stemverklaring of aantekening?

De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Wij gaan voor stemmen, omdat wij veronderstellen dat 'et cetera' ook slaat op thorium.

2280 De heer **DEKKER** (FvD): Wij gaan ook voor stemmen omdat wij denken dat 'et cetera' ook slaat op kernenergie in brede zin.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Wij zullen deze steunen in de stellige overtuiging dat 'et cetera' niet slaat op kernenergie.

2285

De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 48 stemmen voor (GL, VVD, FvD, D66, PvdA, CDA, PVV, SP, CU, 50plus/PvdO, fractie Baljeu) en 3 stemmen tegen. Dan gaan wij stemmen over M47, draagvlak en participatie RES'en. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

2290

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Het gaat om regionaal maatwerk. Per gemeente moet gekeken worden wat werkt. Door de uitleg van de gedeputeerde kunnen wij de motie volgen.

Mevrouw **GIELEN** (GL): Wij kunnen deze motie steunen in lijn van de brede definitie van het onderzoek zoals de gedeputeerde aangaf.

2295

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voor ons geldt hetzelfde.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Ik sluit mij aan bij de woorden van de PvdA, vooral ruimte bieden voor maatwerk en geen vormvaste manier van draagvlak opleggen.

2300

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Het is goed om te horen dat gedeputeerde Stigter het eens is met dat draagvlak belangrijk is en hoe mooi zou het dan zijn als de provincie middels een referendum toetst hoeveel draagvlak er is. Het blijkt toch een heel belangrijk onderwerp te zijn dat mij referendabel lijkt en bij deze een oproep aan de burgers, laat uw stem horen!

2305

De **VOORZITTER**: Dit is niet wat normaal gesproken een stemverklaring inhoudt. Ik zal niet bij alles direct ingrijpen, maar ik wil u wel allemaal verzoeken om niet al te veel de ruimte te zoeken in welke mogelijkheden u allemaal ziet om van alles te communiceren. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 48 stemmen voor (GL, VVD, FvD, D66, PvdA, PvdD, PVV, SP, CU, 50plus/PvdO, fractie Baljeu) en 3 stemmen tegen. Dan gaan wij stemmen over de voordracht. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

2310

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik vind het nog steeds een moeilijk punt maar de houding van de gedeputeerde heeft ons overtuigd dat hij van mening is dat het biomassaverhaal niet helemaal daar op zijn plaats is. Wij vertrouwen erop dat hij dit zal uitdragen in het vervolg van het traject. Wij gaan mee.

2315

De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De voordracht is aangenomen met 41 stemmen voor (GL, VVD, D66, PvdA, CDA, PvdD, SP, CU, 50plus/PvdO, fractie Baljeu) en 10 stemmen tegen.

2320

**10. Statenvoordracht 70 Uitbreiding fondsvermogen, voorstel tot scopewijziging, Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH)**

2325

De **VOORZITTER**: Nu volgt de maidenspeech van de heer Kanik.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, vanwege het oprukkende populisme ben ik in 2009 lid  
2330 geworden van D66. Als een product van twee culturen – mijn vader is Turks, m'n moeder is  
Nederlands – kon ik niet langer lijdzaam toezien hoe er pertinente onzin werd uitgekraamd over  
mij en een gedeelte van mijn familie. Ik sloot me dus aan bij, destijds de enige partij die daar  
tegenwicht aan bood, D66. Echter, alleen lid zijn was al heel snel niet genoeg meer en ik werd al  
heel snel politiek actief. Binnen een maand ongeveer deed ik mee aan de campagne voor de  
2335 Europese verkiezingen. Dat resulteerde uiteindelijk in het toetreden tot de gemeenteraad in  
Zaanstad in 2010. Helaas heb ik die periode niet af kunnen maken, omdat ik met mijn vrouw in  
2012 naar Zuid-Korea, haar geboorteland, vertrok. De intentie was om niet meer terug te komen.  
Jullie raden het misschien al, dat is niet helemaal gelukt. Vijf jaar lang hebben we het  
volgehouden en ondertussen twee kinderen gekregen en het is vanwege de toekomst van deze  
2340 twee kleintjes dat we weer in Nederland zijn. Zuid-Korea kampt namelijk met een enorm  
luchtvervuilingsprobleem. Het land ligt naast China waarvandaan grote hoeveelheden fijnstof  
naar Korea overwaaien. Daarnaast heeft Zuid-Korea een reeks rechts-conservatieve regeringen  
gehad die een hoop kolencentrales hebben laten bouwen, om maar zo goedkoop mogelijk  
energie te produceren voor een alsmaar groeiende economie. Dit resulteert in een bijna  
2345 constante deken van fijnstof over het land, waar wij onze kinderen niet in op wilden laten  
groeien. Dus zijn we eind 2017 teruggekomen. En wat constateerde ik bij terugkomst? Er werd  
niet alleen nog steeds onzin uitgekraamd over mij en mijn familie, maar daarbij werd ook nog de  
klimaatverandering ontkent en gezegd dat we daarom daar vooral geen maatregelen tegen  
hoeven te nemen. U begrijpt het vast al, het vliegtuig was nog maar net op Schiphol geland en ik  
2350 ben meteen maar weer politiek actief geworden. En waar beter dan hier in de provincie Noord-  
Holland, waar we het meest te maken hebben met de energietransitie en het overgaan van een  
lineaire naar een circulaire economie. Dat is dan meteen een mooi bruggetje naar het PDENH,  
want daarin investeert de provincie in bedrijven die juist daarin willen innoveren. Het was ook  
D66 die het PDENH initieerde en dat is dan nog een teken dat ik nog steeds bij de juiste partij zit.  
2355 Op dit moment worden er hele mooie dingen gedaan op het gebied van duurzaamheid met de  
leningen uit dit fonds. Zo wordt er bijvoorbeeld vloeistofkoeling ontwikkeld om datacenters  
klimaatonafhankelijk en duurzaam te laten functioneren, een 3D-printtechnologie ondersteund  
waarbij complexe stalen constructies op een duurzame manier gefabriceerd worden en daarmee  
een significante materiaalbesparing gerealiseerd wordt, en maritieme batterij- en  
2360 energieopslagsystemen ontwikkeld waardoor binnenvaartschepen volledig emissieloos kunnen  
varen. Tegenover al dat positieve zijn er ook projecten die we bij voortschrijdend inzicht niet  
meer met dit fonds willen ondersteunen. De D66-fractie is het dan ook eens met de  
scopewijziging die het college voorstelt om houtige biomassa te beperken. Desalniettemin vindt  
onze fractie het nodig dat een overheid ondernemers ondersteunt in het innoveren op gebied van  
2365 duurzaamheid en circulaire economie. Het geloof in de mythe dat de markt dit alleen kan  
oplossen delen wij niet, maar we zijn zeker ook niet voor centralistische vijf-jaren-plannen  
zonder initiatief van het bedrijfsleven. Het is juist de wisselwerking tussen overheid en  
bedrijfsleven waarbij de mate van innovatie het hoogste is en onderzoek toont dat dan ook aan.

2370 Hogere overheidsinvesteringen in onderzoek en ontwikkeling leiden ook tot hogere investeringen van het bedrijfsleven op dat vlak, constateert de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) in het rapport Wederzijdse versterking uit 2018. We zijn dan ook verheugd dat we inmiddels bij het vrijgeven van deel twee van de derde tranche zijn aanbeland en ondersteunen dat van harte. Dit geeft aan dat er werkelijk behoefte is aan de leningen die wij verstrekken om innovatie in Noord-Holland te stimuleren, maar het roept bij onze fractie ook de vraag op of het genoeg is. Wanneer bespreken we de toekomst van dit fonds en welke mogelijkheden zijn er om het duurzaam te continueren als het een goede bijdrage levert aan onze doelen? Ik hoor dat graag van het college.

2380 De heer **DEEN** (PVV): Voorzitter, de PVV kan kort zijn op dit agendapunt, aangezien onze inbreng in de commissie M&B op 16 september jl. glashelder was. Onze fractie is van mening dat het verstrekken van financiële middelen voor behoeftige ondernemers geen taak van de overheid is, maar van de markt. Daar zijn we altijd heel duidelijk over geweest. Dat is niet alleen vanwege de duurzaamheidsaspecten die ten grondslag liggen aan dit fonds, maar ook vanwege de financiële risico's voor de provincie en dus voor de Noord-Hollandse belastingbetaler. Want deze risico's, zijn er. Zo gaf onze fractie tijdens de genoemde commissievergadering al het voorbeeld van zonnepanelenfabrikant Energyra dat begin 2019 failliet ging, waardoor het Participatiefonds ongeveer 3 miljoen euro belastinggeld zag verdampen. Over de voorgestelde scopewijziging kan de PVV ook kort zijn. De kritiek op houtige biomassa ondersteunen we, maar wat onze fractie betreft wordt volledig afgezien van investeringen in alle vormen van biomassa en als er al gekeken moet worden naar eventuele investeringen in alternatieve bronnen van energieopwekking, dan moet de focus wat ons betreft liggen op onderzoek naar thorium, zoals mijn fractiegenoot zojuist al heeft verduidelijkt. Ik hoorde zojuist dat ze daar in Zuid-Korea heel verstandig mee omgaan. Dat, gecombineerd met ons uitstekend werkende aardgasnetwerk, is oog hebben voor onze energiebehoefte en welvaart in de toekomst. Gezien de wagonladingen nadelen die kleven aan zon, wind en biomassa, kan onze fractie het college alleen maar oproepen om de tunnelvisie op deze bronnen van energieopwekking te laten varen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Wij stemmen tegen de voordracht.

2400 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Voorzitter en beste burgers van Noord-Holland, want voor hen staan wij hier. Vanochtend was ik nog aan het mijmeren over welk Bijbels verhaal ik vandaag zou gaan vertellen, maar goed, dat zal ik jullie vandaag besparen. Waar dan wel over? Waterstof, ineens dacht ik eraan, waterstof, waar hebben wij dan mee te maken? Het lijkt soms alsof de politiek iets geweldigs heeft uitgevonden, het ei van Columbus, de heilige graal misschien? Wie kan mij een succesverhaal vertellen over de magische eigenschappen van waterstof? Ik nodig iedereen van harte uit voor een interruptie. Ik ben oprecht benieuwd. Kennelijk zijn er geen succesverhalen. Waterstof, behoorlijk wat politici dichten het magische eigenschappen toe. Wil je een volstrekt onbetrouwbare energievoorziening op basis van zon en wind, geen probleem, waterstof vangt alle tekorten en overschotten op. Wil je graag elektrisch vervoer om benzine en diesel uit te bannen, waterstof helpt je op weg. Of wil je onze aardgasinfrastructuur slopen ondanks de zeer hoge rendementen van onze cv-ketels? Waterstof, het heeft voor elk gat een spijker en voor ieder probleem een oplossing. Ik heb mij oprecht zitten verbazen over hoeveel

partijen zo vol kunnen zijn over dit goedje. Laten wij alsjeblieft ophouden met deze ongein en word wakker van links tot rechts. Het moge duidelijk zijn dat voor een omschakeling naar een volledig elektrische economie er gigantische hoeveelheden energie nodig zijn. Het stoken door middel van aardgas vervangen door warmtepompen, wat gigantische hoeveelheden elektriciteit zal eisen, alle benzine, diesel en lpg vervangen door batterijen, de cijfers zijn bijna astronomisch. Maar het wordt nog veel erger dan dit alles door te verwarmen en te vervoeren met waterstofgas. Voor uw perspectief, mochten wij 8,5 miljoen personenauto's laten overschakelen naar batterijen, dan heeft ons land ongeveer een kwart meer elektriciteit nodig dan nu. Zouden wij kiezen voor waterstof om de auto's te laten overschakelen, dan hebben wij – schrik niet – meer dan de helft meer elektriciteit nodig dan dat wij nu jaarlijks in geheel Nederland verbruiken, 63 miljard, 112,5 kWh om precies te zijn. Laat het even op u inwerken. Om nog niet eens te spreken over de gigantische hoeveelheden die nodig zijn voor het verwarmen van woningen of het sprookjesachtige molecuulengedoe, wat niet meer dan een bypass is om knelpunten te verdoezelen. Het is waanzin. Dat waterstof komt niet zomaar uit de lucht vallen. Door middel van elektrolyse wordt van elektriciteit waterstof geproduceerd, het moet getransporteerd worden, er volgt compressie, nog eens omzetten terug in elektriciteit et cetera. Je praat al snel over 60 tot 90% verlies aan energie. Als je alles optelt, dan kun je deze energie gemakkelijk opwekken. Vier kern- of thoriumcentrales zouden hiervoor voldoende zijn, maar daarover later meer. Als we het meerverbruik van waterstof ten opzichte van bijvoorbeeld batterijen moeten opwekken met windmolens, dan zullen er 5.300 windmolens bijgebouwd moeten worden. Voor de beeldvorming, dat zal onze bevolking tussen de 32 en 48 miljard euro kosten. Voor deze waanzin kan geen mens, geen bevolking, geen partij of volksvertegenwoordiger zijn. Nog hogere kosten en het hard verdiende geld van onze burgers wordt hier verkwist. Ik ga geen oordeel vellen over wie goed of fout is, maar laten wij met zijn allen verstandig zijn. Intussen vraag ik mij wel af hoeveel CO2 de reis naar Korea heeft gekost voor de heer Kanik.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, ik vind het een mooi verhaal over waterstof, maar u heeft nog steeds niet verteld wat u met PDENH wilt. Komt u met een motie of amendement om PDENH waterstofvrij te maken?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Als u nog 30 seconden wacht, dan kom ik daarop. Daarom wil ik graag een motie indienen die het gebruik van waterstof uitsluit uit het PDENH, zolang de efficiëntie niet eerst acceptabele vormen aanneemt.

2445

**Motie 48/30-09-2019**

Geen investeringen vanuit het PDENH in waterstof voor mobiliteit

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

2450

*Constaterende dat:*

- *Er bij waterstof als energiedrager, met de rekenmethode van 'Well to Wheel' (W2W), relatief veel energie verloren gaat. In perspectief: mochten wij de 8,5 miljoen personenauto's in Nederland laten overschakelen naar batterijen, dan heeft ons land*

- 2455 *ongeveer een kwart meer elektriciteit nodig dan nu. Mochten wij dezelfde personenauto's laten overschakelen op waterstof, dan hebben wij meer dan de helft meer elektriciteit nodig dan nu;*
- *Bij implementatie van waterstof in personenauto's, met de rekenmethode van 'Well to Wheel', 78% aan energie verloren gaat (22% efficiency). In perspectief, bij elektrisch rijden*
- 2460 *gaat er met de rekenmethode van 'Well to Wheel, 27% aan energie verloren (73% efficiency).*

*Overwegende dat:*

- *Het efficiënt en zuinig omgaan met energie een nobel streven is;*
- 2465
- *Het onwaarschijnlijk is dat waterstof binnen afzienbare tijd een bruikbaar alternatief wordt voor mobiliteit op fossiele brandstoffen en/of accu's;*
  - *Investerings in waterstofprojecten daardoor aanzienlijk grotere financiële risico's met zich meebrengen dan in andere duurzame projecten vanwege de lage efficiency van waterstof in relatie tot mobiliteit.*

2470

*Verzoeken GS:*

*Om projecten waarbij wordt ingezet op de ontwikkeling van waterstof voor mobiliteit uit te sluiten van steun vanuit het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland tot het energieverlies van 'Well to Wheel' is teruggebracht naar minimaal 40% (dus 60% efficiency)*

2475

*en gaan over tot de orde van de dag*

*Fractie FvD*

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

2480

**INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter, ter verduidelijking. Wij hebben onlangs een cursus gehad van Liander, die had allemaal mooie plannen en die had het inderdaad over waterstof en ik heb expliciet gevraagd, wat denkt u, kunnen wij bij PDENH het beste inzetten op waterstof in plaats van biomassa? Ja, zei zij volmondig. Wilt u nou Liander tegenspreken?

2485

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ja, absoluut. Liander is een openbaar instituut, die wordt gefinancierd door de overheid en dus door de bevolking en die heeft dit beleid uitgestippeld, dus dat wil ik zeker tegenspreken. Er zijn talloze nadelen die ook Liander gaat ervaren, het gasnetwerk is niet zo maar een-op-een over te zetten op waterstof. Wij vragen en zij draaien,

2490 over de kosten konden zij ook geen uitsluitsel geven.

**INES KOSTIC** (PvdD): Als je het over de kosten hebt, dan wil ik ook graag dat u een overzicht geeft van wat het kost om de status quo te behouden en uw voorstellen uit te voeren ten opzichte van waterstof en andere echt duurzame initiatieven.

2495

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Kijk, je hebt batterij elektrisch vervoer, dat is een ding. Dat wil niet zeggen dat wij er per se voor zijn, maar als er gekozen moet worden, dan ben ik daar nog liever

2500 voor dan voor waterstof in de zin van mobiliteit, omdat je daarmee twee tot drie keer zoveel energie voor nodig hebt en ik denk dat niemand het daarmee eens kan zijn. Over kosten van een andere energievoorziening, daar zal ik PS niet mee vermoeien, dat wil ik graag persoonlijk toelichten.

2505 De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter. Wij zien PDENH als een goed instrument om de ontwikkeling van nieuwe innovatieve technieken in de energie en economietransitie een financiële ondersteuning te geven. Het feit dat dit een fonds is, is voor ons belangrijk. Bij succesvolle interventies komt het verstrekte geld ook weer terug om daarmee nieuwe interventies mogelijk te maken. Wij begrijpen uiteraard dat er aan de financiële component van dit fonds altijd een risico zit. Bij niet succesvolle interventies bestaat de kans dat het fonds het geïnvesteerde bedrag kwijt is en daarmee verzwakt uiteindelijk de financiële buffer van het fonds. Denk aan het fiasco met  
2510 Energyra, mijn collega van de PVV noemde dat al. Wordt die verloren 3 miljoen euro overigens zonder slag of stoot weer toegevoegd aan het fonds? De provincie neemt dus een risico met geld van ons allemaal, geld van de belastingbetaler. Voor alle duidelijkheid, dat wisten wij bij de oprichting van het fonds. Er wordt door meer en meer bedrijven een beroep gedaan op het fonds en daarmee wordt ook het risico op fondsverlies groter. Wij zeggen overigens niet per definitie  
2515 dat het nemen van risico's verkeerd is, maar omdat wij te maken hebben met provinciaal geld, vinden wij dat er open en transparant moet worden omgegaan met de financiële middelen van het fonds. In een vorige bespreking voor het zomerreces stelde de gedeputeerde klip en klaar dat openheid en transparantie niet mogelijk of niet wenselijk zijn – vult u maar in – vanwege bedrijfsgevoelige informatie bij bedrijven die een beroep doen op het fonds. Wat ons betreft  
2520 komen GS daar niet mee weg. Het is provinciaal geld en elke burger heeft het recht te weten wat hiermee gebeurt. Bovendien, als bedrijven deze informatie niet willen prijsgeven, kunnen zij net zo gemakkelijk naar de bank stappen voor een lening om onderzoek naar innovatieve technieken mogelijk te maken. Lenen uit ons PDENH zou moeten betekenen, wij delen met de burger wat wij met hun geld hebben gedaan. Daarom een motie.

2525

**Motie 49/30-09-2019**

Transparantie binnen het financiële kader PDENH

*Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 30 september 2019*

2530

*Constaterende dat:*

- *Het Participatiefonds Duurzame Energie Noord-Holland een goed instrument is om (financiële) ondersteuning te geven aan de ontwikkeling van innovatie technieken binnen de energietransitie;*
- 2535 – *Het financieel vermogen na deze Statenvergadering zal zijn gemaximaliseerd tot € 85 miljoen.*

*Overwegende dat:*

- 2540 – *Het PDENH in principe gevuld is met provinciaal geld, geld dat is opgebracht door de belastingbetaler of in elk geval ter beschikking is gesteld door de Noord-Hollander;*

- *Het verstrekken van een financiële bijdrage niet altijd per definitie succesvol is, maar dat er een onzekere mate van risico bestaat dat het geïnvesteerde geld in een project niet terugkomt in het fonds;*
- *De burger van Noord-Holland recht heeft om te weten in welk project geld wordt geïnvesteerd.*

2545

*Besluiten het college van GS te verzoeken:*

- *Te komen met een voorstel tot verregaande transparantie in het verstrekken alsmede terug ontvangen van bedragen in het kader van de werking van het PDENH;*
- *Een dergelijk voorstel op korte termijn, doch uiterlijk 1-1-2020, aan PS voor te leggen*

2550

*en gaan over tot de orde van de dag.*

*Fractie SP*

2555 De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Daarmee hopen wij op steun van onze collega-fracties. GS hebben in de opzet van het fonds het mandaat om het investeringsreglement te wijzigen. Wij willen GS complimenteren dat men zo snel na de vorige behandeling van het fonds komt met de vraag naar input om eventueel de scope te wijzigen. Wij kunnen hier kort over zijn, voorlopig totdat nader onderzocht is wat de uitwerking en effecten zijn van verbranding van biomassa, willen wij GS adviseren het reglement dusdanig te wijzigen dat activiteiten met biomassa geen kans maken op een deel van het fondsvermogen.

2560

2565 Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Voorzitter. In de vorige periode waren wij ook voorstander en mede-indiener van dit fonds. Het feit dat wij bij de laatste tranche zijn aangeland, wil ook zeggen dat het gewoon een succesvol initiatief is. Wij kunnen dan ook meestemmen met de scopewijziging en het vrijgeven van de laatste tranche. Ik begrijp dat niet alle partijen in de Staten het hiermee eens zijn en ik denk dat wij dat ook niet zullen worden met sommige partijen.

2570 Toch als wij kijken naar afgelopen vrijdag toen meer dan 35.000 mensen de straat op zijn gegaan en het doel voor 2050, zelfs als je er niet in zou geloven dat het nodig is, is het nogal een grote gok. Ik ben in 2050 60 jaar als ik het mag worden. Ik denk, er zijn er een aantal jonger, er zijn er een aantal ouder, ik denk dat wij niet kunnen gokken met de toekomst van ons en zeker niet van onze kinderen en kleinkinderen. Wij stemmen in met het vrijgeven van de rest van het fonds.

2575

De **VOORZITTER**: Dan houdt de heer Gringhuis nu zijn maidenspeech, dus er wordt niet geïnterrupteerd.

De heer **GRINGHUIS** (GL): Voorzitter. Dit is mijn kans om mijn kortste maidenspeech sinds mensenheugenis te houden. De vraag die voorligt, is namelijk een simpele ja/nee-vraag. Willen wij een laatste storting in PDENH doen? Toch ga ik u vragen nog wat langer naar mij te luisteren. De doelen van dit fonds steunt mijn fractie ten volle, maar toen ik daar nog eens goed over nadacht, dacht ik ook hoe goed dit fonds eigenlijk past bij de coalitie. Het is een groen fonds

2580

- omdat het de duurzame innovatieve initiatieven ondersteunt, het is een links fonds omdat het
- 2585 innovaties financiert die niet door de markt worden gefinancierd, het is een liberaal fonds omdat er met deze leningen ook nog eens geld kan worden verdiend. Ik zie de VVD lachen, die zal er heel blij mee zijn. U begrijpt dat dit fonds onze steun verdient en daarom stemmen wij in met de laatste storting.
- 2590 **INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter, mijn complimenten aan iedereen hier voor hoe fijn wij hebben samengewerkt rondom de hele scopewijziging en het scherper stellen van de kaders van PDENH. Wij zijn heel blij met provinciaal geld voor echte duurzaamheidsmaatregelen maar wij kunnen dat geld niet verspillen aan schijnoplossingen, zoals pelletkachels. Wij kunnen constateren dat er momenteel provinciaal geld naar de business van pelletkachels gaat. Dat gebeurt in ieder geval
- 2595 via investeringen van PDENH in Volgroen, een bedrijf dat duurzame projecten heeft, maar ook het leasen van pelletkachels aan andere bedrijven mogelijk maakt en dat als duurzaam beschrijft. Wij kunnen ook niet uitsluiten dat via andere wegen provinciaal geld naar de business van pelletkachels op dit moment gaat. Dit gebeurt terwijl landelijk in het kader van het schone
- 2600 luchtakkoord, ISDE-subsidie, juist is besloten niet meer in te zetten in pelletkachels. Dit omdat uit onderzoek bleek dat de nadelen groter zijn dan de eventuele voordelen en dat de CO2 reductie niet opweegt tegen de negatieve milieueffecten. Ook RIVM en het Longfonds willen een stop op de financiële steun van de business van pelletkachels, omdat deze bijdragen aan luchtverontreiniging. Minister Van Veldhoven heeft namens het kabinet van VVD, D66, CDA, CU
- 2605 helder aangegeven, wij weten steeds meer hoe slecht luchtvervuiling is voor de gezondheid, wij zien steeds meer dat de pelletkachels toch veel fijnstof opleveren. Daar willen wij in ieder geval geen subsidie meer aan geven. Aangezien alle genoemde partijen hier in zowel oppositie als coalitie zitten, en wetenschappelijk onderzoek en advies van onder andere RIVM vast serieus nemen, gaan wij ervan uit dat er verder niet veel discussie hoeft te worden gevoerd over de wenselijkheid van pelletkachels. Is de gedeputeerde het met ons eens dat het onwenselijk is om
- 2610 provinciaal geld in die business te stoppen? De vraag is alleen of de huidige scopewijziging garandeert dat er echt geen geld naar de business van pelletkachels gaat. Volgens ons biedt het die garantie niet. De enige eisen in de nieuwe scope zien op het soort hout, die kennen wij, resthout en categorie A afvalhout en het mag geen importhout zijn. Maar als binnenlandse houtkachels die wel voldoen aan onze houteisen, worden gebruikt voor pelletkachels, dan mag
- 2615 het nog steeds gewoon gebruikt worden in de pelletkachels binnen de huidige scope. Klopt dat? Graag een heel helder antwoord. Waar het ons om gaat, wij willen zeker weten dat er geen provinciaal geld meer gaat naar de business van pelletkachels. Welk soort hout daarin gaat, is dan niet eens meer van belang omdat juist het verbrandingsproces van pelletkachels niet goed is voor het milieu en onze leefomgeving. Kan de gedeputeerde bevestigen dat er geen provinciaal
- 2620 geld zal gaan naar de business van pelletkachels? Wij zien ook geen reden om daar langer op te wachten, aangezien landelijk heel helder is gemaakt dat pelletkachels niet bij onze duurzaamheidsambities passen. Het is ongewenst als de provincie maatregelen neemt om de luchtkwaliteit te verbeteren en dat is hard nodig, want wij hebben ook een zeker aantal ambities richting WHO-normen, maar tegelijkertijd geld steekt in pelletkachels die bijdragen aan de
- 2625 luchtverontreiniging. Nu wij de klimaatcrisis of urgentie hebben uitgeroepen, hebben wij de plicht aan onze burgers om het geld in echt duurzame initiatieven te steken en daar passen

pelletkachels echt niet bij. Wij hebben een motie klaar voor de tweede ronde, als de gedeputeerde ons onvoldoende kan verzekeren dat er echt geen geld meer gaat naar de pelletkachels.

2630

De **VOORZITTER**: Prima, gaat uw gang. Ja, dat doet u misschien in tweede termijn. Er is dus nu nog geen motie, die is misschien bij mevrouw Pels wel al bekend, want volgens mij is die gewoon rondgemaild, maar die is nog niet ingediend.

2635

Gedeputeerde **PELS**: Voorzitter. Zoals al is gezegd, is het een mooi fonds waarmee wij zowel de verduurzaming als de gehele transitie kunnen versnellen en een mooie manier om samen te werken met de markt, want het is niet zo dat wij alleen instappen maar wij werken samen met de markt om initiatieven mogelijk te maken. Daarom moeten wij wel scherp blijven en vandaar de scopewijziging, dat wij moeten kijken naar wat is duurzaam en wat niet. Wat ik wel mooi vond

2640

want wij moeten natuurlijk grotendeels de dag toekijken, was de discussie over de grote onderwerpen bij dit punt, maar dat betekent ook dat het alle kanten opgaat en dat het niet meer altijd over het fonds gaat. Als u het niet erg vindt, dan houd ik mijn beantwoording wel bij het fonds. Jammer? Oké. Voor de borrel, goed? De eerst de vragen van D66. Wanneer bespreken wij de toekomst van het fonds en hoe ziet die eruit. We kunnen allerlei opties verzinnen die geld

2645

kosten, dat is de korte beantwoording, maar het lijkt mij goed om dat te bespreken als wij alweer even op weg zijn zodat wij de tijd hebben om te evalueren, ook wat de huidige investeringen nou doen en wat wij er daarna eventueel mee zouden willen. Het fonds is ook revolverend, dus uit zichzelf kan er weer geld in komen en heel veel investeringen hebben een lange termijn. Als wij nu al snel gaan besluiten wat wij willen doen, dan kunnen wij dat onvoldoende meenemen, dus mijn voorstel is om als het fonds 50% van de laatste tranche heeft uitgekeerd, ik met een aantal opties naar de Staten kom wat wij dan kunnen bespreken. Dan de motie FvD geen investeringen vanuit PDENH in waterstof voor mobiliteit. Het fonds an sich is gericht op innovatie en ook als een techniek nog niet perfect is, willen wij juist graag dat die techniek kan innoveren, dus helaas moet ik uw motie ontraden, want wij denken wel dat waterstof een kans biedt.

2655

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik wil toelichten dat wij innovatie van harte ondersteunen, maar er zijn talloze initiatieven die waterstof ondersteunen vanuit de markt. Ik denk niet dat PDENH daar een waardevolle toevoeging voor zou zijn. Het is ontzettend inefficiënt, dus die middelen kunnen veel beter besteed worden. Ik vraag u ook om dat te doen.

2660

Gedeputeerde **PELS**: Zoals gesteld, wij willen graag investeren in innovatie en dan moet je volgens mij niet vooraf zeggen, wij denken niet dat dit gaat werken en moet je juist kijken naar wat kan er misschien wel gaan werken. Misschien is er nu een techniek waarvan wij denken, nou echt? En uiteindelijk blijkt dat enorme winst op te leveren, daarom willen wij het niet uitsluiten.

2665

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik ben toch wel erg benieuwd, heeft u op dit moment kennis van enige techniek die zich gaat ontwikkelen dat er een substantiële efficiencyverbetering bereikt kan worden? Dat vraag ik mij af.

- 2670      Gedeputeerde **PELS**: Nu gaan wij hetzelfde doen als wat ik net zei, dan gaan wij weer buiten de discussie om. Ik heb gereageerd op uw voorstel en welke technieken er allemaal zijn, die zijn dan misschien voor bij de borrel of voor een ander moment. Dit is niet het moment om breed alle vormen van duurzame energie te bespreken, maar ik zie u staan, dus misschien wilt u een suggestie meegeven?
- 2675      De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik verzoek u om te sturen op innovatie voor efficiencyverbetering. Dat zou mijn suggestie zijn, dat die substantieel rendementsverbetering kan krijgen boven de 50%.
- 2680      Gedeputeerde **PELS**: Dan de opmerkingen en vragen van de SP. De eerste vraag was, wordt er extra geld toegevoegd? Nee, er is geen bijstorting gedaan. Dat geld zit nu minder in het fonds, maar wij vullen het niet aan wanneer er een niet succesvolle uittreding is geweest. Wij hebben het hierover ook al in de commissie gehad al voor het reces en ik zal proberen het nu nog beter uit te leggen en de toezeggingen die ik toen al heb gedaan, maar die zijn misschien niet duidelijk
- 2685      genoeg overgekomen. Dat ga ik nu nogmaals doen. Ons standpunt over bedrijfsgevoelige informatie komt niet alleen van ons vandaan dat wij iets niet zouden willen delen, dat is juist omdat wij samenwerken met marktpartijen, met banken en die zeggen, jullie mogen dat niet zo maar delen, want daarmee beïnvloed je de positie van die bedrijven waarmee wij investeren, dat is informatie die ook de partijen zelf niet willen delen. Dat is wel een voorwaarde waarop wij dit
- 2690      fonds zijn aangegaan. Wij hebben in de commissie al toegezegd dat op het moment dat PDENH zelf bekend maakt in welke bedrijven er geïnvesteerd is – want dat doen ze zo af en toe – dat wij dat ook zullen doen en dat met u zullen delen, dat geldt ook voor succesvolle en niet succesvolle uittredingen. Die toezegging staat nog steeds en ik hoop dat ik nu voldoende aan uw overwegingen toekom, want verder moeten wij helaas vanwege de wijze waarop het fonds is
- 2695      ingericht, de motie ontraden. De PvdD heeft de suggestie gewekt of wij nu investeren of dat nu voorligt dat wij gaan investeren in pelletkachels. Dat is niet zo, er is in het verleden een investering gedaan in een bedrijf dat zich vooral richt op onder andere ledverlichting en ook pelletkachels, maar die investering is reeds gedaan en daar kunnen wij nu niets meer aan doen. Om u gerust te stellen, in onze ogen voldoet de huidige scopewijziging wel, omdat wij aangeven
- 2700      dat wij niet willen investeren in bedrijven gericht op houtige biomassa in de vormen zoals beschreven en daar zou dit dan dus ook onder vallen. Wat u misschien ook helpt – voordat u opstaat – GS krijgen elke investering te zien. Als ik u nu de toezegging doe dat wanneer wij een initiatief voor een pelletkachel ontvangen, wij ten eerste zullen zeggen tegen PDENH, goh, hier hadden wij toch een afspraak over, dit is niet conform de scope en als tweede zullen zeggen, dat
- 2705      gaan wij dus niet doen, want dat past niet bij de scope die wij hebben. U gaf aan rondom schone lucht dat u het daarom niet zou willen en rondom biomassa en ik raad u van harte aan ook die discussie te voeren op een moment waar die het beste past, want ook schone lucht is geen onderdeel van PDENH nu.
- 2710      De **VOORZITTER**: Ik constateer dat er geen tweede termijn nodig is. Wij gaan over tot stemming over de moties. Wij beginnen met M48, geen investeringen vanuit PDENH in waterstof voor mobiliteit. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening? Dat is niet

2715 het geval. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Wij zijn nu met 50 mensen, want mevrouw Kaamer van Hoegee zit niet op haar plek, misschien komt die nog terug. De motie is verworpen met 40 stemmen tegen en 10 stemmen voor (FvD, PVV). Dan M49, transparantie binnen het financiële kader PDENH. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

2720 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Wij ondersteunen deze motie van harte, wel met de kanttekening dat zo'n ontwikkelingsfonds volgens ons niet zou hoeven te bestaan en dat de markt deze leegte prima kan opvullen. Maar als het dan toch bestaat, graag transparantie.

2725 De **VOORZITTER**: Wij gaan nu weer met 51 mensen een stem uitbrengen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is verworpen met 33 stemmen tegen en 18 voor (FvD, PvdD, PVV, SP, 50plus/PvdO, fractie Baljeu). Dan stemmen wij over de voordracht. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening? De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De voordracht is aangenomen met 40 stemmen voor (GL, VVD, D66, PvdA, CDA, PvdD, SP, CU, 50plus/PvdO) en 11 stemmen tegen.

2730 **11. Statenvoordracht 67 Benoemen nieuw jurylid Ribbius Peletier Penning**

2735 De **VOORZITTER**: Wij gaan bij acclamatie stemmen over de voordracht. Het betreft twee kandidaten, mevrouw S.M. Dekker als voorzitter van de jury en mevrouw C. van Rooij als nieuw jurylid. Stemt u hiermee in? Dan is dat bij deze gebeurd. De voordracht is unaniem aangenomen.

**12. Vragenuur**

2740 De **VOORZITTER**: Conform het gestelde in artikel 46 van het Reglement van Orde zijn tijdens het vragenuur geen interrupties toegestaan en er kunnen geen moties worden ingediend. Bij de mondelinge vragen wordt een spreektijd gehanteerd van 3 minuten in de eerste termijn en 1 minuut in de tweede termijn. In de tweede termijn krijgt de vragensteller eerst de gelegenheid om te reageren en daarna worden andere leden van PS ook in de gelegenheid gesteld nadere vragen te stellen indien daar behoefte aan is. De PvdD heeft twee mondelinge vragen ingediend. Omdat mevrouw Rommel eerder weg moet, zal zij in haar beantwoording van de vragen ook preadviseren op de motie Vreemd die pas later in stemming wordt gebracht. Wij gaan beginnen met de mondelinge vragen over de rivierkreeften.

2745

2750 **INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Op 28 mei 2019 stelde de PvdD Statenvragen over het provinciaal beleid rondom de Amerikaanse rivierkreeft. Op 2 juli 2019 kregen we een aantal antwoorden en wij gebruiken deze gelegenheid om een aantal daarvan uit te lichten om een verduidelijking te krijgen. Op onze vraag of GS het met ons eens is dat "het absurd is om juist exoten – waarvan de provincie zegt dat ze niet in onze streek horen – te marketen als 'streekproduct' ", kregen we een ontkennend antwoord. GS beweerden zelfs: "De rivierkreeft wordt, juist omdat deze over land migreert, regelmatig in het gebied waargenomen en kan daardoor als streekproduct worden betiteld." Wij hebben navraag gedaan over landelijk beleid rondom streekproducten en de regels

2755

- rondom het benoemen van de Amerikaanse rivierkreeft als 'streekproduct'. Wij kregen het volgende antwoord van het ministerie van LNV: "De Amerikaanse rivierkreeft heeft geen keurmerk Erkend Streekproduct. Om in aanmerking te komen voor het keurmerk moet een product aan een aantal eisen voldoen. Gezien het feit dat de Amerikaanse rivierkreeft een invasieve exoot is die
- 2760 wijdverspreid is in Nederland en de nodige problemen met zich meebrengt, is het niet aannemelijk dat de Amerikaanse rivierkreeft zich zal kunnen kwalificeren als Erkend Streekproduct." Dit gaat dus regelrecht in tegen de antwoorden van GS. Daarom een aantal vragen: 1. Waren GS op de hoogte van deze regels rond streekproducten? 2. Hoe rijmt u het antwoord van LNV met uw antwoorden op onze vragen als het gaat om het mogelijk vermarkten
- 2765 van de Amerikaanse rivierkreeft als 'streekproduct'? 3. Bent u het met ons eens dat het onwenselijk is verwarring te scheppen over wat echte streekproducten zijn en dat het gebruik van het woord 'streekproduct' door de provincie daarom te allen tijde moet voldoen aan landelijke regels voor streekproducten? Dit ook om de devaluatie van het keurmerk streekproduct te voorkomen. 4. Gaat u stoppen met het beweren dat de Amerikaanse rivierkreeft als
- 2770 'streekproduct' kan worden betiteld? 5. In een antwoord op onze vragen stelt u ook: "Mocht het wegvangen echter een goede beheermaatregel zijn, dan is vermarkten in plaats van vernietigen een optie die nader overwogen zal worden. " Gaat u, nu u de regels van LNV kent, uw onderzoek naar het vermarkten van de Amerikaanse rivierkreeft als 'streekproduct' staken?
- 2775 Gedeputeerde **ROMMEL**: Voorzitter. Het moge duidelijk zijn dat hier twee begrippen in verwarring staan. Een streekproduct is in de normale bewoording een product uit de streek of een lokale delicatess. Daarnaast bestaan er erkende streekproducten met een keurmerk. Dat is met de rivierkreeft niet het geval en dat is ook niet nodig en dat is ook niet iets wat wij willen, het is gewoon een product dat uit een lokale omgeving komt door een lokale sportvisser op het menu
- 2780 van een lokale kok. Dat is wat wij hierover kunnen zeggen. Zoals de motie nu verwoord is, is deze eigenlijk onuitvoerbaar voor ons, maar als wij deze zo mogen lezen dat wij zeggen dat wij geen evenementen of activiteiten sponsoren die direct tot gevolg hebben dat kreeften en krabben levend worden gekookt, dan willen wij dat aan PS meegeven om over te stemmen. En anders zouden wij het afwijzen.
- 2785 De **VOORZITTER**: Dan is ook M36 Vreemd aan de orde van de dag nu gepreadviseerd. Voor de tweede termijn van uw mondelinge vragen heeft u 1 minuut de tijd.
- INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Dank voor de antwoorden door de gedeputeerde, maar helaas zijn mijn vragen helemaal niet beantwoord. Er is slechts een vaag iets van een definitie gegeven die blijkbaar de gedeputeerde heeft verzonnen en een volksmonddefinitie gebruikt. Maar een van de vragen nummer 3, bent u het met ons eens dat het onwenselijk is, juist voor de provincie die een voorbeeldfunctie heeft, zo'n naam met allerlei positieve connotaties zoals streekproduct, te gebruiken juist omdat er duidelijke landelijke regels voor bestaan. Dat lijkt mij bijzonder
- 2795 onwenselijk. Daar verwacht ik nog een antwoord op en anders bespreken wij dat weer op een later moment.

De **VOORZITTER**: U vroeg net, moet of mag ik nog iets zeggen in reactie op het preadvies op de motie en ik zei dat we dat dan buiten die minuut zouden doen, dus als u wilt, bent u in de  
2800 gelegenheid om daar nog kort een vraag over te stellen als u dat nodig vindt. Dat hoeft niet, u kunt ook bij het in stemming brengen van de moties aangeven of u hem handhaaft, maar dan volgt er geen nadere toelichting meer.

**INES KOSTIC** (PvdD): Dank u wel voor deze gelegenheid. Het is mij een beetje onduidelijk wat  
2805 precies het verschil is met wat wij al hebben ingediend. De gedeputeerde zegt, wij willen het wel zo steunen als het gaat om het vermijden van het levend koken van kreeften en krabben. Ik begrijp nog niet zo goed hoe het afwijkt van onze motie. Daarom graag een verduidelijking.

De **VOORZITTER**: Dan is nu eerst de gelegenheid voor andere Statenleden die hierover wellicht  
2810 ook nog een vraag zouden willen stellen, over de mondelinge vragen en niet over de motie, hoewel dat allemaal dicht bij elkaar ligt. Dat is niet het geval.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Voorzitter. Wij zien de verwarring niet, want bij een erkend  
streekproduct met een keurmerk zit er daadwerkelijk een keurmerk op het product. Bijvoorbeeld  
2815 bij het Groene Hart heb je een erkend keurmerk voor streekproducten die daarvoor aangemerkt zijn. Een streekproduct zoals wij dat zien, is een product uit de streek of een lokale delicatessen. Over de motie hebben wij gezegd, als wij bijvoorbeeld direct – ik noem maar wat – een kreeftenfestival sponsoren waar kreeften en krabben levend worden gekookt, dan willen wij wel opnemen dat wij daar ons geld niet in stoppen. Maar het kan wel zo zijn dat als wij SAIL  
2820 sponsoren en er worden aan boord kreeften levend gekookt, dat kunnen wij niet garanderen of uitzoeken. Daarom zeggen wij, dat is niet uitvoerbaar.

De **VOORZITTER**: Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van de eerste mondelinge vraag. Dan  
gaan wij over naar de tweede mondelinge vraag over Tata.  
2825

**INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Tata Steel stoot minstens 20% meer CO<sub>2</sub> uit dan het bedrijf officieel rapporteert. Tot die conclusie komt een gepensioneerd luchtdeskundige van de provincie Noord-Holland, die 25 jaar lang alle milieurapportages van alle installaties van Tata heeft beoordeeld. Dit is 2,5 miljoen ton CO<sub>2</sub> per jaar en al jarenlang. Als dit klopt, brengt dit  
2830 zelfs het Klimaatakkoord in gevaar. Er zijn twee methoden om te bepalen hoeveel CO<sub>2</sub> er vrijkomt bij het productieproces: berekenen en meten. Tata Steel hanteert de berekeningsmethode: het verschil in koolstof in de te verbranden grondstoffen (als steenkool en gas) en in het eindproduct, in dit geval staal. De gepensioneerd luchtdeskundige hanteert de meetmethode: meten in de schoorstenen wat er daadwerkelijk aan koolstof wordt uitgestoten. Op  
2835 zich zijn beide methoden toegestaan, maar ze zouden wel ongeveer dezelfde uitkomst moeten geven. Daarbij is de berekeningsmethode goed toepasbaar bij bijvoorbeeld een energiecentrale. Die verbrandt kolen of aardgas en dat is het. Maar bij een staalbedrijf is het plaatje complexer. Voor de uitkomst van de berekening is een enorme hoeveelheid data nodig. Daarover een aantal vragen die ik niet allemaal ga voorlezen want dat gaat allemaal van mijn spreektijd af, maar de  
2840 gedeputeerde heeft ze tijdig kunnen lezen. Voor de zomer bespraken we het onderzoek van het

RIVM rond de grafietregens. De resultaten van de risicobeoordeling laten zien dat voor de metalen lood, mangaan en vanadium de geschatte blootstelling zodanig hoog is dat dit ongewenst is voor de gezondheid. Maar uit onderzoek van RIVM blijkt ook dat er vóór die grafietregens al sprake was van ernstige vervuiling. Door de hoeveelheid aanwezige PAK's, kwam zelfs voor de grafietregen (bij het eerste veegmonster) naar voren dat het extra kankerrisico boven het verwaarloosbare ligt. Ofwel, er is een structureel probleem, dat breder is dan alleen de grafietregens. We hebben voor de zomer de gedeputeerde al gevraagd wat hij gaat doen om dat extra kankerrisico weg te nemen. Hij verwees toen naar het advies voor vervolgonderzoek van RIVM, dat eind juli zou verschijnen. Daar hebben wij nog niet veel gehoord en daarover heb ik ook nog twee vragen gesteld.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Om met het laatste te beginnen, Statenlid Kostic zegt, daar hebben wij niets meer over gehoord, maar ik heb u in de vorige commissie geïnformeerd dat wij druk bezig zijn met het RIVM om de vragen op te stellen over de tweede onderzoeksopzet. Wij doen nu ook een ronde langs alle partijen, gemeenten, GGD, alle relevante partijen worden gehoord in de onderzoeksopzet en ik ben van plan om in de commissie van november daar nader met u over door te praten. Wij gaan gewoon de koninklijke route volgen en ik wil het samen met de gemeenten doen, dus de gemeenten hebben zelf ook tijd nodig om hun colleges en gemeenteraden te consulteren. Omdat wij wel in de herfst zijn aangekomen, is er wel een fase nul en dat betekent met name de stikstofdeposities opnemen in de herfst, daar willen we heel snel mee beginnen en daarmee willen wij niet wachten op een totaalakkoord van alle partijen, anders zouden wij deze herfstperiode missen. U kunt ervan uitgaan dat wij daar heel serieus mee bezig zijn en dat heb ik u ook al in de vorige commissie verteld. Dan over de NEA, De Nederlandse Emissieautoriteit. CO<sub>2</sub> is eigenlijk de portefeuille van mijn collega Stigter, alleen om nou steeds twee gedeputeerden te hebben op dit onderwerp, hebben wij afgesproken dat ik die beantwoording ook doe. Zoals u weet, zijn wij het bevoegd gezag voor de VTH-taken, maar de controle op juistheid van de aangeleverde cijfers over CO<sub>2</sub>-uitstoot valt daar niet onder. Deze taak ligt bij de NEA en die heeft desgevraagd aan ons laten weten dat het artikel in De Groene een onjuiste conclusie bevat en dat het artikel is gebaseerd op niet geverifieerde aannames die afwijken van de gegevens die Tata aanlevert bij de NEA. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de aannames juist zijn, de NEA ziet in het onderzoek van De Groene geen reden om zelf een nader onderzoek in te stellen. Deze gegevens zijn ook al bij het bevoegd gezag terechtgekomen, dat is in dit geval de minister en het is volgens mij aan de Tweede Kamer en de minister om hierin verdere stappen in te zetten. U hebt het zelf allemaal overgeslagen, maar u hebt een negental vragen waarvan ik er al een of twee heb beantwoord. Op 14 oktober gaan wij de verdieping in met de commissie over hoe het vergunningenstelsel in elkaar zit. Ik hoop dan een paar van uw vragen die u heeft gesteld, te kunnen beantwoorden. U heeft lood eruit gehaald en het voorbeeld gedaan van 2010. Dat heb ik ook moeten constateren, 9 jaar na dato dat zij meer hebben uitgestoten dan die 28.000, dat was 29.800. Dan kan ik twee dingen doen, de archieven induiken en heel veel tijd en aandacht eraan besteden of vooruitkijken en ik zie ook dat de loodemissies zijn teruggebracht naar 2,3 ton op dit moment. Ik kan ook vooruitkijken en dat zit hem met name in het actualiseren van de best beschikbare technieken en daar gaan wij u op 14 oktober nader in meenemen, maar ook de hele operatie rondom de zeer zorgwekkende stoffen.

2885 Daar hebben wij wel wat meer tijd voor nodig, maar dat zal op 14 oktober ook terugkomen om daar de tijd voor te nemen om deze vergunningen allemaal te actualiseren. Ik heb u al eerder een bijlage meegestuurd bij het debat in juli dat wij hier in de Statenzaal hadden met een actualisatie van sommige vergunningen, dus die heeft u ook al. Daar zijn wij druk mee bezig, maar soms kost het enige tijd en daar wil ik op 14 oktober wat meer over zeggen. Volgens mij heb ik de meeste vragen hiermee beantwoord.

2890

**INES KOSTIC** (PvdD): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de antwoorden. Toch nog twee vragen. Op de vragenlijst gaat het mij vooral om vraag 5. Daarin heeft de OD NZKG uitspraken gedaan die rechtstreeks ingaan tegen wat u nu zegt en wat NEA zegt en wat Tata zegt. Daar wil ik graag nog een reactie op. U zegt, u wilt vooruitkijken en dat willen wij ook en liefst wat sneller dan in het verleden. Juist daarom is vraag 8 gesteld over 2010 dat er toen veel meer is uitgestoten dan volgens de belachelijk lage eisen van de vergunning mocht, dat ze toen al over de schreef zijn gegaan. Ik ben gewoon benieuwd, hoe gaan jullie dan te werk? Hoe handhaven jullie dan? Dat is belangrijk om te weten.

2900 De **VOORZITTER**: Is er nog iemand anders die misschien aanvullende vragen heeft? Dat is niet zo.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. De laatste vraag is een terechte, die houdt mij ook bezig. De OD bestaat nu vijf jaar en daarvoor zat het in eigen huis. Ik moet dan echt de archieven induiken, ik moet dan echt met mensen proberen te praten over hoe dat precies is gegaan, 9 tot 10 jaar geleden. Ik denk dat dat ondoenlijk is, als ik dat nu had geweten dan had ik in eerste instantie een pittig gesprek gehad met Tata en een pittig gesprek wat u dan met mij heeft, van hoe heeft dit nou kunnen gebeuren en kunnen wij alle feiten op tafel krijgen. Ik denk dat het na bijna 10 jaar ook in verband met de gewijzigde situatie nu met een OD – daarvoor deden wij dat zelf – lijkt het mij vrij ondoenlijk. De vraag over de informatie van de OD, het is terecht dat u daarop terugkomt. Wat ik heb meegekregen is dat die informatie die de OD aan De Groene heeft gegeven, verkeerd is weergegeven. De OD heeft in haar reactie aan De Groene aangegeven dat bij een aanvraag voor een vergunning wordt uitgegaan van de verwachte uitstoot. Nadat de installatie is gebouwd, worden relevante emissies gemeten om maximale emissies vast te leggen in de vergunning. Het bedrijf moet daarna via metingen aantonen dat zij de maximale emissies niet overschrijdt. Blijkbaar bestaat daar een interpretatieverschil tussen wat de OD heeft aangeleverd en wat De Groene heeft geconcludeerd en opgeschreven.

2910 De **VOORZITTER**: Daarmee ronden wij het vragenuur af.

2920 **13. Indien aan de orde, stemming moties Vreemd aan de orde van de dag**

De **VOORZITTER**: M36 is reeds door mevrouw Rommel gepreadviseerd. De overige moties worden nu gepreadviseerd.

2925 Gedeputeerde **PELS**: Dat ga ik voor de meesten doen op een na, die is voor gedeputeerde Tekin. M37, terugdraaien bezuinigingen cultureel erfgoed Noord-Holland. Ik ben ontzettend blij dat wij

in de FvD als college een medestander hebben gevonden in het beschermen van onze monumenten en ons unieke werelderfgoed, volgens mij hebben wij mooie jaren voor de boeg met elkaar. U rept over een bezuiniging en wij hebben goed gezocht, maar wij konden alleen de  
2930 bezuiniging van het Rijk vinden die wij grotendeels compenseren, omdat het Rijk heeft besloten veel minder te investeren in Rijksmonumenten en daarover heeft de coalitie besloten om dit grotendeels te compenseren. Dus mogelijk is sprake van een misverstand. Ik praat er graag met u over verder. Wij vullen de bezuiniging van het Rijk aan, eerst volledig en daarna wat minder, omdat er daarna ook minder nodig is, want wat wij zien, wij hebben heel erg veel  
2935 Rijksmonumenten in de provincie en dat maakt dat het inlopen van de achterstand minder snel gaat dan in andere provincies, maar het heeft onze volledige aandacht. Ik raad u aan om met ons verder te spreken in de komende commissie of anders de motie aan te houden tot de bespreking van de begroting, omdat als u dan nog steeds hetzelfde standpunt heeft, dit de beste plek is om de motie te bespreken.

2940

De heer **KOHLER** (FvD): Ik heb in de wandelgangen begrepen dat het beter is om deze motie aan te houden en dat doe ik ook.

De **VOORZITTER**: M37 is aangehouden.

2945

Gedeputeerde **PELS**: Dan M38, URGE, dat vond ik een goede vondst. Monumenten krijgen al erg veel aandacht van ons en in uw motie stelt u dat er onduidelijkheid is in onze verordening. Dat vind ik heel vervelend, maar als u het zelf wilt opzoeken, als u gaat naar noord-holland.nl en op onderwerpen klikt, is het eerste onderwerp cultuur en erfgoed, dan is het eerste kopje  
2950 monumenten en daar kunt u alles terugvinden over ons beleid. Als er nog onduidelijkheid resteert, dan kunt u vragen stellen in de commissie, zodat wij die onduidelijkheid kunnen wegnemen. Wij gaan over provinciale monumenten en het college en de coalitie hebben besloten om een deel van de bezuinigingen van het Rijk voor Rijksmonumenten te compenseren, maar gemeentelijke monumenten en het financieren van het onderhoud is echt wel een taak van de  
2955 gemeenten. Wat wij wel doen is via het steunpunt Monumenten en Archeologie gemeenten structureel informeren over wat zij zouden kunnen doen en daarnaast communiceren wij proactief over de verschillende subsidiemogelijkheden van de provincie en daarom ontraden wij deze motie ook. Dan M39, aanleggen erfgoedregisters Noord-Hollandse gemeenten. Een gemeente hoeft geen erfgoedregister te hebben om een goed erfgoedbeleid te hebben. Maar ik  
2960 deel een deel van uw zorgen wel over een aantal gemeenten waar wij ook met archeologie wat problemen hebben gezien, wat ook de SP al eerder heeft aangekaart. Ik zeg u graag toe dat wanneer ik een gesprek heb met een wethouder van een gemeente die geen erfgoedregister heeft, daarover het gesprek te voeren met die wethouder. Daarmee kunt u of de motie aanhouden of intrekken, want u heeft hierbij mijn toezegging. Dan M40, uitvoering  
2965 provinciestrijd 2019. Het college beaamt volledig dat jeugdparticipatie heel erg belangrijk is en wij willen de provinciestrijd dit jaar absoluut door laten gaan. Daarom omarmen wij deze motie.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. M41. Mevrouw Nanninga doet mij altijd verrassen, maar deze keer in positieve zin. Zij begon haar verhaal en daaruit zou je kunnen concluderen dat wij

- 2970 aandeelhouder zijn, maar wij zijn geen aandeelhouder, mevrouw Nanninga schudt ook nee, wij zijn het bevoegd gezag voor AEB, niets meer en niets minder. In de brief namens het college hebben wij aangegeven dat wij nog uitdagingen voorzien met name in de grond en de bodem. Het is dus een terechte vraag van mevrouw Nanninga om hier op dit moment aandacht voor te vragen, maar ik neem u mee in onze positie daarin. Zoals u weet staat AEB op gemeentegrond
- 2975 van Amsterdam. In het kader van de Wet bodembescherming is de gemeente Amsterdam bevoegd gezag voor de bodemtaken net zoals Zaanstad, Haarlem en Alkmaar dat zijn. Op dit moment hebben wij voor de bodemsaneringstaken geen bemoeienis, echter met ingang van de Omgevingswet is de provincie Noord-Holland-Noord het bevoegd gezag voor de BRZO en gelijktijdig de bodemtaken hierbij. Indien AEB voor 2021 failliet zou gaan, dan zouden er geen
- 2980 risico's of financiële gevolgen voor de provincie zijn voor zover ons nu bekend, maar daarna eventueel wel. Ik kan u wel toezeggen – want ik wil deze aap niet op mijn schouder krijgen als wij deze motie aannemen op dit moment – is om zodra ik iets meer weet over deze situatie, ik u hierover actief zal gaan informeren. Op dit moment ontraden wij de motie, want die is echt nog te prematuur.
- 2985
- Mevrouw **NANNINGA** (FvD): Ik dank de gedeputeerde voor de toezegging en ik wil de motie graag intrekken.
- De **VOORZITTER**: M41 is ingetrokken. Dan gaan wij stemmen over M36, over rivierkreeften.
- 2990 Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?
- Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde. Ik begrijp heel goed dat er situaties zijn waarin het heel moeilijk is om na te gaan of er bij een evenement – en ze noemde terecht SAIL – er zo'n controle kan zijn, maar het is een goed begin
- 2995 om in ieder geval zelf geen activiteiten te ontplooiën waarin deze praktijken worden gebezigd. Ik ga in ieder geval mee met deze motie.
- Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Wij zijn van mening dat kreeften wel gegeten mogen worden, maar wij denken dat er betere manieren voor de dieren zijn van bereiding dan levend
- 3000 koken. Daarom zullen wij voor stemmen.
- De heer **KOHLER** (FvD): Wij kunnen ons heel goed vinden in de toelichting van de gedeputeerde, maar wij zijn sowieso altijd tegen het steunen van culinaire evenementen met gemeenschapsgeld. In de discussie in het open vragendeel van mevrouw Kostic kwamen ook nog
- 3005 de Amerikaanse rivierkreeften uitdrukkelijk aan de orde, of dat wel of geen streekproduct kan zijn. Dat kan nooit een streekproduct worden....
- De **VOORZITTER**: Sorry dat ik u interrompeer, deze stemverklaring gaat nu over deze motie en een eventuele discussie over wat wel of niet een streekproduct is, was onderwerp van de
- 3010 mondelinge vragen, dus als u daarover nog iets hadden willen vragen aan de gedeputeerde, had u dat zojuist moeten doen en dat valt buiten deze stemverklaring. De stemverklaring gaat over deze motie en een toelichting op of u voor of tegen stemt. Ik wil echt dat u zich daartoe beperkt.

3015 De heer **KOHLER** (FvD): Dan wil ik alleen nog zeggen dat de rode Amerikaanse rivierkreeft op een EU-lijst staat als invasieve exoot en niet verhandeld, vervoerd of wat dan ook mag. Daar laat ik het bij.

De **VOORZITTER**: Daar laat u het bij.

3020 De heer **KLEIN** (CU): Ik dank de gedeputeerde voor haar toezeggingen en daarom zal ik voor stemmen.

3025 De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 34 stemmen voor (GL, FvD, PvdA, CDA, PvdD, PVV, SP, CU, 50plus/PvdO, fractie Baljeu) en 17 stemmen tegen. Binnen de PvdA is verdeeld gestemd, 4 stemmen voor en 2 stemmen tegen. Dan gaan wij stemmen over M38, URGE. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

3030 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Hoewel wij de intentie van FvD best kunnen steunen, vinden wij het dictum niet echt heel helder en wat er uiteindelijk beoogd wordt met deze motie, dus ondanks alle goede bedoelingen kunnen wij deze motie met deze formulering helaas niet steunen.

3035 De heer **KANIK** (D66): Wij zullen tegen stemmen, omdat wij de woorden van de gedeputeerde dat dit al bekend is, genoeg vinden.

De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Er zijn 51 stemmen uitgebracht. M38 is verworpen met 40 stemmen tegen en 11 stemmen voor (FvD, PVV, 50plus/PvdO). Dan gaan wij stemmen over M39, aanleg erfgoedregister Noord-Hollandse gemeenten. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

3040 De heer **KANIK** (D66): Voorzitter. Eigenlijk is deze motie een beetje overbodig vanwege de toezegging van de gedeputeerde. Desalniettemin vinden wij hem erg sympathiek en zullen wij voor stemmen.

3045 De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is aangenomen met 27 stemmen voor (FvD, D66, CDA, PvdD, PVV, SP, 50plus/PvdO, fractie Baljeu) en 24 stemmen tegen. Dan gaan wij stemmen over M40, uitvoering provinciestrijd 2019. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening?

3050 De heer **DESSING** (FvD): Wij stemmen voor deze motie met de aantekening dat wij voor stemmen enkel vanwege het eenmalige karakter van deze motie en niet dat wij hier een continu mandaat in zien.

3055 De **VOORZITTER**: De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is met 51 stemmen unaniem aangenomen.

#### 14. Sluiting

3060 De **VOORZITTER**: Ik sluit voor het eerst de vergadering als uw vicevoorzitter. U bent voor de volgende Statenvergadering op 11 november uitgenodigd en deze start om 10.00 uur. Beneden staat er helaas geen eten, maar wel een borrel met hapjes klaar. Als u de borrel wilt overslaan, dan mag dat natuurlijk, maar vergeet dan niet om het geschenk van de gemeente Uithoorn op te halen, want dat ligt voor u allemaal klaar. Fijne avond verder.

3065

\*\*\*

3070

3075